

अहवाल: २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकांचे संयोजन

मतदान आणि मतमोजणी मध्ये झालेल्या
मतांच्या छेडछाडीचे विश्लेषण

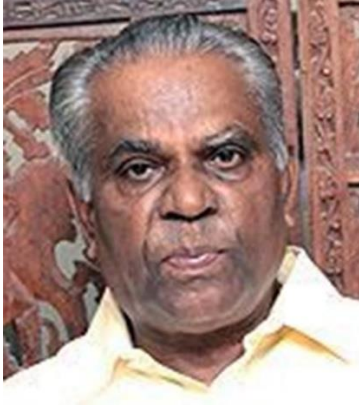
मताधिकार
फक्त
लोकशाहीसाठी

✓OTE
FOR
DEMOCRACY

अहवाल: २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकांचे संयोजन

मतदान आणि मतमोजणी मध्ये झालेल्या
मतांच्या छेडछाडीचे विश्लेषण

हा अहवाल **Vote For Democracy**, महाराष्ट्र द्वारे
एम.जी देवसहायम, डॉ. प्यारा लाल गर्ग आणि प्राध्यापक हरिष कर्णिक
यांच्या मार्गदर्शनाखाली तयार केलेला व संकलित केलेला आहे.

MG Devasahayam

Dr Pyara Lal Garg

**Professor Harish
Karnick**

अहवाल: २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकांचे संयोजन **[मतदान आणि मतमोजणी मध्ये झालेल्या मतांच्या छेडछाडीचे विश्लेषण]** यामागे असलेला एकूण हेतू म्हणजे आपल्या सार्वजनिक संस्थांकडून सार्वजनिक उत्तरदायित्व सुनिश्चित करणे, विशेषतः भारतीय निवडणूक आयोगा सारख्या संविधानिक/कायदेशीर संस्थेच्या संदर्भात. त्यामुळे या माहितीचा प्रसार महत्त्वाचा आहे. तथापि, या अहवालाचा सार्वजनिक प्रसाराशिवाय इतर कोणत्याही उद्देशाने व्होट फॉर डेमोक्रेसीच्या पूर्व परवानगी शिवायचा वापर स्पष्टपणे टाळला पाहिजे, विशेषतः न्यायालयीन कार्यवाही संदर्भात.

Marathi Translation: IndieJournal Media Services

अहवालातील विषय

क्र.	विषय	पान क्र.
1.	प्रकरण १:	
	• विषयाची ओळख [VFD ने तज्ञांच्या मदतीने हा निरीक्षण/विश्लेषण उपक्रम का हाती घेतला?]	7
	• निवडणूक आयोगाने दुर्लक्ष केलेली भडकाऊ भाषणे	18
	• टोटलायझर पद्धत आणि त्यातून जपली जाणारी निनावीता (गुप्त मतदानाचा अधिकार) आणि त्यातून होणारे मतदारांचे व त्यांच्या निर्णयाचे संरक्षण	20
	• विरोधी पक्षांकडून निवडणुकांनंतर आलेल्या प्रतिक्रिया	22
	• Vote for Democracy (VFD) चे निरीक्षणाचे प्रयत्न	24
	• सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार ईव्हीएमच्या बर्नट मेमरीची तपासणी / पडताळणी	26
	• मतदारांचे दमन: फरुखाबाद लोकसभा मतदारसंघ	35
• रिटर्निंग ऑफिसर्सचे गैरवर्तन: मुंबई उत्तर पश्चिम मतदारसंघ [महाराष्ट्र]	37	
2.	प्रकरण २:	
	• मुक्त व न्याय्य निवडणुकांबाबत कायदे काय सांगतात?	39
	• मतदान आणि मतमोजणी मधील हेराफेरी टाळण्यासाठी उमेदवारांसाठीची चेकलिस्ट (संदर्भ: लोकसभा निवडणूक २०२४)	40
	• निवडणुकीचे नियम व कायदे	43
	• रिटर्निंग ऑफिसर आणि मोजणी एजंट यांची भूमिका	48
	• तक्ता : निर्णय	52
3.	प्रकरण ३:	
	• मतदान प्रक्रिया	62
	• मतमोजणी [टप्प्यानुसार]	64
	• अखेरची मतसंख्या जाहीर करण्यास झालेला धक्कादायक उशीर	82

	● चंदिगढ संसदीय मतदारसंघाचे उदाहरण	84
	● मतदान संख्येत झालेली वाढ आणि पक्षांच्या विजयांशी असलेला संबंध	85
	● आम्ही राज्यनिहाय मतदान वाढीकडे कसे पाहतो	86
	● ओडिशा: मतदान वाढीचा परिणाम आणि भाजप/एनडीएला झालेला फायदा	88
	● मतदानवाढ झालेली इतर १४ राज्ये आणि त्यांच्या एनडीए/भाजपला झालेला फायदा	90
	● उत्तर प्रदेशचे विलक्षण प्रकरण	106
	● २०१९ मध्ये यूपी, मध्यप्रदेश, तामिळनाडू आणि केरळमध्ये भाजपच्या मतांचा वाटा आणि २०२४ मध्ये यूपी, मध्य प्रदेश, तामिळनाडू आणि केरळमध्ये भाजपच्या मतांचा वाटा	107
	● तामिळनाडूचे असामान्य प्रकरण	108
	● तक्ता १५ - १ लाखांहून कमी फरकाने विजय झालेले मतदारसंघ	113
	● तक्ता १६ - मतदान झालेली ईव्हीएम मते आणि मोजलेली मते यामध्ये फरक आलेले मतदारसंघ	133
	● तक्ता १७ - फरक आलेल्या मतांची संख्या हजारांहून जास्त असलेले मतदारसंघ	145
4.	निष्कर्ष	155
5.	अनेकश्वर:	159

अनुक्रमणिका

SI. NO.	Table
1.	तक्ता १ १५ राज्यांमधील ७९ जागांची नावे ज्या मातांमधील वाढीमुळे जिंकल्या गेल्या.
2.	तक्ता २ झालेल्या मतदानात टप्प्यांनुसार आलेला फरक (ही संख्या जाहीर मतसंख्या आणि अंदाजित संख्या यांच्या तुलनेतून निश्चित करण्यात आलेली आहे)
3.	तक्ता ३ मतदान आणि मतमोजणी दरम्यान कथित गैरव्यवहाराचे राज्य/मतदारसंघनिहाय विश्लेषण, उमेदवारांच्या तक्रारी आणि स्रोत आणि संबंधित बातम्या लेख/ट्विट्स
4.	तक्ता ४ भारतीय न्याय संहिता (BNS) 2023 मधील निवडणूक गुन्हे आणि संबंधित तरतुदी
5.	तक्ता ५ भारतीय दंड संहिता, 1860 मध्ये संबंधित तरतूद
6.	तक्ता ६ लोकप्रतिनिधी कायदा, (RPA), 1951 च्या तरतुदी
7.	तक्ता ७ मुक्त आणि निष्पक्ष मतदान प्रक्रियेवर न्यायशास्त्र (मागील निर्णय)
8.	तक्ता ८ टप्पा 1 (102 मतदारसंघ) मतदारांचे मतदान आणि अंतिम मतदान उप-सारणी 8.1 [वाढ टक्केवारी]
9.	तक्ता ९ टप्पा 3 (93 मतदारसंघ) मतदान आणि अंतिम मतदान उप-सारणी 9.1 [वाढ टक्केवारी]

10.	<p>तक्ता १०</p> <p>टप्पा 4 (6 मतदारसंघ) मतदार मतदान आणि अंतिम मतदान उप-सारणी 10.1 [वाढ टक्केवारी]</p>
11.	<p>तक्ता ११</p> <p>टप्पा 5 (49 मतदारसंघ) मतदान आणि अंतिम मतदान उप-सारणी 11.1 [वाढ टक्केवारी]</p>
12.	<p>तक्ता १२</p> <p>टप्पा 6 (58 मतदारसंघ) मतदान आणि अंतिम मतदान उप-सारणी 12.1 [वाढ टक्केवारी]</p>
13.	<p>तक्ता १३</p> <p>टप्पा 7 (57 मतदारसंघ) मतदान आणि अंतिम मतदान उप-सारणी 13.1 [वाढ टक्केवारी]</p>
14.	<p>तक्ता १४</p> <p>टप्पाटप्प्याने आणि एकूणच मतांची वाढ: ECI आकडेवारीवरून गणिती गणना [उप सारणी - 14.1 - ओडिशा, 14.2 महाराष्ट्र, 14.3 पश्चिम बंगाल, 14.4 आंध्र प्रदेश, 14.5 कर्नाटक, 14.6 छत्तीसगड, 14.7 राजस्थान, 14.8 बिहार, 14.9 M.P., 14.10 तेलंगणा, 14.11 आसाम, 14.12 अरुणाचल प्रदेश, 14.13 केरळ]</p>
15.	<p>तक्ता १५</p> <p>सर्व संसदीय मतदारसंघांची यादी एकत्रित करते जिथे विजयी फरक/पराजय 1 लाख मतांपेक्षा कमी आहे</p>
16.	<p>तक्ता १६</p> <p>50000 पराभवाचे अंतर असलेल्या सर्व जागांसाठी EVM मते आणि EVM मते परत मिळवून मोजली गेली यामधील तफावत आढळलेल्या संसदीय मतदारसंघांची (PCs) यादी प्रदान करते. मते किंवा कमी.</p>
17.	<p>तक्ता १७</p> <p>एक हजार किंवा त्याहून अधिक मतांची तफावत आढळल्यास पीसी शॉर्टलिस्ट केले</p> <p>उप-सारणी 17.1</p> <p>शॉर्टलिस्टेड पीसी: मतांची तफावत 1 हजार किंवा त्याहून अधिक [छत्तीसगड, मध्य प्रदेश, ओडिशा आणि उत्तर प्रदेश]</p>

प्रकरण १

VFD ने तज्ञांसह हे निरीक्षण आणि विश्लेषण कार्य का केले?

परिचय

लोकसभा निवडणूक 2024 चे अंतिम निकाल 4 जून 2024 रोजी जाहीर करण्यात आले. संपूर्ण निवडणूक प्रक्रिया 7 टप्प्यांमध्ये 19 एप्रिल 2024 ते 1 जून 2024 या कालावधीत पूर्ण झाली. सत्ताधारी भारतीय जनता पक्ष (BJP) ने 240 जागा जिंकल्या, परंतु लोकसभेतील 543 जागांपैकी बहुमत दाखवणाऱ्या 272 जागा मिळवण्यापासून ते कमी पडला. विरोधी I.N.D.I.A (Indian National Developmental Inclusive Alliance) आघाडी, ज्याचे नेतृत्व भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस (INC) ने केले, त्यांनी 232 जागा जिंकल्या.

महत्वाची बाब म्हणजे, सर्व टप्प्यांमधील मतदार टक्केवारीच्या आकडेवारीनुसार, संध्याकाळी 7 ते 8.45 वाजताच्या दरम्यान नोंदवलेल्या मतदारांची संख्या आणि अंतिम मतदार संख्येत जवळजवळ 5 कोटी मतांचे, म्हणजेच अचूकपणे 4,65,46,885 मतांची वाढ झाली आहे! (ही संख्या टप्प्यांनुसार मतांच्या संख्येच्या काळजीपूर्वक बांधलेल्या अंदाजावर आधारित आहे.) या सात टप्प्यांच्या निवडणुकीत मतांची टक्केवारी 3.2% ते 6.32% पर्यंत वाढली आहे. (ECI च्या आकडेवारीनुसार, आंध्र प्रदेशमध्ये 12.54% आणि ओडिशामध्ये 12.48% एवढी प्रचंड वाढ आहे.) मागील निवडणुकांमध्ये मतांची टक्केवारी फक्त अंदाजे 1% नेच बदलली आहे, ही अनपेक्षित वाढ अनाकलनीय आहे. विशेषतः ECI ने या वाढीचे कोणतेही विश्वासाह कारण दिलेले नाही.

ECI म्हणजेच निवडणूक आयोग, केवळ या महत्वाच्या आणि मोठ्या वाढीचे कोणतेही उचित कारण देण्यात अयशस्वी ठरले आहेच, परंतु लोकांच्या निवडणूक प्रक्रियेतील विश्वासाला पुन्हा बहाल करण्याचे आपले उत्तरदायित्व झटकले आहे. ही लोकशाहीत अभूतपूर्व वाढ आणि बदल

तातडीने आव्हान दिले जाणे आवश्यक आहे. (तपशील पुढे दिले आहेत.) इतक्या मोठ्या टक्केवारीच्या बदलामुळे अधिक जागा जिंकण्यास मदत झाल्याचे दिसून येते, ज्यामुळे अनधिकृत मतांच्या वाढीच्या प्रश्न उपस्थित होतो. **2024 च्या निकालाचा अधिकार लोकांपासून काढून घेतला आहे का?** ECI ने या अहवालातील मुद्द्यांना उत्तर देऊन विश्वासाहर्ष स्पष्टीकरण द्यावे, ज्यामुळे निवडणूक प्रक्रियेवरील विश्वास पुन्हा बसावा.

या अभूतपूर्व मतदार टक्केवारीतील वाढीमुळे प्रत्यक्ष मतांची संख्या वाढली आहे, ज्यामुळे **NDA (BJP)** ने ओडिशात 18, महाराष्ट्रात 11, पश्चिम बंगालात 10, आंध्र प्रदेशात 7, कर्नाटकात 6, छत्तीसगड आणि राजस्थानात प्रत्येकी 5, बिहार, हरियाणा, मध्य प्रदेश आणि तेलंगणात प्रत्येकी 3, आसाममध्ये 2 आणि अरुणाचल प्रदेश, गुजरात, केरळ येथे प्रत्येकी 1 जागा जिंकल्या आहेत. या मतांच्या वाढीमुळे **NDA/BJP** ने 15 राज्यांमधील किमान 79 जागा जिंकल्या असतील!

या 'मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणूक प्रक्रिये' मध्ये इतकी स्पष्ट छेडछाड झाल्यामुळे हा प्रश्न पडतो, **लोकसभेची 2024 ची निवडणूक: खरंच किती मुक्त आणि निष्पक्ष होती?**

Table 1: Table with Names of 79 Seats from 15 states “increased” because of the “Vote Dumping/Hike”¹

State	Voter Percentile Increase	Total Votes Original	Total Votes Hiked/ Dumped	Constituency wise Increase in Votes	Number of Constituencies where winning margin of NDA is less than constituency wise increase of votes	Names of Seats Increased in the Below Mentioned States; Vote Margins of Victory/Defeat
Odisha	12.48 %	20.86 million (2.086 crore) Votes	42.01 lakh Votes spread over 21 Parliamentary Constituencies (PCs)	2 Lakh Votes per constituency Odisha has 21 constituencies	18	18 seats: These are the seats of Jajpur where the BJP won by 1,587 Votes, Kandhmal where the BJP won by 21,371 Votes, Bhubaneswar where the BJP won by 35,152 Votes, Jagatsinghpura where the BJP won by 40696 Votes, Cuttack where the BJP won by 57,077 Votes, Kendrapara where the BJP won by 66,536 Votes, Dhenkanal where the BJP won by 76,567 Votes, Nabrangpur where the BJP won by 87,536 Votes, Bhadrak where the BJP won by 91,544 Votes, Keonjhar where the BJP won by 97,042 Votes, Ashka where the BJP won by 99,974 Votes, Puri where the BJP won by 1,04,709 Votes, Sambalpur where the BJP won by 119,836 Votes. Bolangir where BJP won by 1,32,644 Votes, Kalahandi where BJP won by 1,33,813 Votes, Sundargarh where BJP won by 1,38,808 Votes, Balasore where BJP won by 1,47,156 Votes, and Behrampur where BJP won by 1,65,176 Votes.

¹ Dr Pyara Lal Garg’s meticulous calculations were verified by the VFD and following this cross-verification this Table is being provided

Maharashtra	8.89 %	49.19 million (4.91 crore) Votes	82.63 lakh Votes spread over 48 Parliamentary Constituencies (PCs)	1.72 Lakh Votes per constituency Maharashtra has 48 constituencies.	11	Eleven (11) seats: These are the seats of Akola where the BJP won by a mere 40,626 Votes, Satara where the BJP won by 32,771 Votes, Ratnagiri-Sindhudurg where the BJP won by 47,858 Votes, Buldhana where SHS-Shinde won by 29479 Votes, Mumbai North-West where SHS-Shinde won by a mere 48 Votes, Maval where SHS-Shinde won by 96,615 Votes, Hatkangale where SHS-Shinde won by 13,426 Votes and Raigadh where NCP-Ajit Pawar won by 82784 Votes , Pune where the BJP won by 123038 Votes, Aurangabad where SHS-Eknath Shinde won by 1,34,650 Votes and Nagpur where the BJP won by 1,37,603 Votes/
West Bengal	4.83 %	5,65,05,838 Votes	36,71,283 Votes spread over 42 constituencies.	Around 87,412 Votes per constituency. West Bengal has 42 parliamentary constituencies	10	Ten 10 seats: Bishanpur where the BJP won by a mere 5,567 votes, Balurghat where the BJP won by 10,386 votes, Purulia where the BJP won by 17,079 votes, Kanthi where the BJP won by 47,764 votes , Rajganj where the BJP won by 68197 votes, Bangoan where the BJP won by 73,693 votes, Alipurduar where the BJP won by 75,447 votes, Maldaha Uttar where the BJP won by 77708 votes, Tamluk where the BJP won by 77733 votes, Jalpaiguri BJP where the BJP won by 86,693 votes
Andhra Pradesh	12.54 %	2.81 crore Votes	49 lakh votes spread over 25 Parliamentary Constituencies (PCs)	1.96 Lakh votes per constituency Andhra Pradesh has 25 constituencies	7	Seven 7 seats: Ongole where the TDP has won by a margin of 50,199 votes, Kurnool where the TDP has won by a margin of 1,11298 votes, Nandyal where the TDP has won by a margin of 1,11975 votes, Hindupur where the TDP has won by a margin of 1,32427 votes,

						Narasaraopet where the TDP has won by 1,59,729 Votes, Eluru where the TDP has won by 1,81,857 Votes, and Ananthapur where the TDP got 1,88,555 Votes
Karnataka	4.08 %	36.84 million (3.68 crore) Votes	22.33 lakh Votes spread over 28 Parliamentary Constituencies (PCs)	79,743 Votes per constituency. Karnataka has 28 constituencies	6	Six (6) seats: Bangalore Central where the BJP won by 32,707 Votes, Haveri seat where the BJP won by 43,513 Votes and ChitraGudda where the BJP won by 48,121 Votes. Balakot where the BJP won by 68,399 Votes, Kolar where the JDA an ally of the NDA won by 71,388, and Bijapur where the BJP won by 77,229 Votes.
Chhattisgarh	4.93%	14.09 million (1.41 crore) Votes	9.54 lakh votes spread over 11 Parliamentary Constituencies (PCs)	86752 votes per constituency. Chhattisgarh has 11 constituencies.	5	Five (5) seats: Kanker where the BJP won by 1,884 Votes, Rajnandgaon seat where the BJP won by 4,441 Votes, the Bastar seat where the BJP won by 55,245 Votes and Janjgir-Champa seat where the BJP won by 60,000 Votes and Sarguja where the BJP won by 64522 Votes.
Rajasthan	5.60%	29.91 million (2.99 crore) Votes	29.30 lakh Votes spread over 25 Parliamentary Constituencies (PCs)	1,17,181 per constituency. Rajasthan has 25 constituencies.	5	Five (5) seats: Jaipur Rural where the ruling BJP won by a mere 1615 Votes, Kota where the BJP won by a mere 41,974 Votes, Alwar where the BJP won by 48,282 Votes, Bikaner where the BJP won by 55,711 Votes and Jodhpur where the BJP won by 1,15,677 Votes

Bihar	3.30 %	35.17 million (3.52 crore Votes)	11.60 Lakh Votes spread over 40 Parliamentary Constituencies (PCs)	29 thousand votes per constituency Bihar has 40 constituencies.	3	Three (3) seats: Saran where the BJP's margin of victory is 13,661 votes, Areria where the BJP's margin of victory is 20,094 voters and Sheohar where the JDU's margin of victory is 29,143 votes
Haryana	6.43 %	11.72 million (1.172 crore) Votes	12.91 lakh votes spread over 10 Parliamentary Constituencies (PCs).	1.29 Lakh Votes per constituency Haryana has 10 constituencies.	3	Three (3) seats: Kurukshetra where the BJP won by 29,021 Votes, Bhiwani Mahendergarh where the BJP won by 41,510 votes and Gurgaon where the BJP won by 75079 votes.
Madhya Pradesh	3.5 %	3.55 crore Votes (3,54,51,317 votes)	21 Lakh (20, 62,899) Votes spread over 29 constituencies.	71.13 thousand (71,134) Votes per constituency. MP has 29 parliamentary constituencies	3	Three (3) seats: Morena where the BJP won by margin of 52530 Votes, Bhind where the BJP won by margin of 64,840 Votes and Gwalior where the BJP won by a margin of 70210 Votes.
Telangana	4.28 %	20.39 million (2.04 crore) Votes	14.22 lakh votes spread over 17 Parliamentary Constituencies (PCs)	83.6 thousand (83,627) per constituency Telangana has 17 constituencies.	3	Three (3) seats: Mehbubnagar where the BJP won by a margin of 4,500 votes, Medak where the BJP won by a margin of 39139 votes and Secundrabad where the BJP won by a margin of 49944 votes.
Assam	9.17 %	18.15 million (1.82 crore) Votes	15 lakh Votes spread over 14 Parliamentary Constituencies (PCs)	1 lakh 7 thousand (1,0,7000) Votes per constituency Assam has 14 constituencies.	2	Two (2) seats: Karimganj where the ruling BJP won by 18,360 Votes and Kokrajhar, where the UPPL (an ally of the NDA) won by 51,583 Votes
Arunachal Pradesh	12.22 %	0.584 million 5.84 lakh) Votes	1.09 Lakh Votes spread over 2 Parliamentary Constituencies (PCs)	54,544 Votes per constituency. Arunachal has 2 constituencies.	1	One (1) seat: Arunachal East where the BJP won by 30,421 Votes.

Gujarat	3.37 %	27.23 million (2.72 crore) Votes	16.17 lakh Votes spread over 26 Parliamentary Constituencies (PCs)	64,681 Votes per constituency. Gujarat has 26 constituencies.	1	One seat: Patan where the BJP won by just 31,876 Votes.
Kerala	6.17 %	18.06 million (1.81 crore) Votes.	17,12,123 Votes spread over 20 Parliamentary Constituencies (PCs)	85,606 Votes per constituency. Kerala has 20 constituencies.	1	One seat: Thrissur where the BJP won by 85606 Votes.
TOTAL					79 seats where wins have been affected by a Dumping/Hike of Votes	79 Seats spread over 15 States

वर दिलेल्या राज्यनिहाय आकडेवारीने स्पष्ट होत आहे की या अहवालाचे मार्गदर्शन करणाऱ्या तज्ञांनी NDA/BJP आघाडीला नुकत्याच झालेल्या निवडणुकांमध्ये जवळजवळ 79 जागांचा फायदा कसा झाला असावा हे कसे ठरवले आहे. या 79 जागा निर्णयात्मक ठरल्या असून, या जागांनी निकाल आणि सत्तेत कोण येणार हे ठरवण्यास महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली आहे.

याशिवाय, या अहवालात इतर विसंगती आणि आकडेवारी सविस्तरपणे मांडल्या गेल्या आहेत. या अहवालाचे उद्दिष्ट म्हणजे लोकशाहीच्या संस्थांमध्ये आरोग्यदायी वादविवाद आणि संवाद साधणे तसेच अधिक जबाबदारी आणि पारदर्शकतेसाठी आग्रह धरणे आहे.

मतदानानंतर लगेच उपलब्ध झालेल्या आणि नंतरच्या दिवसांमध्ये मिळालेल्या मतांच्या आकडेवारीतील मोठी तफावत आणि सर्व उमेदवारांना 17-C फॉर्म न दिल्यामुळे भारतीय निवडणूक आयोगाने (ECI) कायदेशीर जबाबदाऱ्या पाळण्यात अपयश आले आहे. हा फॉर्म मतदान झाल्याचे अंतिम पुरावा आहे, आणि या तफावतीमुळे पुढील शक्यता दिसून येतात:

- अ) EVM मध्ये छेडछाड झाली असावी किंवा
- ब) EVM मशीनच बदलली/रिप्लेस झाली असावीत;
- क) EVM मशीनच्या कार्यक्षमतेत मोठी त्रुटी असावी.

या सर्व प्रश्नांचा विचार नागरिकांनी मांडलेला आहे, ज्याला भारतीय निवडणूक आयोगाने योग्य आणि तार्किक उत्तर देणे आवश्यक आहे.

तक्ता 2: एकूण मतदानात टप्प्याटप्प्याने झालेली वाढ

(हे आकडे एक्स्ट्रापोलेट केलेले आकडे आणि अंतिम मतदान आकडे च्यातील

तुलनेवर आधारित आहेत)²

Phase	Seats	Total Electors	Voter turnout (%) as initially reported**	Time of Reporting	Total EVM votes polled based on extrapolation	Final voter turnout (%)	Total EVM votes polled as per final figures**	Hike in votes and percentage
1	102	166386344	62.87	7.00 PM	104607094	66.14	110052103	5445009 (3.27%)
2	88	158645484	60.96	7.00 PM	96710287	66.71	105830572	9120285 (5.75%)
3	93	172404907	61.45	8.00 PM	105942815	65.68	113234676	7291861 (4.23%)
4	96	177075629	62.84	8.00 PM	111274325	69.16	122469319	11194994 (6.32%)
5	49	89567973	57.47	7.45 PM	51474714	62.20	55710618	4235904 (4.73%)
6	58	111316606	59.06	7.45 PM	65743588	63.37	70544933	4801345 (4.31%)
7	57	100653884	59.45	8.45 PM	59838734	63.88	64296221	4457487 (4.43%)
Total 543 PCs³		97,60,50,827						Cumulative: 46546885 votes hiked (4.72%)

² Dr Pyara Lal Garg's meticulous calculations were verified by the VFD and following this cross-verification this Table is being provided

³ The total Constituencies when polls were declared were 543; This is the Phase wise Chart of constituencies fixed for polls; Gujarat has 26 constituencies in this table; However in Gujarat in Surat Polls were not needed so the polling data is only for 542 constituencies; The Constituency of outer Manipur polls were held in two different phases; Manipur is shown at No. 10 in 1st Phase chart of 30.04.2024 showing 2 seats. Again Manipur in phase 2 appears at S. No. 9 in constituency wise details where 1 seat is shown so it becomes 3 whereas Manipur has only 2 seats Inner Manipur and outer Manipur both are in 1st phase and outer Manipur appears in 2nd phase too. That is why even when PCs in different phases are shown the number turns out to be 543: **The actual number of PCs that went to polls are only 542**

निवडणूक आयोगाची भूमिका

जर मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुका पार पाडण्यासाठी निवडणूक प्रक्रियेवरील विश्वास आणि श्रद्धा महत्त्वाची असेल, तर मतदार आणि विरोधी पक्षांचा या प्रक्रियेवरील विश्वास हा अत्यावश्यक आहे. मागील चार महिन्यांपासून ECI च्या वागणुकीचा आढावा घेतल्यास, त्याचे सखोल दस्तऐवजीकरण आवश्यक आहे.

16 मार्च 2024 रोजी निवडणुका औपचारिकपणे जाहीर करण्यात आल्या. काही दिवस आधी, निवडणूक आयुक्त (EC) अरुण गोयल यांनी गूढ परिस्थितीत आपल्या पदाचा राजीनामा दिला. या राजीनाम्याचे कारण अद्याप माहित नाही. निवडणुका जाहीर होण्यापूर्वीच 15 मार्च 2024 रोजी दोन नवीन निवडणूक आयुक्तांची नियुक्ती करण्यात आली. त्यापैकी एक भारताच्या गृह मंत्र्यांच्या हाताखाली काम केलेले होते, तर दुसऱ्यांनी उत्तराखंडचे मुख्यमंत्री पुष्कर सिंह धामी यांच्या अंतर्गत काम केले होते. जाहीर केलेल्या निवडणुका सात टप्प्यांमध्ये लांबवण्यात आल्या.

2024 च्या निवडणुकीच्या आधी, पश्चिम बंगालमधील वरिष्ठ अधिकार्यांची (पोलीस प्रमुख, मुर्शिदाबाद DIG, मुख्य निवडणूक अधिकारी इ.) निवडणुकीच्या अगदी आधी बदली करण्यात आली. इतर काही राज्यांच्या गृहसचिवांची बदली झाली असली तरी, उत्तर प्रदेशचे मुख्य सचिव दुर्गाशंकर मिश्रा यांची बदली होण्याची अपेक्षा होती, परंतु ती झाली नाही.

निवडणूक आयोगाच्या (ECI) कृतीमुळे संपूर्ण निवडणूक प्रक्रियेदरम्यान जनतेमध्ये संशय निर्माण झाला. प्रेस क्लब ऑफ इंडिया ने ECI कडून प्रेस कॉन्फरन्स घेण्यास आलेल्या नाकारावर आक्षेप घेतला होता. 77 दिवस चाललेल्या निवडणूक प्रक्रियेत केवळ दोनच प्रेस कॉन्फरन्स घेण्यात आल्या.

CEC राजीव कुमार यांनी बचाव केला की, कोणत्याही शंका/आरोपांना लेखी उत्तर दिले जात होते; त्यांनी सांगितले की निवडणुकीच्या प्रक्रियेदरम्यान 100 हून अधिक प्रेस नोट्स आणि सूचनांचे प्रकाशन करण्यात आले. मात्र, नोटिसा आणि प्रेस नोट्स कधीच प्रत्यक्ष प्रेस कॉन्फरन्सला पर्याय ठरू शकत नाहीत, कारण पहिल्या पद्धतीत एकतर्फी माहिती दिली जाते, तर प्रेस कॉन्फरन्समध्ये संवाद द्वि-मार्गी असतो. 2019 च्या निवडणुकीदरम्यान, काही टप्प्यांनंतर ECI ने पत्रकार परिषदा घेतल्या होत्या, परंतु यावेळी ती प्रथा पूर्णपणे बंद करण्यात आली.

2024 च्या 18 व्या लोकसभा निवडणुकीची प्रक्रिया ECI च्या हठधर्मिता आणि गैरप्रत्युत्तरामुळे प्रभावित झाली – विरोधी पक्ष किंवा जागरूक नागरी समाजाने उपस्थित केलेल्या मूलभूत प्रश्नांना उत्तर देण्यात ECI अपयशी ठरले.

जेव्हा मतांची अनियमितता किंवा वाढ किंवा छेडछाड उघडकीस आली, तेव्हा ECIला जाग आणण्यासाठी मोहिमा चालवल्या गेल्या. जेव्हा असे स्पष्ट झाले की सत्ताधारी पक्षाने निवडणुका घेणाऱ्या IAS अधिकाऱ्यांना प्रभावित करण्याचा प्रयत्न केला, तेव्हा 120 हून अधिक माजी प्रशासकीय सेवकांनी निवडणूक अधिकाऱ्यांना त्यांच्या घटनात्मक जबाबदाऱ्यांची आठवण करून देण्यासाठी पत्र लिहिले होते.

⁴ <https://www.livemint.com/politics/news/lok-sabha-elections-2024-why-did-arun-goel-resign-congress-centre-bjp-tmc-opposition-leaders-transparency-democracy-11710038242581.html>

⁵ <https://www.hindustantimes.com/india-news/two-new-ecs-selected-amid-dissent-in-meeting->

⁶ <https://www.livemint.com/elections/cec-rajiv-kumar-shares-biggest-lesson-from-lok-sabha-elections-2024-should-not-be-completed-before-11717403645567.html>

⁷ <https://timesofindia.indiatimes.com/india/press-club-of-india-demands-ec-to-release-polling-data-and-hold-press-conference-after-each-phase-of-lok-sabha-elections/articleshow/110037149.cms>

⁸ <https://www.moneylife.in/article/5-journalist-bodies-demand-press-conference-by-election-commission-after-every-phase-release-absolute-polling-data-next-day/74144.html>

⁹ <https://thewire.in/government/preserve-peoples-mandate-ensure-fair-elections-civil-society-groups-write-to-returning-officers>; <https://sabrangindia.in/form-17-c-data-belongs-to-the-public-must-be-released-former-cec-dr-sy-guraishi-and-ec-ashok-lavasa-to-india-today/>

¹⁰ <https://thewire.in/government/preserve-peoples-mandate-ensure-fair-elections-civil-society-groups-write-to-returning-officers>; <https://theprint.in/politics/lack-of-support-from-mlas-ministers-dms-led-to-setback-in-ls-polls-in-up-finds-bjp-task-force/2151872/?amp>

भ्रष्ट पद्धती, भडकाऊ भाषणे यांच्याकडे आयोगाचे दुर्लक्ष

या अहवालात भ्रष्ट व्यवहार, वादग्रस्त भडकाऊ भाषणे, ज्यामुळे एकतर्फी वातावरण निर्मिती होते आणि मुक्त व निष्पक्ष निवडणुकीच्या प्रक्रियेत अडथळा निर्माण होतो, या मुद्द्यांचा तपशीलवार आढावा घेतलेला नाही. अशा अनेक घटनांनी केवळ 2024 च्या निवडणुकाच डागाळलेल्या नाहीत, तर उच्च घटनात्मक पदांवर असलेल्या व्यक्तींनी यात सहभाग घेतला आहे. BJP किंवा पंतप्रधानांनी केलेल्या उल्लंघनाविरुद्ध कारवाई करण्यात ECI अपयशी ठरल्याने संस्थेच्या वर्तणुकीवर एक गंभीर डाग राहणार आहे.

या संदर्भात काही अत्यंत आक्षेपार्ह भाषणे आहेत, जे BJP-NDA आघाडीतील निवडून आलेल्या सदस्यांनी केली आहेत. त्यांनी जाहीरपणे म्हटले आहे की ते एका विशिष्ट मतदारवर्गासाठी काम करणार नाहीत कारण त्यांनी त्यांना मतदान केले नाही.

18 जून: "यादव आणि मुस्लिमांसाठी काम करणार नाही, कारण त्यांनी मला मतदान केले नाही," असे बिहारमधील JD(U) च्या खासदारांचे विधान. बिहारमधील सीतामढीचे नवनिर्वाचित खासदार देवेश चंद्र ठाकूर^{११} यांनी सोमवारी म्हटले की, "मी त्यांच्यासाठी कोणतेही काम करणार नाही."

19 जून: JD(U) च्या सीतामढीचे खासदार देवेश चंद्र ठाकूर यांनी लोकसभा निवडणुकीत यादव आणि मुस्लिमांनी त्यांना मतदान केले नसल्यामुळे त्यांच्यासाठी कोणतेही काम करणार नसल्याचे म्हटले. त्यानंतर केंद्रीय मंत्री आणि भाजपचे बेगूसरायचे खासदार गिरिराज सिंह यांनी ठाकूर यांचे समर्थन केले आणि मुस्लिमांनी त्यांना मतदान केले नसल्याचे सांगितले. त्यांनी हे देखील सांगितले

की मुस्लिमांनी विशिष्ट पक्षाला मतदान न करण्याचा एकत्रित घेतलेल्या निर्णयामागे "सनातन धर्माला कमजोर करण्याचा" हेतू आहे.

ही वक्तव्ये मूलतःच समस्याग्रस्त आहेत, मात्र त्याचसोबत ती मतमोजणी प्रक्रियेचा आणखी एक पैलू उघड करतात, ज्यामध्ये मतदार, मतदान केंद्र आणि विस्तारित स्वरूपात वंचित गटांचा अधिकार असलेले गुप्त मतदान उघड होते.

¹¹ <https://www.thehindu.com/news/national/bihar/wont-do-any-personal-work-of-muslims-and-yadavs-says-sitamari-mp-elect/article68300049.ece>

¹² <https://indianexpress.com/article/india/giriraj-singh-mp-devesh-chandra-thakur-muslim-vote-bihar-9402495/>

टोटलायझर पद्धत आणि त्यामुळे मिळणारी गुप्तता

(**secrecy of the ballot**) आणि त्यामुळे मतदार आणि त्यांच्या निर्णयांना
मिळणारे संरक्षण

विवादास्पद EVMs येण्यापूर्वी, मतदारांची गुप्तता जपण्यासाठी, मतमोजणी सुरू होण्यापूर्वी सर्व बॅलट बॉक्समधील मतांची मिसळणी करण्याची पद्धत काटेकोरपणे पाळली जात होती.

EVMs चा वापर सुरू झाल्यापासून, बॅलट बॉक्समधील मतांची मिसळणी करण्याची ही पद्धत थांबवण्यात आली. त्याऐवजी, 2007 पासून, सर्व राजकीय पक्षांसोबत चर्चा केल्यानंतर ECI ने "टोटलायझर" तंत्राचा वापर सुरू केला. सर्व राजकीय पक्षांनी याबाबत समाधान व्यक्त केले. मार्च 2009 मध्ये, उत्तर प्रदेश आणि मेघालय पोटनिवडणुकीत यशस्वीपणे "टोटलायझर" तंत्राचा वापर केला गेला. मात्र, त्यानंतर हा मुद्दा ECI, राजकीय पक्ष आणि न्यायालयांदरम्यान फिरत राहिला.

प्रश्न असा आहे की, मोदी सरकारने "टोटलायझर" तंत्राचा विरोध का केला, जेव्हा सर्वांनी मतदारांचे हक्क आणि गुप्तता सुनिश्चित करण्यासाठी याची आवश्यकता मान्य केली होती?

2011 मध्ये मद्रास उच्च न्यायालयाने सरकारला विचारले की, ECI च्या शिफारशीनुसार 1961 च्या आचारसंहितेच्या नियमांमध्ये दुरुस्ती करावी. ECI सतत सरकारकडे 1961 च्या नियमांमध्ये बदल करण्याची शिफारस करत होते, परंतु ते कधीच घडले नाही.

शेवटी, एप्रिल 2014 मध्ये, सर्वोच्च न्यायालयाने ECI ला विचारले की, ते विद्यमान नियमांतर्गत "टोटलायझर" तंत्राचा वापर का करत नाहीत? त्यावेळी ECI म्हणाले की, नियमांमध्ये बदल करणे आवश्यक आहे.

यानंतर, विधी आयोगानेदेखील (त्यांच्या 255 व्या अहवालात) ECI च्या मताशी सहमती दर्शवली की, "टोटलायझर" तंत्राची गरज आणि वापर महत्त्वाचा आहे. मात्र, फेब्रुवारी 2016 मध्ये, मोदी सरकारने सुप्रीम कोर्टात स्पष्ट भूमिका घेतली की "टोटलायझर" तंत्राचा वापर जनहिताविरोधी आहे, हे ECI ने सतत सांगूनही की या तंत्राचा वापर प्रक्रियेची अखंडता जपण्यासाठी आवश्यक आहे. नंतर, मार्च 2016 मध्ये, ECI ने सर्व राजकीय पक्षांना या मुद्द्यावर चर्चा करण्यासाठी बोलावले. BSP, INC, NCP यांनी सर्वानी मतदान प्रक्रियेची अखंडता जपण्यासाठी या तंत्राचा वापर करण्यास सहमती दर्शवली.

मोदी सरकारने सहमती दर्शवली नाही आणि एका समितीची स्थापना केली, जिने शेवटी शिफारस केली की "बुध पातळीवरील डेटा तपशील सार्वजनिक करणे" हे जनहिताचे आहे. माजी मुख्य निवडणूक आयुक्त अशोक लवासा यांनी 'द हिंदू' मधील त्यांच्या लेखात नमूद केले की, या तंत्राचा विरोध करण्याचे कारण "EVM मधून डेटा गळती होऊ शकते" असे होते. हे मुद्दाम नमूद करण्यात आले आहे की, ही एक अशी पद्धत आहे ज्यामुळे मतदारांची गुप्तता आणि कोणत्याही वंचित समुदायाच्या मतदान प्रक्रियेतील सहभागावर गंभीर परिणाम होऊ शकतो.

¹³ <https://indianexpress.com/article/what-is/what-is-a-totaliser-machine-5086760/>

निवडणूकपश्चात विरोधी पक्षांनी दिलेल्या प्रतिक्रिया

1 जुलै 2024 रोजी विरोधी पक्षांच्या निवडून आलेल्या सदस्यांनी राष्ट्रपती मुर्मू यांच्या भाषणावर टीका केली. या भाषणादरम्यान त्यांनी "जगातील सर्वात मोठी निवडणूक पार पाडल्याबद्दल निवडणूक आयोगाचे कौतुक" केले होते. या वेळी विरोधकांनी निवडणुकीच्या वादग्रस्त प्रक्रियेबद्दल अनेक महत्त्वाचे मुद्दे उपस्थित केले.

विरोधी पक्षाचे खासदार (MP) लोकसभा आणि राज्यसभेत त्यांच्या भाषणांमध्ये २०२४ च्या सार्वत्रिक निवडणुकीच्या "लज्जास्पद वर्तनाबद्दल" सविस्तर चर्चा करत होते.

त्यांच्या काही भाषणांचे अंश खालीलप्रमाणे आहेत:

a) मनोज झा, राजद, खासदार, राज्यसभा:

"या निवडणुकीत अतिशय अपमानास्पद भाषा वापरली गेली: मंगळसूत्र, मच्छी, मटण, भीती पसरवणे इ. यामुळे विरोधी पक्ष हतबुद्ध झाला. मी निवडणूक बँकरूम मध्ये बसून पाहत होतो. आम्ही **पहिल्या टप्प्यानंतर (19 एप्रिल) तक्रार केली**. आम्हाला उत्तर **29 जून रोजी** मिळाले! 29 जून! कृपया नाव, ईमेल, मतदारसंघ यांचा तपशील द्या. तक्रारींना हाताळण्यात निवडणूक आयोगाचे हे गांभीर्य आहे का? हाच काय तो व्यवस्थेचा दर्जा?"

'निवडणूक आयोगाच्या विश्वासाहतेवर' सर्वेक्षण करण्यात आले होते, ज्यामध्ये फक्त **28% लोकांना निवडणूक आयोगावर विश्वास होता**. हा विश्वास टेलिव्हिजन काल्पनिक पात्रांवर असलेल्या विश्वासापेक्षा कमी आहे!

b) महुआ मोईत्रा, तृणमूल काँग्रेस, खासदार, लोकसभा:

"आम्ही निवडणूक आयोगामुळे नव्हे तर ते असतानाही जिंकलो." हा निवडणूक आयोग (ECI) एक अशी संस्था बनला आहे जिथे अधिकाऱ्यांची नेमणूक सर्वोच्च न्यायालयाच्या (2023) अनूप बरणवाल प्रकरणातील 5-न्यायाधीशांच्या खंडपीठाच्या निर्णयाच्या विरोधात केली गेली आहे. ECI ने सत्ताधारी पक्ष आणि पंतप्रधानांकडून (द्वेषमूलक भाषणे इ.) झालेल्या गंभीर उल्लंघनांकडे दुर्लक्ष केले. विरोधी पक्षावर खुलेआम हल्ले झाले: अटक, खाती गोठवणे, CBI द्वारे कार्यालयांवर धाडी इत्यादी. [**संदर्भ: २ मे, २०२३ रोजी पाच न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने, ज्यामध्ये के. एम. जोसेफ जे., अजय रस्तोगी जे., अनिरुद्ध बोस जे., हषिकेश रॉय जे., आणि सी. टी. रविकुमार जे. यांचा समावेश**

होता, भारताच्या निवडणूक आयोगाच्या (ECI) सदस्यांच्या नियुक्तीच्या प्रक्रियेत बदल केला, ज्यामुळे ती अधिक सुरक्षित आणि स्वतंत्र झाली. खंडपीठाने ठरवले की पंतप्रधान, विरोधी पक्षनेते आणि भारताचे मुख्य न्यायाधीश यांची समिती राष्ट्रपतींना निवडणूक आयोगाच्या नियुक्त्यांबाबत सल्ला देईल. नंतर संसदेमध्ये केंद्रीय मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि अन्य निवडणूक आयुक्त अधिनियम, २०२३ पारित झाला, ज्यामुळे या निर्णयाचा प्रभावीपणे निषेध झाला आणि भारताचे मुख्य न्यायाधीश यांची जागा एका मंत्र्याने घेतली, ज्यामुळे निवडणूक आयुक्तांच्या निवड प्रक्रियेत कार्यकारी नियंत्रणाचा मार्ग मोकळा झाला.]

c) कल्याण बॅनर्जी, तृणमूल काँग्रेस, खासदार, लोकसभा

ECI च्या निष्पक्षतेबद्दल गंभीर प्रश्न त्यांनी उपस्थित केले. तृणमूलच्या प्रमुख ममता बॅनर्जी यांनी ECI च्या निष्पक्षतेवर प्रश्न उपस्थित केले. आम्ही ECI वर पक्षपातीपणाचा आरोप करतो! सत्ताधारी पक्षाच्या स्टार प्रचारकांनी मुस्लिमांविरुद्ध केलेल्या द्वेषपूर्ण भाषणांवर कोणतीही कारवाई का झाली नाही? सत्ताधारी पक्षावर कारवाई का नाही आणि विरोधी पक्षावरच का?

d) अखिलेश यादव, MP, समाजवादी पक्ष:

आम्हाला EVM आणि निवडणूक आयोगावर विश्वास नाही. जर आम्ही UP मधील सर्व ८० जागा जिंकल्या, तरीही मी EVM वर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करेन. निवडणूक प्रक्रियेची पारदर्शकता आणि प्रामाणिकता सुनिश्चित करण्यासाठी स्वतंत्र तपासाची गरज आहे. "आम्ही जिंकू (समाजवादी), तरीही EVM प्रणालीवर प्रश्न उपस्थित करू, कारण ही प्रक्रिया मुळात दोषपूर्ण आहे." या डागाळलेल्या निवडणूक प्रक्रियेवर विश्वास पुन्हा निर्माण व्हावा यासाठी तिच्या स्वतंत्र तपासाची गरज आहे.

Vote for Democracy (VFD) चे निरीक्षण कार्य

व्होट फॉर डेमोक्रेसी (VFD)¹⁴, महाराष्ट्र, च्या माध्यमातून आम्ही दोन तज्ञांच्या मार्गदर्शनाखाली - एम.जी देवाशयम आणि डॉ. प्यारा लाल गर्ग¹⁶ यांनी संपूर्ण निवडणूक प्रक्रियेचे काळजीपूर्वक आणि कालानुक्रमाने निरीक्षण केली.

हा अभ्यास मुख्यत्वे हे ठरवण्यासाठी होता की मतं 'जशी दिली गेली तशी नोंदवली गेली आहेत' का आणि 'जशी नोंदवली गेली तशी मोजली गेली आहेत' का?

VFD टीमने केलेल्या अभ्यास/संशोधन/तपासणीत असे आढळले आहे की निवडणूक प्रक्रियेदरम्यान मतदानात फेरफार आणि संभाव्य बनावटपणाचे काही संकेत आहेत. संपूर्ण निवडणूक प्रक्रियेच्या बारकाईने निरीक्षणातून असे सूचित होते की लोकसभा 2024 ही स्वतंत्र आणि निष्पक्ष निवडणुकीच्या तत्वाविरुद्ध पार पडली, आणि यादरम्यान निवडणूक आयोग बहुतेक वेळा प्रेक्षकच्या भूमिकेत राहिला किंवा काही वेळा गैरप्रकारात त्याने सहकारी म्हणून काम केले. त्यांचे वर्तन हे स्पष्टपणे दाखवते. निवडणूक लोकशाहीतील जागरूक भागधारक म्हणून, VFD ने संपूर्ण निवडणूक प्रक्रिया 16 मार्च 2024 रोजी आचारसंहिता लागू होण्यापासून 4 जून 2024 रोजी निकाल जाहीर होईपर्यंत आणि 6 जून 2024 रोजी सार्वजनिक क्षेत्रात आकडेवारी प्रकाशित होईपर्यंत विश्लेषित केली.

निवडणूक आयोगाने लोकसभा निवडणूक 2024 स्पष्टपणे पक्षपाती आणि एकतर्फी पद्धतीने व सत्ताधारी पक्षाच्या फायद्यासाठी घेतली आहे. मतदानापासून मोजणीपर्यंत, 1951 चा जनप्रतिनिधी कायदा, 1961 चे निवडणूक आचारसंहितेचे नियम, संबंधित

कायदे आणि आदेश यांचे राजकीय पक्षांनी सर्रास उल्लंघन केले आणि भारत निवडणूक आयोगाने त्याकडे दुर्लक्ष केले. अधिनियमाच्या तरतुदीचे पालन न करणे आणि निवडणूक आयोगाने जारी केलेल्या कायदेशीर सूचनांचे उल्लंघन काही संसदीय मतदारसंघांमध्ये निवडणूक अधिकाऱ्यांनी आणि निरीक्षकांनी बेकायदेशीर वर्तनाने अधिक ठळक केले. संबंधित मतदारसंघांमध्ये निवडणूक अधिकाऱ्यांची भूमिका – अनेक प्रकरणांमध्ये – संशयास्पद आढळली, आणि केंद्रातील सत्ताधारी पक्षाच्या फायद्यासाठी जाणीवपूर्वक गैरवर्तन केल्याचा आरोप केला गेला.

¹⁴ Vote for Democracy (VFD) is a Maharashtra-level citizens' platform of individuals and organisations formed in 2023 to ensure Voter registration, Voter Awareness, and a Hate-Free Poll where Accountability & Transparency is key. Teesta Setalvad and Dolphy D'Souza are Co-Convenors and for this report a slew of legal researchers and activists contributed to the final product, this Report.

¹⁵ Soldier, author and economist and author of Electoral Democracy? An Inquiry into the Fairness and Integrity of Elections in India, M. G. Devasahayam and (Editor) | January 18, 2022.

¹⁶ Former Dean, Faculty of Medical Sciences, Panjab University, Chandigarh

ईव्हीएमच्या बर्न्ट मेमरी/मायक्रोकंट्रोलर यांची तपासणी/सुनिश्चीती आणि सर्वोच्च न्यायालयाचे निर्देश

डेमोक्रेटिक रिफॉर्म्स असोसिएशन विरुद्ध भारत निवडणूक आयोग आणि अन्य (2024) SCC ऑनलाइन SC 661, या खटल्यात 26 एप्रिल 2024 रोजी माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने 5% ईव्हीएमच्या बर्न्ट मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरची तपासणी/पडताळणी करण्यासंदर्भात भारत निवडणूक आयोगाला निर्देश जारी केले. निर्णयातील परिच्छेद 76 खालीलप्रमाणे आहे:

"76. आम्हाला काही शंका आहे म्हणून नव्हे, तर केवळ निवडणूक प्रक्रियेची अखंडता अधिक मजबूत करण्यासाठी, आम्ही पुढील निर्देश जारी करण्यास प्रवृत्त आहोत:

(a) 01.05.2024 नंतर VVPAT मध्ये चिन्ह लोडिंग प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर, चिन्ह लोडिंग युनिट्स एका कंटेनरमध्ये सीलबंद करून सुरक्षित ठेवली जातील. उमेदवार किंवा त्यांच्या प्रतिनिधींनी त्या सीलवर स्वाक्षरी करावी. सीलबंद कंटेनर, ज्यात चिन्ह लोडिंग युनिट्स आहेत, त्या ईव्हीएमसह स्ट्राँग रूममध्ये कमीत कमी निकाल जाहीर झाल्यानंतर 45

दिवसांसाठी ठेवली जातील. ती कंटेनर उघडून तपासली जाईल आणि ईव्हीएमप्रमाणेच प्रक्रिया केली जाईल."

(b) 5% ईव्हीएममधील, म्हणजेच नियंत्रण युनिट, मतपत्रिका युनिट आणि VVPAT मधील बर्नट मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरची तपासणी आणि पडताळणी संबंधित विधानसभा मतदारसंघ/संसदीय मतदारसंघातील EVM उत्पादकांच्या अभियंत्यांच्या टीमकडून निकाल जाहीर झाल्यानंतर फेरफार किंवा बदलांसाठी केली जाईल. अशी लेखी विनंती दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या क्रमांकावर असलेल्या उमेदवारांकडून केली जाईल. हे उमेदवार किंवा त्यांचे प्रतिनिधी मतदान केंद्र किंवा क्रमांकाच्या आधारे ईव्हीएम ओळखतील. सर्व उमेदवार आणि त्यांचे प्रतिनिधी तपासणीच्या वेळी उपस्थित राहण्याचा पर्याय ठेवू शकतात. अशी विनंती निकाल जाहीर झाल्याच्या तारखेपासून 7 दिवसांच्या आत केली पाहिजे. जिल्हा निवडणूक अधिकारी, अभियंत्यांच्या टीमच्या सल्ल्यानुसार, तपासणी प्रक्रिया झाल्यानंतर जळालेल्या मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरची प्रामाणिकता/अखंडता प्रमाणित करेल. या तपासणीसाठी लागणारा वास्तविक खर्च किंवा खर्च निवडणूक आयोगाद्वारे कळवला जाईल आणि अशी विनंती करणारा उमेदवार तो खर्च भरले. जर ईव्हीएममध्ये फेरफार आढळली, तर हा खर्च परत केला जाईल."

20 जून 2024 रोजी, भारत निवडणूक आयोगाने (ECI/PN/123/2-24) प्रसिद्धी पत्रकाद्वारे कळवले की 2024 च्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी ईव्हीएमच्या जळालेल्या मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरची तपासणी/पडताळणी करण्यासाठी 11 अर्ज प्राप्त झाले आहेत. 1 जून 2024 च्या निवडणूक आयोगाच्या SOP (प्रशासकीय SOP) नुसार, लोकसभा 2024च्या सार्वत्रिक निवडणुकीसाठी एकूण 8 अर्ज आणि राज्य विधानसभांच्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी 3 अर्ज प्राप्त झाले आहेत. 6 राज्यांमधील 8 संसदीय मतदारसंघांमध्ये 92 मतदान केंद्रांसाठी आणि 2 राज्यांमधील विधानसभा मतदारसंघांसाठी 26 मतदान केंद्रांसाठी अर्ज आले आहेत.

निवडणूक आयोगाने आपल्या प्रसिद्धी पत्रकात नमूद केले आहे की, "ईव्हीएम युनिट्सच्या बर्न्ट मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरची तपासणी आणि पडताळणीसाठी पद्धती व चरणांचे तपशील देणारी तांत्रिक मानक ऑपरेटिंग प्रक्रिया (SOP) आयोगाद्वारे निवडणूक याचिका कालावधी संपण्यापूर्वी जारी केली जाईल." विशेष म्हणजे, निवडणूक आयोगाने आजपर्यंत ती तांत्रिक SOP सार्वजनिकपणे जाहीर केलेली नाही, तरीही 45 दिवसांचा निवडणूक याचिका कालावधी लवकरच संपणार आहे.

तक्ता ३ : राज्य/पीसी नुसार मतदान, मोजणी, उमेदवारांच्या तक्रारी यांदरम्यान घडलेल्या कथित गैरप्रकारांचे विश्लेषण व त्यासंबंधीचे संदर्भ, लेख व ट्वीट

Sr. No.	PCs (State/UT)	Name of Candidate and Party	Malpractice
Assam			
1.	Karimganj	Hafiz Rashid Ahmed Choudhury (INC)	<p>Counting Discrepancy: Issue of difference in the number of polled votes and votes counted. https://theprint.in/india/discrepancy-detected-in-polled-counted-votes-in-assams-karimganj-oppn-seeks-repoll/2125330/ Total EVM Votes Polled: 11,36,538 Total EVM Votes Recovered and Counted: 11,40,349 Surplus of 3811 EVM Votes on counting day Defeat Margin - 18360</p> <p>Allegation on DM: Alleged by the candidate of INC that the BJP forced the DM to change the mandate (this we got indirectly from the counting supervisor from the losing candidate's team). DM was busy on the phone for 15 minutes and soon after the Lead Ratio that was close dramatically increased.</p> <p>CEO Assam Reply: Against a post on social media app X, the Chief Electoral Officer, Assam replied in relation to the counting discrepancy at Karimganj PC that "Returning officer and DC Karimganj has been asked to enquire and explain the discrepancy. More details can be shared on receipt of official report from R.O. Karimganj"</p> <p>CEO Assam reply on X - https://x.com/ceo_assam/status/1799409685390618695</p> <p>Congress leader Hafiz Ahmed demands re-polling in Karimganj over vote discrepancies: Congress candidate Hafiz Rashid Ahmed Chowdhury has called for a re-poll in the Karimganj Lok Sabha constituency, citing significant vote discrepancies. Ahmed revealed that he has requested a re-poll and has already sent an email to the Election Commission of India.</p> <p>India Today – Congress leader Hafiz Ahmed demands re-polling in Karimganj over vote discrepancies https://www.indiatodayne.in/assam/video/congress-leader-hafiz-ahmed-demands-re-polling-in-karimganj-over-vote-discrepancies-1024457-2024-06-09</p> <p>The Telegraph online - https://www.telegraphindia.com/north-east/assam-congress-candidate-hafiz-rashid-ahmed-choudhury-seeks-repoll-in-karimganj-constituency/cid/2026031</p> <p>INC and CPI (M) Demanded repoll: Along with Congress, another opposition party CPI (M) also demanded an investigation and re polling in the entire Lok Sabha Constituency</p>

			PTI – https://www.ptinews.com/story/national/discrepancy-detected-in-poll-counted-votes-in-assam-s-karimganj-oppn-seeks-repoll/1573362
2.	Kokrajhar	Kampa Borgoyari (Bodoland Peoples Front) (BPF)	Discrepancy in EVM votes polled and EVM votes counted: As per the final ECI voter turnout data, 12,40,306 votes (excluding postal ballots) were cast in Kokrajhar PC, but on the day of counting, only 12,29,546 EVM votes were counted. A deficit of 10,760 votes is reported. The Sentinel- https://www.sentinelassam.com/north-east-india-news/assam-news/akhil-gogoi-demands-re-poll-in-karimganj-and-kokrajhar-over-vote-discrepancies-calls-for-united-opposition-in-assam-panchayat-election
Bihar			
3.	Saran	Rohini Acharya (RJD)	The incident is prior to the counting of votes and relates to allegations of irregularity during voting. RJD candidate Acharya alleged that "Democracy is being murdered...FIR should be filed against BJP goons...As a candidate, we have the right to go to every booth... I had gone there to see the polling. BJP goons were sitting inside...I was abused...I was attacked with intent to kill...Who gave them this right...These people have resorted to hooliganism". Times Now - https://www.timesnownews.com/elections/bihar-election-1-killed-in-post-poll-violence-in-saran-internet-services-suspended-article-110296380
Chhattisgarh			
4.	Bilaspur	Devendra Yadav	Congress candidate from Bilaspur PC, Devendra Yadav accused ECI of changing 611 EVMs midway as its identification numbers in mock poll and Form-17C are different. https://x.com/mr_mayank/status/1797313408112754698?s=08
Maharashtra			
5.	Mumbai North West (Maharashtra)	Amol Kirtikar (Shiv Sena (UBT))	Amol lost to Shiv Sena candidate (Shinde faction) candidate Ravindra Waiker by a minuscule margin of 48 votes. Both the candidates are stated to have exercised their right to seek re-counting of votes under Rule 63 of the Conduct of Elections Rules, 1961 but it was Postal Ballots (PB) which decided the result. Postal Votes: Amol Gajanan Kirtikar - 1501 Ravindra Dattaram Waikar - 1550 Facts: 1) A total of 3,357 Postal Ballots (PB) were counted and 111 were rejected. Though Kirtikar was leading by 1 Vote on EVM count, he lost due to the lead of 49 PB votes in favour of Ravindra Waikar. 2) Allegedly, continuous round-wise declaration of votes secured by

			<p>each candidate was not announced by the RO as required under the electoral laws and Handbook issued by the ECI.</p> <p>3) It has been reported that round-wise announcement of votes was stopped after the 19th until 26th round.</p> <p>4) As per the Conduct of Election Rules, 1961, counting of votes should begin with postal ballot votes followed by counting of votes in EVMs after a 30 minutes gap once the process of counting of postal ballots has begun or completed. In the present case, the result of postal ballot votes was not immediately declared after the counting was over for postal ballots but it was declared only after the EVM votes were counted, which violates the said election rules.</p> <p>The Hindu - <a href="https://epaper.thehindu.com/ccidist-
ws/th/th_delhi/issues/85673/OPS/G39CT0RB8.1+GSSCT0SDA.1.html">https://epaper.thehindu.com/ccidist- ws/th/th_delhi/issues/85673/OPS/G39CT0RB8.1+GSSCT0SDA.1.html</p>
7.	Satara	Shashikant Shinde (NCP) (SP)	<p>BJP's Chhatrapati Udayanraje won from Satara defeating NCP (SP)'s Shashikant Shinde by 32,771 votes. An independent candidate with the trumpet symbol (similar to the Tutari) won around 37,062 votes.</p> <p>Scroll - https://scroll.in/latest/1068903/maharashtra-similar-names-of-poll-symbols-led-to-defeat-in-satara-says-ncp-sp</p>
8.	Raver	Shriram Patil (NCP) (SP)	<p>Battery of EVMs stayed at 99%</p> <p>Raver Lok Sabha News: रक्षा खडसेंची मोठी आघाडी, मविआने मतमोजणी थांबवली, नेमका काय झाला गाथळ? (पाहा व्हिडिओ) https://saamtv.esakal.com/lok-sabha-election/shriram-patil-complaints-about-evm-machine-counting-of-voting-stopped-in-raver-lok-sabha-constituency-sm180</p>
Orissa			
9.	Jajpur	Sarmistha Sethi (BJD)	<p>Allegations of EVM change was reported by a local TV channel.</p> <p>Source: Tension In Dharmasala, Jajpur Over Allegations Of EVM Change Kanak News Shorts https://www.youtube.com/watch?v=pG7R3j_n0zk</p>
Rajasthan			
10.	Jaipur Rural (Rajasthan)	Anil Chopra (INC)	<p>Malpractice in Postal Ballot Paper Counting:</p> <p>INC candidate Anil Chopra alleged that the poll body rejected 2490 postal ballots votes without intimating reason in writing and in absence of the candidate and his counting agent, and declared BJP candidate winner by 1615 votes.</p> <p>Chopra alleged that the poll body did not add the ballot papers votes and neither did it inform the number postal papers votes he got. Anil Chopra and the party sent complaints to ECI in this regard. Sachin Pilot also demanded recounting of votes in the PC.</p> <p>The Print - Congress alleges irregularities in counting for Jaipur Rural seat – ThePrint – PTIFeed</p>

West Bengal			
	Balurghat (West Bengal)	Biplab Mitra (AITC)	TMC Alleged rigging in counting of votes and its candidate Biplab Mitra said "I demanded a recount in every booth of Balurghat, Tapan and Gangarampur Assembly, asserting the need to check EVMs and VVPATs. The Election Commission agreed to recount votes in 10 booths only." Millennium post - https://www.millenniumpost.in/bengal/victory-margin-of-bjps-sukanta-majumdar-declines-566779
Uttar Pradesh			
11.	Aligarh	Bijendra Singh (SP)	SP Candidate Bijendra Singh from Aligarh PC alleged that ADM City deliberately did malpractice during counting. He added that ADM city stayed till late night at the ARO table. He further claimed that from 23rd to 27th round ADM city deliberately did wrong feeding in EVM. Jamiatimes.in - https://www.instagram.com/reel/C7zZaioPvK-/?igsh=MXUyBH13N3JudGVldw==
12.	Fathehpur Sikri	Ramnath Singh Sikarwar (INC)	Supporters of INC candidate Ramnath Singh Sikarwar from Fatehpur Sikri seat created a ruckus outside the counting centre and alleged rigging in the counting of votes. They alleged that till the 19th round of counting, Sikarwar was leading in the seat, but some of his election agents were removed after the 20th round. Additionally, Sikarwar also alleged that some machines were not working and in one of the polling stations his counting agent alleged that around 800 votes were cast in the polling station but the EVM was only showing 200 votes.
13.	Farrukhabad		SP Chief Akhilesh Yadav wrote on X that all SP workers and SP candidate of Farrukhabad should stay firm regarding the rigging done by the District Magistrate in the counting of votes. The ECI has to take immediate cognizance of our appeal. Source: UP Lok Sabha Election Result 2024 Akhilesh Yadav allegations on administration Farrukhabad Seat UP Lok Sabha Election Result 2024 Akhilesh Yadav allegations on administration Farrukhabad Seat फरुखाबाद में मतगणना के बीच अखिलेश यादव ने प्रशासन पर लगाए गंभीर आरोप, जानें पूरा मामला (abplive.com) Allegations were raised that candidates were not involved in the counting of the ballot paper. One men casted vote 8 times to BJP in Farrukhabad Source: Farrukhabad Viral Video: फरुखाबाद में एक युवक ने 8 बार Vote डाला?, वीडियो वायरल There was uproar at the counting site in Farrukhabad due to allegations of rigging and the police released tear gas shells Source: Sp's Demonstration And Stone Pelting, Police Lathicharged And Released Tear Gas Shells - Farrukhabad News - Farrukhabad

			News:सपाइयों का प्रदर्शन व पथराव, पुलिस ने लाठीचार्ज कर छोड़े आंसू गैस के गोले CITY NEWS: फर्रुखाबाद में मतगणना स्थल पर हंगामा, पुलिस ने छोड़े आंसू गैस के गोले
14.	Phulpur	Amar Nath Singh Maurya (SP)	<p>Allegations were raised against UP Police against their violent and threatening behaviour. Reportedly, even the BLOs were bullied into forcibly being removed from booths in police vans, which resulted in voter suppression.</p> <p>Another irregularity was reported in UP by the local police as the legally unknown RED CARDS were issued by them against SP workers as an indirect means to warn and threaten them into coercion. Only after the delegation led by Abhishek Manu Singhvi went to the ECI, CEC and other Commissioners agreed and admitted that this was irregular and must be stopped.</p> <p>Source: https://thewire.in/politics/uttar-pradesh-samajwadi-party-bjp-red-card</p> <p>गुंडा एक्ट वाले 2100 लोगों को पुलिस का रेड कार्ड: लोकसभा चुनाव के मद्देनजर प्रयागराज कमिश्नर पुलिस की बड़ी कार्रवाई - Prayagraj (Allahabad) News Dainik Bhaskar</p>
15.	Bansgaon	Sadal Prasad (INC)	<p>In Bansgaon Parliamentary Constituency, in the 32nd round, BJP's candidate Kamlesh Paswan got 4,24,127 lakh votes and Congress's Sadal Prasad got 4,18,814 votes. The INC candidate alleged that in the 33rd round, BJP was declared to have 422090 votes and congress got 417685 votes. Congress objected to this and further alleged that votes of one booth each in Barhaj and Bansgaon were not counted and the final announcement was made by the Commission.</p> <p>Source: Congress Candidate Sadal Prasad In Bansgaon Lok Sabha Started Protesting By Demanding Recounting - Amar Ujala Hindi News Live - Ls Polls बांसगांव लोकसभा के मतदान में धांधली का आरोप, भाजपा-सपा का प्रदर्शन; सदल प्रसाद ने दी आत्मदाह की धमकी</p>
Tamil Nadu			
16.	Madurai	P Saravanan (AIADMK)	<p>AIADMK candidate P Saravanan alleged malpractice in the counting of postal votes. He alleged that numerous postal vote covers were found open before the counting of votes, suggesting possible tampering and irregularities. Saravanan further said that two covers given to the postal voters were not properly kept, and many have not correctly indicated which finger was used for the fingerprint. His complaint to RO regarding the issue was allegedly neglected.</p> <p>Times of India - AIADMK alleges malpractice Madurai News - Times of India https://timesofindia.indiatimes.com/city/madurai/aiadmk-alleges-malpractice/articleshow/110716173.cms</p>

Tripura			
18.	Tripura West	Ashish Kumar Saha (INC)	<p>Opposition Congress and CPI(M) alleged gross violation of the electoral process during the Lok Sabha Election 2024 in Tripura and said that their polling agents were prevented from entering booths in many places. Furthermore, both the parties accused administrative machinery of preventing electors from reaching the polling booths to freely exercise their franchise.</p> <p>Indian Express - BJP's stellar win in Tripura: Major takeaways, possible reasons Political Pulse News - The Indian Express</p> <p>https://indianexpress.com/article/political-pulse/bjps-stellar-win-in-tripura-major-takeaways-possible-reasons-9372459/</p>

मतदारांचे दमन :

फारुखाबाद संसदीय मतदारसंघ

लोकसभा निवडणूक 2024 दरम्यान, फारुखाबाद संसदीय मतदारसंघातील अनेक मतदान केंद्रांवर मतदार दडपशाहीच्या घटना घडल्याचे वृत्त आहे, ज्यामुळे अनेक संभाव्य समाजवादी पक्षाच्या (SP) मतदारांना त्यांच्या मताचा हक्क बजावता आला नाही. अनेक गावांतील अल्पसंख्याक जातीच्या सदस्यांना धमक्या देऊन आणि हिंसाचाराच्या भीतीने मतदारांना रोखले गेले. 'स्करोल'ने या मतदारसंघातील मतदार दडपशाहीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. नागला भगू जिथे 500 मतदार आहेत, त्या गावातील लोक 13 मे रोजी कादरगंजमध्ये असलेल्या त्यांच्या मतदान केंद्रावर मतदान करू शकले नाहीत, कारण भाजपच्या समर्थक असलेल्या वर्चस्ववादी लोधी समाजावर अल्पसंख्याक जातीच्या सदस्यांना मतदानापासून रोखल्याचा आरोप आहे. गावकऱ्यांनी एकत्रित जाऊन मतदान करण्याचा निर्णय घेतला असता, पोलिसांनी त्यांना थांबवून, गटाने न जाता जोड्याने जाण्यास सांगितले, ज्यामुळे गावकरी माघारी परतले आणि मतदान न करता परत गेले. या निवडणुकीत कादरगंज मतदान केंद्रावर फक्त 55.6% मतदान झाले (1237 नोंदणीकृत मतदारांपैकी 689 मतदारांनी मतदान केले, त्यापैकी 659 मते भाजप उमेदवारांना मिळाली) तर 2022 मध्ये 84.9% आणि 2019 लोकसभा निवडणुकीत 78.3% मतदान झाले होते.

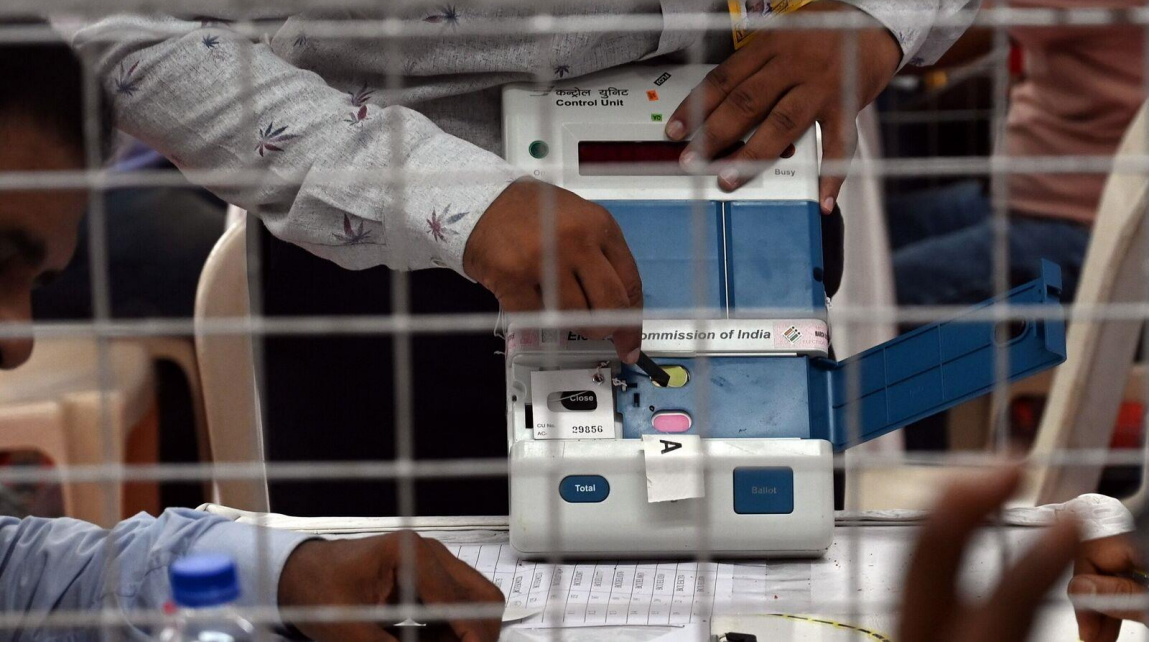
अलीगंजमधील यादव बहुल तीन गावे - नागला गंगी, पारसपूर आणि बिनौरा येथेही भाजप समर्थक ठाकूर समाजाच्या काही लोकांकडून मागडपूर मतदान केंद्रावर मतदार दडपशाही झाल्यामुळे मतदानात मोठी घट झाल्याचे वृत्त आहे. काही गावकऱ्यांना सुरुवातीला मतदान केल्यानंतर मारहाण करण्यात आली, ज्यामुळे भयभीत गावकऱ्यांनी मतदान करण्याची संधी

सोडून दिली. मदनपूर मतदान केंद्रावर फक्त 47.4% मतदान झाले, तर 2019 मध्ये 65.1%, 2022 मध्ये 70.1%, आणि 2017 मध्ये 59.1% मतदान झाले होते.

तसेच, समाजवादी पक्षाने अलीगंज विधानसभा क्षेत्रातील मतदान केंद्र क्र. 377, 378, 382, 338, 176 आणि अमृतपूर विधानसभा क्षेत्रातील मतदान केंद्र क्र. 283 येथे मतदार दडपशाही झाल्याचा आरोप केला आहे. त्यांनी तीन मतदान केंद्रांवर बनावट मतदान झाल्याचा आरोपही केला आहे – अलीगंजमधील मतदान केंद्र 172 आणि भोजपूर विधानसभा क्षेत्रातील मतदान केंद्र 84 आणि 85.

रिटर्निंग ऑफिसरची गैरवर्तणूक:

मुंबई उत्तर पश्चिम [महाराष्ट्र]

मुंबई उत्तर पश्चिम संसदीय मतदारसंघातील निवडणूक अधिकारी, सुश्री वंदना सुर्यवंशी यांच्यावर गैरव्यवहार आणि गैरवर्तनाचे गंभीर आरोप आहेत. शिवसेना (UBT) उमेदवार अमोल कीर्तिकर यांनी केलेल्या आरोपानुसार संबंधित निवडणूक अधिकारी याआधीही गैरवर्तनात सहभागी राहिल्या असून, मुंबई उत्तर पश्चिम संसदीय मतदारसंघाच्या मतमोजणीच्या वेळीही त्यांनी गैरवर्तन केले. असा आरोप आहे की निवडणूक अधिकाऱ्यांनी प्रत्येक फेरीच्या निकालाच्या घोषणेनंतर उमेदवारांच्या निवडणूक एजंटचे स्वाक्षरी घेतल्या नाहीत, ज्यासाठी "रिटर्निंग ऑफिसर हँडबुक 2023" च्या परिच्छेद 15.16 अंतर्गत उप-परा 15.16.1 आणि 15.16.2 मध्ये कायदेशीर आदेश आहे. निवडणूक अधिकारी अनेक वेळा मंचावरून खाली उतरल्या आणि प्रत्येक फेरीच्या शेवटी निकालाची घोषणा केली नाही. "1961 चे निवडणूक नियम" अंतर्गत नियम 60 नुसार मतमोजणी सतत आणि कोणत्याही खंडित न करता केली पाहिजे.

व्होट फॉर डेमोक्रेसी (VFD) ने EVM द्वारे झालेल्या मतदान आणि मोजलेल्या मतांमध्ये महत्त्वपूर्ण तफावत आढळली आहे. विश्लेषण आणि तपासणीनंतर, आम्ही या मुद्द्यावर आधारित तीन विशिष्ट तक्ते तयार केले आहेत.

तीन तक्ते:

- i. **तक्ता 15:** सर्व संसदीय मतदारसंघांची यादी एकत्र करते, जिथे विजयाचे किंवा पराभवाचे अंतर 1 लाख मतांपेक्षा कमी आहे.
- ii. **तक्ता 16:** अशा संसदीय मतदारसंघांची यादी देते, जिथे EVM द्वारे मतदान झालेल्या मतांमध्ये आणि मोजलेल्या मतांमध्ये तफावत आढळली आहे, ज्यात पराभवाचे अंतर 50,000 मतांपेक्षा कमी आहे.
- iii. **तक्ता 17:** ज्या संसदीय मतदारसंघांमध्ये हजार किंवा त्यापेक्षा जास्त मतांची तफावत आढळली आहे, अशा मतदारसंघांची निवड

प्रकरण २

स्वतंत्र व न्याय्य निवडणुकांबाबत कायदे काय म्हणतात

लोकसभा २०२४च्या निवडणुकांमध्ये झालेल्या कथित मतदान आणि मोजणीतील छेडछाडीसंबंधात दिलेली यादी.

Sr. No.	Particulars/Activity
1.	Details of Parliamentary Constituency (PC) where manipulation took place
2.	Details of Assembly Constituency (AC) where manipulation took place
3.	Number of PC Seats affected by Counting Manipulation
4.	Details of Counting Hall where manipulation took place
5.	Written Complaints to Returning Officer by affected Candidates on counting day
6.	Allegations against the Returning Officer/Assistant Returning Officer
7.	Memorandum to Election Commission on Counting Day by affected political parties
8.	EVMs security breach
9.	Changing of Voting percentage after voting is done
10.	Delay in Counting due to anti-social elements
11.	Returned Candidates not given certificate of election in Form 22 on time
12.	Trumpet Symbol of independent candidates
13.	Police intimidated aggrieved counting agents and candidates
14.	EVM & VVPAT figures mismatch
15.	EVM serial No. Mismatch
16.	Voting machines changed after voting
17.	Overall intimidatory conduct by Police
18.	EVM Battery Stay down during counting
19.	Ballot Box opened in absence of Counting Agents
20.	Broken seal of voting machines

21.	Postal Ballot Papers not counted
22.	Envelope of Postal Ballot already opened before counting of votes
23.	Postal Ballot Papers rejected in the absence of Candidate and Counting Agents
24.	Postal Ballot rejected with inappropriate reason
25.	Misbehaviour by Returning Officer with aggrieved candidates and their counting agents
26.	Candidates not involved in the Counting of Ballot Papers by Returning Officer
27.	Re-counting took place in any PC
28.	Results changed after recounting in any PC
29.	Declaration of the poll at that polling station void in any PC
30.	Action taken by RO and Election Commission on Counting day

प्रकरण 2

मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुकांबाबत कायदा काय म्हणतो लोकसभा निवडणूक 2024 मधील कथित मतदान आणि मतमोजणी गैरव्यवहाराची तपासणी

विचार करण्यासारखे अतिरिक्त मुद्दे:

1. गैरव्यवहार हे मतदार यादीत, EVM सॉफ्टवेअरमध्ये, एकूण EVM वर नोंदवलेली आणि मोजलेली मते, एकूण नोंदवलेली मते आणि फॉर्म 17C मधील एकूण मतांमध्ये होऊ शकतो (यात कोणतीही तफावत नसल्याची खात्री करणे आवश्यक आहे).
2. स्वतंत्र संस्थेसाठी एक आवश्यक आणि मजबूत प्रक्रिया म्हणजे किती भारत (INDIA) आणि NDA च्या मतदान एजंटाना मतदानाच्या दिवशी फॉर्म 17C मिळाला नाही किंवा त्यांना नाकारला गेला, आणि किती जणांनी सत्यापनासाठी महत्त्वाचा हा दस्तऐवज (फॉर्म 17C) गोळा केला हे तपासणे आवश्यक आहे. मतदानाच्या दिवशी EVM मध्ये नोंदवलेल्या एकूण मतांची व नंतर EVM मधून

वसूल केलेली व मोजलेली वास्तविक मते यांची ताळमेळ घालण्यासाठी फॉर्म 17C आवश्यक आहे, जेणेकरून कोणताही गैरव्यवहार किंवा शंका टाळता येईल. फॉर्म 17C वर सर्व मतदान एजंटंच्या स्वाक्षऱ्या घेणे बंधनकारक आहे आणि त्याची प्रमाणित प्रत सर्व मतदान एजंटंना दिली पाहिजे. (स्रोत: रिटर्निंग ऑफिसरसाठी हँडबुक 2023, मतदान बंद होण्याच्या वेळी कर्तव्यांचे संक्षिप्त रूपरेखा, पृष्ठ - 1) आणि आयोगाने दिलेल्या नमुन्यात उमेदवारांच्या एजंटना अशा प्रती देण्याबाबत निवडणूक अधिकारी घोषणापत्र देईल असे बंधनकारक आहे. (स्रोत: रिटर्निंग ऑफिसरसाठी हँडबुक 2023, पृष्ठ 11, बिंदू XXIX)

3. रिटर्निंग ऑफिसरने "अनुबंध 46" च्या अनुक्रमणिका कार्डमध्ये सविस्तर माहिती भरून ती शक्य तितक्या लवकर, परंतु मतमोजणी आणि निकाल जाहीर झाल्यानंतर 7 दिवसांच्या आत, राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाच्या मुख्य निवडणूक अधिकाऱ्यांमार्फत पाठवणे आवश्यक आहे.

(स्रोत: रिटर्निंग ऑफिसरसाठी हँडबुक 2023, पॅरा 19.4)

4. प्रिसाइडिंग ऑफिसरला मतदान संपल्यानंतर उपस्थित प्रत्येक निवडणूक एजंटला फॉर्म 17C ची प्रमाणित प्रत देणे बंधनकारक आहे, ज्यामध्ये मतपत्रिकेचे लेखा नोंदवलेले आहे. "[2) मतदान संपल्यानंतर प्रिसाइडिंग ऑफिसर प्रत्येक मतदान एजंटला मतपत्रिका लेखा नोंदीची खरी प्रत देईल आणि त्या एजंटकडून प्राप्ती मिळवल्यानंतर ती प्रमाणित करून देईल.]"

(स्रोत: निवडणूक आचार नियम 1961 नियम 45(2))

5. तुम्ही (रिटर्निंग ऑफिसर) तयार केलेल्या फॉर्म 17-C मध्ये नोंदवलेल्या मतांचे लेखाचे सत्य प्रमाणित प्रत, पावती मिळाल्यानंतर, देणे आवश्यक आहे. या लेखाच्या प्रती प्रत्येक मतदान एजंटला उपस्थित असताना त्याने विचारले नसले तरी द्याव्यात. (स्रोत: पॅरा 7.3.2 (i) - प्रिसाइडिंग ऑफिसरसाठी हँडबुक 2023

6. फॉर्म 17-C ची दुसरी प्रत गोळा केंद्रावर जमा केली जाईल.
(स्रोत: पैरा 7.3.2 (i) - प्रिसाइडिंग ऑफिसरसाठी हँडबुक 2023)
7. प्रिसाइडिंग ऑफिसरला मतदान संपल्यानंतर फॉर्म 17A मधील शेवटच्या नोंदीखाली एक ओळ काढावी लागेल आणि त्यानंतर एक सही केलेले विधान नोंदवावे लागेल: "फॉर्म 17A मधील शेवटची नोंद क्रमांक आहे..." आणि या विधानाखाली उपस्थित असलेल्या सर्व मतदान एजंटंच्या स्वाक्षऱ्या घ्याव्यात.
(स्रोत: पैरा 7.2.7 - प्रिसाइडिंग ऑफिसरसाठी हँडबुक 2023)
8. ECI ने स्वतः 19 एप्रिल 2024 रोजी सायंकाळी 7.00 वाजता जारी केलेल्या प्रसिद्धी पत्रकात असे आश्वासन दिले होते की, "फॉर्म 17A ची छाननी झाल्यानंतर अंतिम आकडेवारी उद्या कळेल." परंतु, ECI यामध्ये अपयशी ठरले. पहिल्या टप्प्यासाठी मतदान झालेल्या एकूण मतांची अंतिम आकडेवारी आणि मतदार टक्केवारी ECI ने 11 दिवसांच्या मोठ्या उशिरानंतर प्रसिद्ध केली. तसंच, टप्पा 2 आणि 3 साठी अंतिम आकडेवारी 4 दिवसांच्या पूर्ण उशिराने प्रसिद्ध करण्यात आली, तर टप्पा 4-5-6 साठी प्रत्येकी 3 दिवसांचा उशीर झाला. सातव्या आणि शेवटच्या टप्प्यासाठी, अंतिम आकडेवारी प्रसिद्ध करण्याचा कालावधी 5 दिवसांचा होता, ज्याचे कारण अस्पष्ट होते. या मोठ्या उशिराचे आणि त्यानंतरच्या तफावतीचे समाधानकारक स्पष्टीकरण दिलेले नाही.

(स्रोत: पैरा 2 - ECI द्वारे 19 एप्रिल 2024 रोजी सायंकाळी 7.00 वाजता जारी केलेले प्रसिद्धी पत्रक)

निवडणूक नियम आणि कायदे

भारतीय न्याय संहिता 2023

प्रकरण IX, कलम 169 ते 177 मध्ये BNS 2023 मधील निवडणुकीशी संबंधित गुन्ह्यांचा उल्लेख आहे आणि इतर तरतुदी खालीलप्रमाणे आहेत;

Table 4: BNS 2023

Sections	Provisions	Cognizable or non-cognizable	Punishment
196(1)	Promoting enmity between different groups on grounds of religion, race, place of birth, residence, language etc. and doing acts prejudicial to maintenance of harmony “Also includes electronic communication”	Cognizable	3 years or with fine or both
170 and 173	Bribery (defined) and punishment for bribery	Non-cognizable	Up to 1 year with fine or without fine
171 and 174	Undue influence at Election (defined) and punishment for undue influence at elections	Non-Cognizable	Up to 1 year with fine or without fine
172 and 174	Personating at Election (defined) and punishment for personation at elections	Cognizable	Up to 1 year with fine or without fine
175	False Statement in connection with Election	Non-cognizable	Fine
176	Illegal payment in connection with Election	Non-cognizable	fine of 10,000 Rupees
177	Failure to keep Election Accounts	Nov-cognizable	Fine of 5,000 Rupees

मागील दंडात्मक कलमे

भारतीय दंड संहिता 1860

प्रकरण IXA, कलम 171A-171 [I] मध्ये भारतीय दंड संहितेत निवडणुकीशी संबंधित गुन्ह्यांचा समावेश आहे. हा प्रकरण 1920 च्या "भारतीय निवडणुकीचे गुन्हे आणि चौकशी अधिनियम" च्या कलम 2 द्वारे सादर केला गेला. यामध्ये लाच देणे, प्रतिकृती बनवणे, अनधिकृत प्रभाव, निवडणुकीत कोणाच्या प्रतिष्ठेला धक्का पोहोचवण्यासाठी खोटी विधाने करणे यासारख्या गुन्ह्यांसाठी शिक्षा ठरवली आहे.

Table 5: IPC, 1860

Sections	Provisions	Cognizable or non-cognizable	Punishment
153-A	Promoting enmity between different groups on grounds of religion, race, place of birth, residence, language etc. and doing acts prejudicial to maintenance of harmony	Cognizable	3 years or with fine or both
171(B) and 171(E)	Bribery (defined) and punishment for bribery	Non-cognizable	Upto 1 year with fine or without fine
171(C) and 171 (F)	Undue influence at Election (defined) and punishment for undue influence at elections	Non-Cognizable	Upto 1 year with fine or without fine
171(D) and 171 (F)	Personating at Election (defined) and punishment for personation at elections	Cognizable	Upto 1 year with fine or without fine
171(G)	False Statement in connection with Election	Non-cognizable	Punishment with fine
171(H)	Illegal payment in connection with Election	Non-cognizable	Fine Upto Rs. 500
171(I)	Failure to keep Election Accounts	Nov-cognizable	Fine upto Rs. 500

जनप्रतिनिधित्व कायदा 1951

जनप्रतिनिधित्व कायदा 1951 हा भारताच्या संसदेत तयार केलेला कायदा आहे, जो संसद आणि प्रत्येक राज्याच्या विधीमंडळाच्या सभागृहांच्या निवडणुकीच्या संचालनासाठी, सभासद होण्याच्या पात्रता व अपात्रता, निवडणुकीशी संबंधित भ्रष्ट आचरण आणि गुन्हे, तसेच निवडणुकीतील शंका आणि विवादांच्या निर्णयासाठी आहे.

पोलीस निवडणुका सुरळीत पार पाडण्यासाठी महत्त्वाची भूमिका बजावतात आणि त्यांना जनप्रतिनिधित्व कायदा 1951 च्या तरतुदींचे उल्लंघन होऊ नये हे सुनिश्चित करणे आवश्यक आहे.

पोलीस निवडणूक प्राधिकाऱ्यांना कळवून, जनप्रतिनिधित्व कायदा 1951 च्या कलम 131, 132 अंतर्गत गुन्हेगारांवर कारवाई सुरू करू शकतात. पोलीस हे सुनिश्चित करावेत की कोणत्याही उमेदवाराने मतदान केंद्राच्या 200 मीटरच्या परिघात मतदारांना मतपत्रिका देण्यासाठी त्यांच्या एजंटला बसवू नये.

निवडणूक आयोगाने बूथ कॅम्पेसिंग टाळण्यासाठी खालील उपाययोजना अंमलात आणण्याची गरज अधोरेखित केली आहे:

(i) जर पोलीस 200 मीटरच्या परिघात कोणतेही उल्लंघन आढळले आणि संबंधित एजंटकडे लेखी सूचना नसल्यास, पोलीस जनप्रतिनिधित्व कायदा, 1951 च्या कलम 130 अंतर्गत कारवाई करतील.

(ii) संवेदनशील क्षेत्रांची ओळख करून दिली पाहिजे, मागील इतिहास, असामान्य कायदा व सुव्यवस्थेची स्थिती, निवडणुकीची लढत, राजकीय वैमनस्य, अनुसूचित जातीच्या मतदारांची संख्या आणि हिस्ट्री शीटची संख्या यांच्या आधारे प्रत्येक मतदारसंघात समस्या हाताळण्यासाठी तयारी ठेवावी.

(iii) जनप्रतिनिधित्व कायदा अंतर्गत कोणत्याही उल्लंघन किंवा गुन्हा झाल्यास, पोलीस तात्काळ योग्य कारवाई करतील.

जनप्रतिनिधित्व कायदा, 1951 च्या कलम 126 अंतर्गत निवडणूक प्रचाराच्या उपक्रमांवर सार्वजनिक सभांद्वारे, मिरवणुकीद्वारे, किंवा दूरदर्शन आणि तत्सम साधनांद्वारे प्रचार सामग्री प्रदर्शित करण्यावर बंदी घालण्यात आली आहे. या बंदीचा उद्देश मतदारांना मतदानाच्या दिवसा आधी शांततेचा कालावधी (मौन काळ) प्रदान करणे हा आहे. बहुप्रसंगी निवडणुकीत, शेवटच्या 48 तासांचा मौन काळ काही मतदारसंघांमध्ये लागू असतो, तर इतर मतदारसंघांमध्ये प्रचार सुरू असतो. अशा परिस्थितीत, मौन काळ पाळत असलेल्या मतदारसंघांमध्ये पक्ष किंवा उमेदवारांसाठी समर्थनाची मागणी करणारे कोणतेही थेट किंवा अप्रत्यक्ष संदर्भ असू नयेत. मौन काळात, प्रमुख प्रचारक आणि इतर राजकीय नेत्यांनी पत्रकार परिषदांद्वारे किंवा निवडणूकविषयक मुलाखती देऊन माध्यमांशी संवाद टाळावा. मतदान समाप्त होण्याच्या तासाच्या 48 तास आधी सार्वजनिक सभा आणि मिरवणुका घेता येणार नाहीत.

[पृष्ठ 183, पोलिस अधिकारी मार्गदर्शक 2023]

Table 6: RPA, 1951

Section	Provisions	Cognizable or non-cognizable	Punishment
125	Promoting enmity between classes in connection with election	Non-Cognizable	3 years with or without fine
125-A	Filing false affidavit	Non-Cognizable	6 Months with or without fine
126	Prohibition of Public meetings on the day preceding the election day and on the election day	Non-Cognizable	2 years with or without fine
127(1)	Disturbances at election meetings	Cognizable	6 months with or without fine upto Rs. 2,000
129	Act of officers at election influencing voters for candidates	Cognizable	6 months with or without fine
130	Prohibition within 100 mts. from polling station	Cognizable	Fine Rs. 200-250
131	Penalty for misconduct disorderly conduct in or near polling stations	Non-cognizable	On receipt of complaint from Presiding Officer it is cognizable
132-A	Failure to observe procedure in Voting	Non-cognizable	Cancellation of Vote
134-A	Penalty for Government servants to act as election /polling/counting agents	Non-cognizable	3 months with or without fine
134-B	Prohibition of being armed to or near Polling Station	Cognizable	2 years with or without fine
135-A	Offence of booth capturing	Cognizable	3-5 years with or without fine
135-C	Liquor not to be sold/given/distributed on polling station	Non-Cognizable	6 months with or without fine upto Rs.2,000
136(2)	Other offences and penalties	Cognizable	6 months with fine or both

रिटर्निंग ऑफिसर आणि मतमोजणी एजंट यांची भूमिका

Returning Officer (RO) कोण आहेत?

- RPA कायद्याच्या कलम 21 नुसार, ECI राज्य सरकाराच्या सहकार्याने एक परत आणणारा अधिकारी नियुक्त किंवा नामांकित करेल, जो सरकारचा अधिकारी किंवा स्थानिक प्राधिकरणाचा अधिकारी असेल. याशिवाय, ECI एक किंवा अधिक व्यक्तींना सहाय्यक परत आणणारे अधिकारी (AROs) म्हणून नियुक्त करू शकते, आणि RPA च्या कलम 22 च्या उप-कलम (2) अंतर्गत RO च्या कार्ये करणारा कोणताही ARO परत आणणारा अधिकारी म्हणून मानला जाईल.
- ECI ने 2008 मध्ये जारी केलेल्या पत्रानुसार, प्रत्येक आणि प्रत्येक संसदीय मतदारसंघासाठी एक स्वतंत्र परत आणणारा अधिकारी नियुक्त केला जाणार आहे.
- जिल्हा दंडाधिकारी/उप आयुक्त/जिल्हा संकलक/जिल्हा अधिकारी यांपैकी एकटा एकच परत आणणारा अधिकारी म्हणून संसदीय मतदारसंघासाठी नियुक्त केला जाईल. ECI च्या सूचनेतील caveat हे स्पष्ट करते की, जेव्हा एकाच जिल्ह्यात संपूर्ण किंवा अंशतः 3 किंवा अधिक संसदीय मतदारसंघ असतात, तेव्हा जिल्हा स्तरावरचा अधिकारी जो वरिष्ठतेत पुढील आहे आणि ज्याला जिल्हा दंडाधिकारी/उप आयुक्त/जिल्हा संकलक/जिल्हा अधिकारी यांच्या तुलनेत कमी नसलेले नागरी,

आपराधिक आणि महसुली अधिकार आहेत, त्याला जिल्ह्यातील उर्वरित संसदीय मतदारसंघांसाठी परत आणणारा अधिकारी म्हणून नियुक्त केले पाहिजे.

RO ची कार्ये काय आहेत?

- RO निवडणुकांसाठी उमेदवारांच्या नामांकने सार्वजनिक नोटीसद्वारे आमंत्रित करतो आणि नामांकन पत्रे वितरित करण्यासाठीचा ठिकाण निश्चित करतो तसेच नामांकनाची तपासणी करतो - नामांकन स्वीकारण्यापूर्वी किंवा नाकारण्यापूर्वी.
- परत आणणाऱ्या अधिकाऱ्याने उमेदवारांच्या शपथपत्राची एक प्रत आपल्या कार्यालयात जाहीर ठिकाणी निवडकांच्या माहितीसाठी उपलब्ध करावी लागेल.
- जर कोणत्याही निवडणूक केंद्रावर बुथ कॅप्चरिंग झाले, तर त्याची माहिती ECI ला देणे RO चा दायित्व आहे.
- मतांची मोजणी संबंधित RO च्या देखरेख आणि निर्देशांखाली असते - तो/ती संसदीय मतदारसंघाच्या निवडणुकीचा निकाल आणि विजेत्या उमेदवाराची घोषणा करतो/करते.
- निवडणुकीच्या प्रभावी आणि कायदेशीर संचालनासाठी आवश्यक असलेले सर्व उपाय करणे RO चे सामान्य कर्तव्य आहे.
- RPA RO ला विशिष्ट उमेदवारांच्या फायद्यासाठी कार्य करण्यास प्रतिबंधित करते, आणि निवडणूक कायदांचे उल्लंघन केल्यास त्यावर शिक्षा लागू होतात.
- मतांची मोजणी पूर्ण झाल्यावर RO द्वारे फॉर्म 20 मध्ये अंतिम निकाल पत्र तयार केले जाते.
- RO फॉर्म 21 C (सामान्य निवडणूकासाठी) किंवा फॉर्म 21 D (बाय-निवडणूक) मध्ये निकालाची औपचारिक घोषणा करतो.
- RO ECI च्या ऑनलाइन अनुप्रयोग/पोर्टल- ENCORE वर निकाल अद्यतनित करण्यासाठी जबाबदार असेल.

- निकालांची मोजणी झाल्यावर फॉर्म 21 E तयार केला जातो, आणि निकालाची घोषणा झाल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर RO त्याची प्रमाणपत्र देईल.
- मोजणी पूर्ण झाल्यावर, नियंत्रण युनिट्स आणि निवडणूक कागदपत्रांचे पॅकेट RO च्या शिक्क्याने आणि आयोगाच्या गुप्त शिक्क्याने सील करणे आवश्यक आहे.
- निकालाची घोषणा झाल्यानंतर, RO उमेदवाराला फॉर्म 22 मध्ये निवडणूकांचे प्रमाणपत्र देणे आवश्यक आहे. फॉर्म 22 स्वीकारताना/वाटप करताना उमेदवार आणि RO द्वारे स्वाक्षरी आणि सत्यापन केले जाईल.
- RO ने फॉर्म 20, 21C/21D आणि 21E यांची एक प्रति निरीक्षक आणि ECI यांना सादर करावी लागेल.
- RO ने "RO रिपोर्ट" आणि "सूचिका कार्ड" ECI/CEO कडे तयार करून पाठवावे - RO रिपोर्ट निकालाच्या घोषणेनंतर तात्काळ पाठवावा लागेल, तर सूचिका कार्ड निकालाच्या घोषणेनंतर 7 दिवसांच्या आत सादर करावे लागेल.

गणना एजंट कोण आहे आणि तिचा काय रोल आहे?

- एक निवडणूक लढवणारा उमेदवार किंवा त्याचा निवडणूक एजंट फॉर्म 18 द्वारे मतांची गणना करण्यासाठी एक किंवा अधिक व्यक्तींची नियुक्ती करू शकतो. गणना एजंट गणनेच्या टेबलावर उपस्थित असतो जेव्हा मतदानाची गणना केली जाते.
- निवडणूक नियमांच्या नियम 52 नुसार, एक उमेदवार गणनेच्या ठिकाणी जास्तीत जास्त सोलह गणना एजंटची नियुक्ती करू शकतो.
- खालील सदस्यांना गणना एजंट म्हणून नियुक्त केले जाऊ शकत नाही: विद्यमान मंत्री, PSU/सरकारी कंपनीचे सदस्य, सरकारी सेवेत असलेले व्यक्ती, महापालिकेचे प्रमुख, नगरपालिका, जिल्हा परिषद, आणि पंचायत युनियन.
- कोणतीही मतपत्रिका गणना टेबलावर उघडण्यापूर्वी, गणना एजंटाना तिथे लावलेला कोणताही शिक्का तपासण्याची परवानगी असते, जेणेकरून त्यांना ते अचूक आहे की नाही याची खात्री करता येईल. त्याचप्रमाणे, मतदान यांत्रिकाच्या नियंत्रण युनिटवरील शिक्का तपासण्यासाठी गणना एजंटाना मतदान यंत्रावरून मतांची गणना करण्यापूर्वी तपासण्याची परवानगी असते.

- मतपत्रिकेला नाकारण्यापूर्वी, RO ने गणना एजंटाला मतपत्रिका हाताळण्याशिवाय तपासण्याची संधी प्रदान करणे आवश्यक आहे.

गणना एजंट त्यांच्या नोंदणी आणि पडताळणीसाठी त्यांच्या संबंधित गणना टेबलावर फॉर्म 17 C च्या भाग-II ची प्रत मिळवण्यास पात्र आहेत.

17 <https://hindi.eci.gov.in/files/file/1778-criteria-for-appointment-of-district-election-officerretuning-officer-clarification-regarding/?do=download>

18 <https://hindi.eci.gov.in/files/file/6957->

<https://hindi.eci.gov.in/files/file/6957-%E0%A4%A8%E0%A4%BF%E0%A4%B0%E0%A5%8D%E0%A4%B5%E0%A4%BE%E0%A4%9A%E0%A4%A8%E0%A5%8B%E0%A4%82-%E0%A4%95%E0%A5%87-%E0%A4%B8%E0%A4%82%E0%A4%9A%E0%A4%BE%E0%A4%B2%E0%A4%A8-%E0%A4%95%E0%A5%87-%E0%A4%85%E0%A4%A8%E0%A5%81%E0%A4%A6%E0%A5%87%E0%A4%B6%E0%A5%8B%E0%A4%82-%E0%A4%95%E0%A4%BE-%E0%A4%B8%E0%A4%BE%E0%A4%B0-%E0%A4%B8%E0%A4%82%E0%A4%97%E0%A5%8D%E0%A4%B0%E0%A4%B9-%C2%A0%E0%A4%96%E0%A4%82%E0%A4%A1-i-%C2%A0%E0%A4%96%E0%A4%82%E0%A4%A1-ii-%C2%A0%E0%A4%96%E0%A4%82%E0%A4%A1-iii-%C2%A0%E0%A4%96%E0%A4%82%E0%A4%A1-iv/?do=download&r=16069&confirm=1&t=1&csrfKey=ee1582e1eeb013be8dd3b51a75c077e4>

तक्ता ७: न्यायालयीन निकाल

Sr. No.	Date	Judgments	Particulars/Relevant Para
1.	13.09.2013	<p>Resurgence India v. Election Commission of India</p> <p>Citation: (2014) 14 SCC 189</p> <p>Coram: P. Sathasiva m, C.J. and Ranjana P. Desai and Ranjan Gogai, JJ.</p>	<p>मतदाराचा माहितीचा अधिकार</p> <p>पॅरा 20. त्यामुळे, या न्यायालयाने ठरवले की मतदाराला त्याचे प्रतिनिधित्व करण्यासाठी संसदेत जाणाऱ्या उमेदवाराची संपूर्ण माहिती जाणून घेण्याचा मूलभूत हक्क आहे आणि अशी माहिती मिळवण्याचा हक्क हा लोकशाहीच्या संकल्पनेतून वाहत असलेला एक सार्वत्रिक मानवी हक्क आहे आणि भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 19(1)(क) चा अविभाज्य भाग आहे. पुढे असेही सांगितले गेले की निवडणुकीच्या बाबतीत मतदाराचे भाषण किंवा व्यक्तिमत्व म्हणजे मतदान करणे, म्हणजेच मतदार मतदान करून बोलतो किंवा व्यक्त करतो. यासाठी, निवडलेल्या उमेदवाराबद्दलची माहिती अत्यंत महत्वाची आहे. त्यामुळे, स्पष्ट शब्दांत मान्यता मिळते की संसदेत त्याचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या उमेदवाराची माहिती मिळवण्याचा नागरिकांचा हक्क हा भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 19(1)(क) चा अविभाज्य भाग असेल आणि कोणतीही क्रिया, जी मूलभूत हक्कांचे अपमान करते, ती सुरुवातीपासूनच अतिरेक असते.</p>
2.	27.09.2013	<p>People's Union for Civil Liberties and Another</p> <p>Citation: (2013) 10 SCC 1</p> <p>Coram: P. Sathasiva m, C.J. and Ranjana P. Desai and Ranjan Gogai, JJ.</p>	<p>मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुका:</p> <p>पॅरा 56. मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणूक ही संविधानाची मूलभूत रचना आहे आणि यामध्ये मतदाराला कोणत्याही प्रतिशोध, दबाव किंवा बलात्कराशिवाय त्याचा मताचा हक्क वापरण्याचा हक्क समाविष्ट आहे. मतदाराची ओळख संरक्षण करणे आणि गुप्तता प्रदान करणे हे मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुकांचे अविभाज्य भाग आहे आणि मत देणाऱ्यासाठी मत न देणाऱ्यातील मनमानी भेद Article 14 चे उल्लंघन करते. त्यामुळे, दोन्ही प्रकारच्या व्यक्तींसाठी गुप्तता राखणे आवश्यक आहे.</p>
3.	08.10.2013	<p>Subramani an Swamy v. Election Commissio</p>	<p>कागदी पुरावे (VVPAT): पॅरा 28. दोन्ही बाजूंनी सादर केलेल्या सामग्रीवरून, “कागदी पुरावे” मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुकांचे अनिवार्य</p>

		<p>n of India Citation: (2013) 10 SCC 500</p> <p>Coram: P. Sathasivam, CJ and Ranjan Gogai, J</p>	<p>requisito आहे, याबद्दल आम्ही समाधानकारक आहोत. EVMs मध्ये मतदारांचा विश्वास 'कागदी पुराव्यासह' प्रस्थापित केला जाऊ शकतो. VVPAT प्रणालीसह EVMs मतदान प्रणालीच्या अचूकतेची खात्री करतात. प्रणालीत पूर्ण पारदर्शकता आणि मतदारांचा विश्वास पुनर्स्थापित करण्याच्या हेतूने, VVPAT प्रणालीसह EVMs स्थापित करणे आवश्यक आहे कारण मत म्हणजे एक अभिव्यक्तीची क्रिया आहे, जी एक लोकशाही प्रणालीमध्ये अत्यंत महत्त्वाची आहे.</p> <p>पॅरा 29. वरील चर्चेच्या प्रकाशात आणि ECI च्या व्यावहारिक आणि यथार्थवादी दृष्टिकोनाची दखल घेत, तसेच भारतभर सामान्य निवडणुकांमध्ये ECI ला एक दशलक्ष (दहा लाख) मतदान केंद्रे हाताळावी लागते, त्यामुळे आम्ही ECI ला पुढील सामान्य निवडणुकांमध्ये टप्प्याटप्प्याने किंवा भौगोलिकदृष्ट्या VVPAT लागू करण्यास परवानगी देतो. क्षेत्र, राज्य किंवा वास्तविक बूथ(े) ECI द्वारे ठरवले जातील आणि ECI ला ते टप्प्याटप्प्याने लागू करण्यास मोकळीक आहे. ECI द्वारे याची अंमलबजावणी करण्यासाठी केलेल्या प्रयत्नांची आणि चांगल्या मनाच्या कृतीची आम्ही प्रशंसा करतो. अशा प्रणाली (VVPAT) च्या टप्प्याटप्प्याने अंमलबजावणीसाठी, भारत सरकारला VVPAT युनिट्स खरेदीसाठी आवश्यक आर्थिक सहाय्य प्रदान करण्याचे निर्देश दिले जातात.</p>
4.	04.02.2014	<p>Arikala Narasa Reddy v. Venkata Ram Reddy and Another</p> <p>Citation: (2014) 5 SCC 312</p> <p>Coram: Dr. B.S. Chauhan, Jasti Chelameshwar and M.Y. Eqbal, JJ.</p>	<p>पॅरा 13. निवडणूक होण्याचा हक्क हा ना मूलभूत हक्क आहे ना सामान्य कायद्याचा हक्क आहे, तरीही तो लोकशाही व्यवस्थेसाठी अत्यंत मूलभूत असू शकतो. त्यामुळे, निवडणूक वादात उपस्थित केलेल्या प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर कायद्याच्या चौकटीतच मिळाले पाहिजे. परतावा अधिकारी द्वारा जाहीर केलेले निकाल सरकारच्या स्थापनेस कारणीभूत असतात, ज्याला निवडणूक प्रक्रियेत स्थिरता आणि निरंतरता आवश्यक आहे आणि त्यामुळे, मतपत्रांचे मोजमोज करण्यात वारंवार हस्तक्षेप करणे योग्य नाही. अधिक महत्त्वाचे म्हणजे, गुप्त मतदानाची गुप्तता, जी अत्यंत पवित्र आहे, जर मते पुनर्माजणी सुलभ केली गेली तर उघड होते. कोर्टने तेव्हा अधिक काळजी घेणे आवश्यक आहे जेव्हा स्पर्धात्मक उमेदवारांमधील अंतर खूपच कमी असते. “संख्यात्मक सुखद क्षणांचा किंवा बेकायदेशीर मतपत्रांच्या अस्वीकृती किंवा स्वीकाराचा संयोग शोधणे टाळले पाहिजे, कारण हे लोकशाही आदेशावर आक्रमण करणाऱ्या धोकादायक मनोधारणा घडवून आणू शकते.” तथापि, चुकीचा मोजमोज किंवा बेकायदेशीरता आणि न्यायाच्या इतर दबावांच्या वास्तविक चिंतेमुळे तीव्र पाऊल उचलण्याची आवश्यकता असू शकते.</p>

			<p>पॅरा 14. कोर्टने पुनर्मोजणीस परवानगी देण्यापूर्वी खालील अटी पूर्ण होणे आवश्यक आहे:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. कोर्टाला हे मान्य करणे आवश्यक आहे की प्राथमिक स्तरावर एक प्रकरण स्थापित केले आहे. 2. मतदानाच्या मोजमोजीत असलेल्या अनियमिततांचा उल्लेख करून सामग्री तथ्ये आणि संपूर्ण माहिती सादर केलेली असावी. 3. मते पुनर्मोजण्यासाठी आदेशाद्वारे तळामध्ये शोध व मच्छीमार चौकशी निर्देशित केली जाऊ नये. 4. आक्षेप दाखल करण्यासाठी संधी दिली पाहिजे; आणि 5. मतपत्राची गुप्तता राखली जावी. <p>पॅरा 17. मतपत्राची गुप्तता कायद्यातील अनुच्छेद 94 मध्ये समाविष्ट असलेल्या विधायी तरतुदीच्या अनुषंगाने राखली पाहिजे. मतदानाची गुप्तता नेहमीच मुक्त आणि निष्पक्ष निवडणुकीच्या पवित्र व आवश्यक भाग म्हणून मानली जाते. गुप्ततेचा हा तत्व सार्वजनिक धोरणावर आधारित आहे, जो याची खात्री करण्यासाठी आहे की मतदारांनी कोणत्याही भिती किंवा पक्षपातीपणाशिवाय मतदान करावे आणि त्यांच्या इच्छेविरुद्ध खुलासा होण्याच्या कोणत्याही भितीपासून मुक्त असावे. S. Raghbir Singh Gill v. S. Gurcharan Singh Tohra [S. Raghbir Singh Gill v. S. Gurcharan Singh Tohra, 1980 Supp SCC 53] या प्रकरणात, या कोर्टाच्या संविधानिक बेंचने मताचे गुप्ततेच्या बाबतीत विचार केला आणि हे ठरवले की असे धोरण मतदारांच्या फायद्यासाठी आहे जेणेकरून ते मुक्तपणे मतदान करू शकतील. तथापि, जिथे सार्वजनिक धोरणावर आधारित असलेल्या लाभाचे कोणत्या व्यक्तीस मानले जाते, तिथे त्या व्यक्तीस आणि इतर कोणालाही त्याचा लाभ घेण्याचा हक्क आहे. विशेषाधिकाराचा संकल्पना म्हणजे त्याला माघार घेण्याचा हक्क आहे. (पहा Kuldip Nayar v. Union of India [(2006) 7 SCC 1] आणि People's Union for Civil Liberties v. Union of India [(2013) 10 SCC]).</p>
5.	08.04.2019	<p>N. Chandrababu Naidu and Others v. Union of India and Another</p> <p>Citation: (2019) 15 SCC 377</p> <p>Coram: Ranjan Gogai,</p>	<p>VVPAT च्या पडताळणीचे प्रमाण 1 वरून 5 करण्यात आले:</p> <p>पॅरा 9. सुरुवातीलाच न्यायालय असे निरीक्षण करू इच्छित आहे की, वरीलप्रमाणे, निवडणूक आयोगाच्या समाधानावर किंवा सध्या चालू असलेल्या प्रणालीवर न्यायालयाचा कोणताही संशय नाही, जेव्हा निष्पक्षता आणि प्रामाणिकपणाचा प्रश्न येतो. ही प्रणाली अचूक निवडणूक निकाल सुनिश्चित करते हे शक्य आहे आणि आम्हाला खात्री आहे. परंतु, इतकेच नाही. जर कागदी पावतीच्या पडताळणीसाठी मशीनची संख्या वाजवी प्रमाणात वाढवली जाऊ शकली, तर केवळ राजकीय पक्षच नव्हे तर संपूर्ण मतदारसंघात अधिक समाधान होईल. हेच न्यायालयाचे प्रयत्न</p>

		C.J. and Deepal Gupta and Sanjiv Khanna, JJ.	<p>असले पाहिजेत आणि त्यामुळे व्यावहारिक मशीनची संख्या शोधणे हा उद्देश असावा, ज्यांना VVPAT कागदी पावतीच्या पडताळणीसाठी ठेवले जावे, हे निवडणूक आयोगाच्या उपआयुक्तांनी नमूद केलेल्या पायाभूत सुविधांच्या आणि मनुष्यबळाच्या अडचणी लक्षात घेऊन केले जावे. या संदर्भात, निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेल्या निवडणुकीच्या वेळापत्रकाच्या जवळीकतेकडे लक्ष दिले पाहिजे.</p> <p>पॅरा 10. हा मुद्दा विचारात घेतल्यावर, आम्हाला असे वाटते की ज्या ईव्हीएमच्या VVPAT कागदी स्लिपची शारीरिक पडताळणी केली जाणार आहे, त्या मशीनची संख्या 1 वरून 5 करण्यात आली, तर निवडणूक आयोगाला आवश्यक अतिरिक्त मनुष्यबळ पुरवणे कठीण होणार नाही आणि निकाल जाहीर करण्यात लक्षणीय उशीर होणार नाही. प्रत्यक्षात, जर ही संख्या 5 वर वाढवली गेली, तर ही पडताळणी प्रक्रिया त्याच मतदान कर्मचारी आणि निरीक्षकांच्या/अधिकाऱ्यांच्या टीमद्वारे केली जाऊ शकते. त्यामुळे, या प्रकरणातील एकूण परिस्थिती आणि निवडणूक निकालांच्या पूर्ण अचूकतेबाबत सर्वांमध्ये सर्वोच्च समाधान निर्माण करण्याची गरज लक्षात घेऊन, VVPAT कागदी पावतीच्या पडताळणीसाठी आता 5 ईव्हीएम प्रति विधानसभा मतदारसंघ किंवा संसदीय मतदारसंघातील विधानसभा विभागांतर्गत पडताळणी केली जाईल, आणि हे मार्गदर्शक तत्व क्र. 16.6, म्हणजेच प्रति विधानसभा मतदारसंघ किंवा संसदीय मतदारसंघातील एक मशीन याऐवजी केले जाईल. आम्ही असेही निर्देश देतो की, निवडणूक आयोगाचे उपआयुक्त श्री. जैन यांनी आम्हाला समजावून दिल्याप्रमाणे, मशीनची यादृच्छिक निवड प्रक्रिया, VVPAT कागदी पावतीच्या पडताळणीसाठी लागू होईल, आणि या आदेशात समाविष्ट असलेल्या 5 ईव्हीएमच्या पडताळणीसाठी तीच प्रक्रिया लागू होईल.</p>
6.	26.04.2024	<p>Association for Democratic Reforms v. Election Commission of India and Another Citation: (2024) SCC</p> <p>Online SC 661 Coram: Sanjiv Khanna and Dipankar Datta, JJ.</p>	<p>मतदान केलेल्या आणि मोजलेल्या मतांमध्ये विसंगती:</p> <p>पॅरा 17. मतदान प्रक्रियेच्या शेवटी, प्रिंसायडिंग ऑफिसरने फॉर्म 17C मध्ये केवळ मतदारांच्या नोंदणीपत्रातील एकूण मतदारांची संख्या नोंदवणे आवश्यक नाही, तर मतदान यंत्राद्वारे नोंदवलेली एकूण मते आणि मतदानाच्या प्रक्रियेत भाग न घेतलेल्या, पण नोंदणीपत्रावर सही केलेल्या मतदारांची संख्या देखील नोंदवणे आवश्यक आहे. फॉर्म 17C नुसार मतदान केलेली एकूण मते, नियंत्रण यंत्राद्वारे नोंदवलेल्या एकूण मतांशी पुन्हा जुळवली जातात. नियम 56D (4) नुसार, जर या दोन एकूण आकड्यांमध्ये कोणतीही विसंगती आढळली, तर मतदान केंद्राच्या छापील VVPAT स्लिप्स मोजल्या जातील. तसेच, जर मतदाराला बॅलेट युनिटमध्ये मतदान केलेल्या उमेदवार आणि VVPAT मध्ये नोंदवलेल्या मतांमध्ये विसंगती आढळल्यास, नियम 49M अंतर्गत तो प्रिंसायडिंग</p>

		<p>ऑफिसरकडे तक्रार करू शकतो. मतदान पूर्ण झाल्यावर, नियम 56D अंतर्गत उमेदवारास VVPAT स्लिप्स मोजणीसाठी अर्ज करण्याचा पर्याय आहे, जर कोणतीही विसंगती आढळल्यास. त्यामुळे स्पष्ट आहे की मतांची चुकीची मोजणी होण्याची शक्यता टाळण्यासाठी आणि मतदारांना त्यांचे मत मोजले गेले आहे याची खात्री देण्यासाठी एक कठोर तपासणी आणि संतुलन प्रणाली अस्तित्वात आहे. अशा प्रणालीबाबत कोणताही शंका नाही, जी पूर्वीच्या प्रणालीपेक्षा अधिक समाधानकारक आहे आणि ही प्रणाली मतदाराचा अनुच्छेद 19(1)(अ) अंतर्गत हक्क पूर्ण करते, ज्यामुळे त्याचे मत मोजले गेले आहे हे त्याला समजते.</p> <p>EVM ची प्रामाणिकता:</p> <p>पॅरा 42. या टप्प्यावर आम्ही EVM आणि निवडणूक प्रक्रियेची वैधता आणि प्रामाणिकता सुनिश्चित करण्यासाठी इतर तपासण्या आणि प्रोटोकॉलचा उल्लेख करू.</p> <p>पॅरा 43. 1961 च्या नियमांच्या भाग IV, अध्याय II मध्ये, जे EVM द्वारे मतदानाशी संबंधित आहे, मतदान यंत्राची परतणारे अधिकारी कडून तयारी, मतदान केंद्राची व्यवस्था, मतदान केंद्रात प्रवेश आणि मतदानासाठी यंत्राची तयारी याबद्दल तपशील दिला आहे. EVM च्या तीन युनिट्सवर युनिटचा क्रमांक, मतदारसंघाचे नाव, मतदान केंद्राचा क्रमांक आणि नाव, तसेच मतदानाची तारीख असणे आवश्यक आहे. मतदान सुरु होण्यापूर्वी, प्रिंसायडिंग ऑफिसरने मतदान एजंट आणि इतर उपस्थित व्यक्तींना नियंत्रण युनिटमध्ये आधीपासून कोणतेही मत नोंदवलेले नाही याची खात्री करून द्यावी, तीन युनिट्सवर ठराविक लेबल असावेत आणि VVPAT प्रिंटरचे ड्रॉप बॉक्स रिकामे असल्याचे दाखवावे. त्यानंतर नियंत्रण युनिट सुरक्षित करण्यासाठी कागदी सील वापरली जाते. प्रिंसायडिंग ऑफिसर स्वतःच्या कागदी सीलवर स्वाक्षरी करतो आणि इच्छुक असलेल्या मतदान एजंटकडूनही स्वाक्षरी घेतो. VVPAT आणि बॅलेट युनिट मतदान डब्यात ठेवले जातात आणि ते नियंत्रण युनिटशी निर्देशानुसार जोडले जातात.</p> <p>पॅरा 44. कोणत्याही मतदाराला मतदान करण्याची परवानगी देण्यापूर्वी, मतदान अधिकाऱ्याने मतदाराचे मतदार यादीत नमूद केलेले क्रमांक, मतदाराची स्वाक्षरी किंवा अंगठ्याचा ठसा, मतदाराचे नाव आणि मतदाराने दिलेली ओळख पुरावा म्हणून सादर केलेली कागदपत्रे यांची नोंद करणे आवश्यक आहे. या तपशिलांची नोंद 1961 च्या नियमांच्या नियम 49L अंतर्गत निर्धारित फॉर्म 17A मध्ये केली जाते. फॉर्म 17A</p>
--	--	---

		<p>चे स्वरूप खालीलप्रमाणे आहे: फॉर्म 17A वर प्रिसायडिंग ऑफिसरने स्वाक्षरी करणे आवश्यक आहे.</p> <p>पॅरा 45. प्रत्येक मतदाराला मतदान केंद्राच्या मतदान कक्षामध्ये गुप्त मतदान करण्याची परवानगी आहे. मतदाराने उमेदवार/राजकीय पक्षाच्या नावासमोर बॅलेट युनिटवर निळा बटन किंवा की दाबणे आवश्यक आहे. नियम 49M(3) च्या तरतुदीनुसार, मतदाराला मतदान कक्षात बॅलेट युनिटसोबत ठेवलेल्या VVPAT प्रिंटरच्या पारदर्शक खिडकीतून छापील कागदी स्लिप बघण्याचा हक्क आहे, ज्यावर क्रमांक, उमेदवाराचे नाव आणि चिन्ह असते. त्यानंतर, कागदी स्लिप कापली जाते आणि VVPAT शी जोडलेल्या ड्रॉप बॉक्समध्ये पडते. दुसरा मतदार आत असताना कोणत्याही मतदाराला मतदान कक्षात प्रवेश करण्याची परवानगी नाही.</p> <p>पॅरा 46. नियम 49O त्या परिस्थितीचा उल्लेख करतो, जिथे मतदाराने फॉर्म 17A मध्ये आपले तपशील भरल्यानंतर आणि त्यावर स्वाक्षरी किंवा अंगठ्याचा ठसा दिल्यानंतरही मतदान केले नाही. अशा परिस्थितीत प्रिसायडिंग ऑफिसरने फॉर्म 17A मध्ये एक टिप्पणी करणे आवश्यक आहे आणि त्या टिप्पणीसमोर मतदाराची स्वाक्षरी किंवा अंगठ्याचा ठसा घेणे आवश्यक आहे.</p> <p>पॅरा 47. नियम 49M(6) त्या परिस्थितीचा उल्लेख करतो, जिथे नियम 49L किंवा नियम 49P अंतर्गत मतदानाची परवानगी मिळालेल्या मतदाराने, प्रिसायडिंग ऑफिसरच्या इशान्यानंतरही, नियम 49M(3) मध्ये नमूद केलेल्या मतदान प्रक्रियेचे पालन करण्यास नकार दिला. अशा परिस्थितीत, प्रिसायडिंग ऑफिसर किंवा त्याच्या सूचनेनुसार मतदान अधिकारी त्या मतदाराला मतदान करू देणार नाही. नियम 49M(7) नुसार, अशा परिस्थितीत प्रिसायडिंग ऑफिसरने आपल्या स्वाक्षरीसह फॉर्म 17A मध्ये त्या मतदाराच्या नावासमोर एक टिप्पणी करणे आवश्यक आहे.</p> <p>पॅरा 48. निवडणूक आयोगाच्या सूचनांनुसार, प्रिसायडिंग ऑफिसरने वेळोवेळी नियंत्रण युनिटमध्ये नोंदवलेल्या एकूण मतांची, फॉर्म 17A मध्ये नोंदवलेल्या आकडेवारीशी पडताळणी करणे आवश्यक आहे.</p> <p>पॅरा 49. नियम 49S नुसार, मतदान संपल्यानंतर, प्रिसायडिंग ऑफिसरला फॉर्म 17C मध्ये नोंदवलेल्या मतांची एक खात्रीपत्र तयार करणे आवश्यक आहे. हा तपशीलवार फॉर्म आहे, ज्याच्या भाग I मध्ये, प्रिसायडिंग ऑफिसरने मतदान केंद्राला नियुक्त केलेल्या एकूण मतदारांची संख्या, मतदारांच्या नोंदणीपत्रात नोंदवलेल्या मतदारांची संख्या, म्हणजेच फॉर्म 17A, फॉर्म 17A मध्ये तपशील नोंदवल्यानंतरही मतदान न करण्याचा निर्णय घेणाऱ्या मतदारांची संख्या (नियम 49O ची परिस्थिती) आणि</p>
--	--	---

		<p>मतदान करण्याची परवानगी न मिळालेल्या मतदारांची संख्या (नियम 49M ची परिस्थिती) नमूद करणे आवश्यक आहे. फॉर्ममध्ये प्रत्येक मतदान यंत्राद्वारे नोंदवलेल्या मतांची एकूण संख्या देखील नमूद करणे आवश्यक आहे.</p> <p>मतदान यंत्रात नोंदवलेली एकूण संख्या फॉर्म 17A मध्ये नोंदवलेल्या मतदारांच्या एकूण संख्येशी जुळली पाहिजे, मतदान न करणाऱ्या आणि मतदान करण्यास परवानगी न मिळालेल्या मतदारांची संख्या वगळून. मतदानानंतर वापरण्यात आलेल्या, न वापरलेल्या, आणि परत केलेल्या कागदी सील्स यांचे तपशील देखील नोंदवले जातात.</p> <p>फॉर्म 17C:</p> <p>पॅरा 50. 1961 च्या नियमांच्या नियम 49S अंतर्गत, मतदान संपल्यानंतर, प्रिंसायडिंग ऑफिसर फॉर्म 17C च्या भाग 1 मध्ये नोंदवलेल्या मतांच्या खात्याची प्रमाणित प्रत उमेदवारांच्या मतदान एजंटाना देतो. त्याच वेळी, मतदान एजंटकडून त्याची पावतीही ठेवतो.</p> <p>पॅरा 51. मतमोजणी सुरु होण्यापूर्वी, EVM चे क्रमांक आणि EVM वर लावलेल्या कागदी सील्स फॉर्म 17C मध्ये नमूद केलेल्या तपशीलांशी जुळवून तपासल्या जातात आणि मतमोजणी एजंटाना दाखवल्या जातात. नियंत्रण युनिटवरील 'TOTAL' बटण दाबल्यावर दाखवलेली एकूण मते फॉर्म 17C नुसार मतदान केलेल्या एकूण मतांशी जुळवली जातात.</p> <p>पॅरा 52. मतमोजणी मतदान एजंटाना/उमेदवारांच्या उपस्थितीत, नियंत्रण युनिटवरील 'RESULT' बटण दाबून केली जाते. त्यानंतर एकूण मतदान आणि प्रत्येक उमेदवाराला मिळालेली मते प्रदर्शन पॅनेलवर दर्शवली जातात.</p> <p>पॅरा 53. या न्यायालयाने N. चंद्राबाबू नायडू (वरील प्रकरण) मध्ये दिलेल्या निर्देशानुसार, प्रत्येक विधानसभा मतदारसंघ/संसदीय मतदारसंघाच्या विधानसभा विभागातील पाच मतदान केंद्रांची VVPAT स्लिप्स यादृच्छिकपणे निवडून मोजल्या जातात. त्यानंतर निकाल नियंत्रण युनिटच्या इलेक्ट्रॉनिक निकालाशी जुळवले जातात.</p> <p>पॅरा 54. इथे 1961 च्या नियमांच्या नियम 56D चा संदर्भ देणे योग्य ठरेल, जो खालीलप्रमाणे आहे: "56-D. कागदी पुराव्याची तपासणी.—</p> <p>जिथे कागदी पुरावा (VVPAT) साठी प्रिंटर वापरला जातो, तिथे निकाल</p>
--	--	--

		<p>पत्रकातील नोंदी जाहीर केल्यानंतर, कोणताही उमेदवार किंवा त्याच्या अनुपस्थितीत त्याचा निवडणूक एजंट किंवा त्याचा कोणताही मतमोजणी एजंट निवडणूक अधिकाऱ्याकडे कोणत्याही मतदान केंद्राच्या किंवा मतदान केंद्रांच्या ड्रॉप बॉक्समधील छापील कागदी स्लिप्स मोजण्याची लेखी अर्ज करू शकतो.</p> <p>अर्ज केल्यावर, निवडणूक अधिकारी निवडणूक आयोगाने जारी केलेल्या सामान्य किंवा विशेष मार्गदर्शक सूचनांच्या अधीन राहून, अर्जाचा निर्णय घेईल आणि संपूर्ण किंवा अंशतः अर्ज मंजूर करू शकतो किंवा त्याला फालतू किंवा अवास्तव वाटल्यास संपूर्णपणे नाकारू शकतो.</p> <p>उपनियम (2) अंतर्गत निवडणूक अधिकाऱ्याचा प्रत्येक निर्णय लेखी असावा आणि त्यात कारणे नमूद केलेली असावीत.</p> <p>जर निवडणूक अधिकारी उपनियम (2) अंतर्गत कागदी स्लिप्सची मोजणी संपूर्णपणे किंवा अंशतः करण्याचा निर्णय घेत असेल, तर तो निवडणूक आयोगाच्या निर्देशानुसार मोजणी करेल;</p> <p>जर नियंत्रण युनिटवर दर्शवलेल्या मतांमध्ये आणि कागदी स्लिप्सच्या मोजणीत विसंगती आढळली, तर फॉर्म 20 नुसार कागदी स्लिप्सच्या मोजणीप्रमाणे निकाल पत्रक सुधारित करावे;</p> <p>तो केलेला बदल जाहीर करावा;</p> <p>निकाल पत्रक पूर्ण करून त्यावर स्वाक्षरी करावी.”</p> <p>पॅरा 55. कोणताही उमेदवार, किंवा त्याच्या अनुपस्थितीत निवडणूक एजंट किंवा मतमोजणी एजंट, संबंधित नियमानुसार कोणत्याही मतदान केंद्रासाठी ड्रॉप बॉक्समधील छापील कागदी स्लिप्स मोजण्यासाठी निवडणूक अधिकाऱ्याकडे लेखी अर्ज करू शकतो. निवडणूक अधिकारी, निवडणूक आयोगाच्या सामान्य किंवा विशेष मार्गदर्शक सूचनांच्या अधीन राहून, प्रकरणाचा निर्णय घेईल आणि अर्ज पूर्ण किंवा अंशतः मंजूर करू शकतो, किंवा जर अर्ज फालतू किंवा अवास्तव वाटला तर तो संपूर्णपणे नाकारू शकतो. निवडणूक अधिकाऱ्याचा प्रत्येक निर्णय लेखी असावा आणि त्यात कारणे नमूद केलेली असावीत. जर निवडणूक अधिकारी कागदी स्लिप्सची मोजणी मंजूर करतो, तर त्याने ती मोजणी 1961 च्या नियमांच्या नियम 56D च्या उप-नियम (4) मध्ये नमूद केलेल्या पद्धतीनुसार करावी.</p> <p>मतदान आणि मोजलेल्या मतांमध्ये विसंगती:</p>
--	--	--

		<p>पॅरा 56. निवडणूक आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार, जर नियंत्रण युनिटमध्ये नोंदवलेल्या एकूण मतांमध्ये आणि फॉर्म 17C मध्ये मतांचा फरक आढळला, जसे मॉक पोल डेटा काढून न टाकणे किंवा VVPAT स्लिप्सची समस्या इत्यादींमुळे (1961 च्या नियमांच्या नियम 56D (4)(b) नुसार), तर संबंधित मतदान केंद्राच्या छापील VVPAT स्लिप्स मोजल्या जातात आणि त्या मोजल्या जातात, विशेषतः जेव्हा विजयाचा फरक त्या मतदान केंद्रांमध्ये मतदान केलेल्या एकूण मतांइतका किंवा त्यापेक्षा कमी असतो.</p> <p>पॅरा 57. या टप्प्यावर, आम्ही EVM च्या कार्यप्रदर्शनावरील डेटाचा संदर्भ देऊ इच्छितो. EVM सुरु झाल्यापासून 118 कोटींहून अधिक मतदारांनी आपले मतदान केले आहे. 2019 मध्ये, सुमारे 61.4 कोटी मतदारांनी 10.35 लाख मतदान केंद्रांवर मतदान केले. 2019 च्या सार्वत्रिक निवडणुकांमध्ये 23.3 लाख बॅलेट युनिट्स, 16.35 लाख कंट्रोल युनिट्स आणि 17.40 लाख VVPAT युनिट्स वापरल्या गेल्या. 2024 च्या सार्वत्रिक निवडणुकांसाठी 97 कोटी नोंदणीकृत मतदार मतदान करू शकतील, यासाठी 10.48 लाख मतदान केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. 21.60 लाख बॅलेट युनिट्स, 16.80 लाख कंट्रोल युनिट्स आणि 17.7 लाख VVPAT युनिट्स वापरण्यासाठी सज्ज करण्यात आले आहेत.</p> <p>पॅरा 58. निवडणूक आयोगाने 41,629 EVM-VVPAT साठी प्रत्येकी 5 मतदान केंद्रांवर यादृच्छिक VVPAT पडताळणी केली आहे. याशिवाय, 4 कोटीपेक्षा जास्त VVPAT स्लिप्स त्यांच्या नियंत्रण युनिटच्या इलेक्ट्रॉनिक मोजणीशी जुळवून तपासल्या आहेत. एकाही प्रकरणात विसंगती किंवा चुकीची मत नोंदवली गेली नाही (फक्त एक प्रकरण वगळता, ज्याचा नंतर उल्लेख करू). निवडणूक अधिकाऱ्यांनी 2017 पासून 100 प्रकरणांमध्ये नियम 56D अंतर्गत VVPAT स्लिप्सची पुन्हा मोजणी करण्याची परवानगी दिली आहे. सर्व प्रकरणांमध्ये VVPAT स्लिप्सच्या मोजणी आणि नियंत्रण युनिटमधील इलेक्ट्रॉनिक मोजणीमध्ये तंतोतंत जुळवणी आढळली.</p> <p>पॅरा 59. 2019 च्या लोकसभा निवडणुकांमध्ये, 20,687 VVPAT स्लिप्स शारीरिकरित्या मोजल्या गेल्या आणि एक प्रकरण वगळता, कोणतीही विसंगती किंवा फरक आढळला नाही.</p> <p>EVM ची तपासणी आणि पडताळणी:</p>
--	--	---

		<p>पॅरा 76. तरीही, आम्हाला कोणतीही शंका नाही, परंतु निवडणूक प्रक्रियेची अखंडता अधिक बळकट करण्यासाठी, आम्ही पुढील निर्देश देण्याचा निर्णय घेतला आहे:</p> <p>01.05.2024 नंतर VVPAT मध्ये चिन्ह लोडिंग प्रक्रियेच्या पूर्णतेनंतर, चिन्ह लोडिंग युनिट्स सील करून सुरक्षितपणे कंटेनरमध्ये ठेवली जातील. उमेदवार किंवा त्यांचे प्रतिनिधी सीलवर स्वाक्षरी करतील. चिन्ह लोडिंग युनिट्स असलेले सीलबंद कंटेनर, EVM सह स्ट्रॉग रूममध्ये ठेवले जातील, आणि निकाल जाहीर झाल्यानंतर किमान 45 दिवसांपर्यंत तेथे सुरक्षित ठेवले जातील. या युनिट्सची तपासणी आणि कार्यवाही EVM प्रमाणेच केली जाईल.</p> <p>EVM मध्ये जळालेली मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरची 5% पडताळणी: नियंत्रण युनिट, बॅलेट युनिट आणि VVPAT यांची, प्रत्येक विधानसभा मतदारसंघ/संसदीय मतदारसंघातील, निकाल जाहीर झाल्यानंतर EVM निर्मात्यांच्या अभियंत्यांच्या टीमकडून तपासणी केली जाईल. ही प्रक्रिया दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या क्रमांकाच्या उमेदवारांनी लेखी विनंती केल्यानंतर होईल, जे सर्वाधिक मते मिळवलेल्या उमेदवाराच्या मागे असतील. असे उमेदवार किंवा त्यांचे प्रतिनिधी मतदान केंद्र किंवा अनुक्रमांकाद्वारे EVM ओळखतील. सर्व उमेदवार आणि त्यांच्या प्रतिनिधींना पडताळणीच्या वेळी उपस्थित राहण्याचा पर्याय असेल. अशी विनंती निकाल जाहीर झाल्यापासून 7 दिवसांच्या आत केली जावी.</p> <p>पडताळणी प्रक्रियेनंतर: जिल्हा निवडणूक अधिकारी आणि अभियंत्यांच्या टीमच्या सहकार्याने, जळालेली मेमरी/मायक्रोकंट्रोलरच्या प्रमाणिकतेचे प्रमाणपत्र दिले जाईल. निवडणूक आयोगाने अधिसूचित केलेल्या वास्तविक खर्चाची रक्कम विनंती करणाऱ्या उमेदवाराने भरायची आहे. EVM मध्ये छेडछाड आढळल्यास, हे पैसे परत दिले जातील.</p>
--	--	---

प्रकरण ३

मतदान प्रक्रिया

17 व्या लोकसभेचा कार्यकाळ 16 जून 2024 रोजी संपला. लोकप्रतिनिधित्व कायदा, 1951 च्या कलम 14 अंतर्गत अधिकाराचा वापर करत, 16 मार्च 2024 रोजी भारत निवडणूक आयोगाने अधिसूचना क्रमांक ECI/PN/23/2024 द्वारे 18 व्या लोकसभा निवडणुका आणि आंध्र प्रदेश, अरुणाचल प्रदेश, ओडिशा आणि सिक्कीम विधानसभेच्या निवडणुकांची घोषणा केली.

निवडणुकीची घोषणा होताच, 16 मार्च 2024 पासून आचारसंहिता लागू झाली होती, जी निवडणूक प्रक्रिया 4 जून 2024 रोजी पूर्ण झाल्यानंतर 6 जून 2024 रोजी निवडणूक आयोगाने उठवली.

लोकसभा 2024 निवडणूक सात टप्प्यांत पार पडली. पहिला टप्पा 19 एप्रिल 2024 रोजी झाला, तर शेवटचा टप्पा जूनमध्ये पूर्ण झाला.

1. या सात टप्प्यांदरम्यान, विविध राज्यांतून आचारसंहितेचे उल्लंघन, बुथ कॅम्पिंग, मतदारांना रोखणे, आणि पोलिसांकडून त्रास दिल्याच्या अनेक घटना नोंदवल्या गेल्या.

पहिल्या दृष्टीक्षेपात असे दिसते की पहिल्या टप्प्यात I.N.D.I.A ची कामगिरी खूपच चांगली आहे, तर NDA ची कामगिरी खूपच कमी दिसते. मात्र, तपशीलवार पाहता काही महत्त्वाच्या गोष्टी समोर येतात.

पहिल्या टप्प्यात 102 जागांपैकी, 39 जागा असलेल्या तमिळनाडूला एकाच टप्प्यात मतदानासाठी ठेवण्यात आले होते, तर आसामसारख्या 14 लोकसभा जागा असलेल्या राज्यात तीन टप्प्यांत मतदान झाले. तमिळनाडूपेक्षा लहान असलेल्या ओडिशामध्ये 21 जागा चार टप्प्यांत, तर तमिळनाडूच्या फक्त एक जागा अधिक असलेल्या बिहारमध्ये 40 जागांसाठी सात टप्प्यांत मतदान झाले. महाराष्ट्रातील 48 जागांसाठी पाच टप्प्यांत मतदान झाले.

State	PCs	Phases	Total Phases
TAMIL NADU	39	1	1
Assam	14	1,2,3	3
Bihar	40	1,2,3,4,5,6,7	7
Madhya Pradesh	29	1,2,3,4	4

मतदान मोजणी

मतदान मोजणी ४ जून रोजी झाली, आणि काही ठिकाणी परतावा अधिकारी व निवडणूक आयोगाच्या अधिकाऱ्यांवर अपप्रवृत्तीचे आरोप करण्यात आले होते. सत्ताधारी भारतीय जनता पक्षाने (भाजप) ५४३ पैकी २४० जागा जिंकून सर्वाधिक जागा मिळवल्या, तरीही पक्षाला स्वतःहून अर्ध्याहून अधिक जागांवर विजय मिळवता आला नाही. विरोधी पक्ष (I.N.D.I.A. - इंडिया नॅशनल डेव्हलपमेंटल इन्क्लुसिव्ह अलायन्स) एकत्रितपणे २३२ जागा जिंकल्या, ज्यामध्ये भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस (INC) ने एकटीने ९९ जागा मिळवल्या. विशेष म्हणजे, सुरतमधील एक जागा भाजपने बिनविरोध जिंकली कारण इतर उमेदवारांनी आपली उमेदवारी मागे घेतली होती, ज्यामध्ये INC उमेदवाराची उमेदवारी तांत्रिक कारणांमुळे रद्द करण्यात आली होती. तथापि, या घोषणेने NOTA वापरकर्त्यांना सर्व उमेदवारांना नकार देण्याचा, जिंकणाऱ्या उमेदवारांसह, अधिकार नाकारला गेला.

महत्त्वाचे म्हणजे, मतदान कालावधीत उमेदवारांच्या प्रतिनिधींना फॉर्म १७सी१९ प्रदान न करण्यावर मोठा वाद झाला. तसेच, भाजपने अतिशय कमी फरकाने जिंकलेल्या जागांवर शंका उपस्थित करण्यात आल्या. या आरोपांनंतर काही अधिकाऱ्यांची काही राज्यांतून बदली/हकालपट्टी करण्यात आली, परंतु इतर काही महत्त्वाच्या राज्यांत, वाद झाल्यानंतर/तक्रारी प्राप्त झाल्यानंतरही पसंतीचे अधिकारी आपल्या पदावर कायम होते. [२ जून रोजी, CPI (ML) बिहार राज्य सचिव श्याम चंद्र चौधरी यांनी निवडणूक आयोगाला पत्र लिहून असा आरोप केला की "आमच्या बहुतेक मतदान प्रतिनिधींना वारंवार विनंती करूनही फॉर्म १७सी मिळवून देण्यात आले नाही. याउलट, फॉर्म १७सी मिळवण्यासाठी आमच्या मतदान प्रतिनिधींशी गैरवर्तन करण्यात आले, जो अनिवार्य स्वरूपाचा आहे".²⁷

पहिला टप्पा

१९ एप्रिल रोजी २१ राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमधील १०२ जागांसाठी २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीच्या पहिल्या टप्प्यात मतदान झाले. त्या दिवशी निवडणूक आयोगाच्या प्रसिद्धीपत्रकात मतदानाचा टक्केवारी सायंकाळी ७ वाजता ६०% पेक्षा जास्त असल्याचे नमूद केले होते, परंतु ३० एप्रिल रोजी अंतिम आकडेवारी जाहीर करताना ती ६६.१४% पर्यंत वाढली. निवडणूक आयोगाने या आकड्यांमध्ये झालेली वाढ का झाली, याचे स्पष्टीकरण दिले नाही, तसेच अंतिम आकडेवारी जाहीर करण्यात ११ दिवसांचा मोठा विलंब का झाला, याचेही स्पष्टीकरण दिले नाही. निवडणूक आयोगाने आपल्या १९.०४.२०२४ च्या प्रसिद्धीपत्रकात दिलेले वचन पाळले नाही की अंतिम आकडेवारी दुसऱ्या दिवशी फॉर्म १७ए मधून संकलन झाल्यानंतर जाहीर केली जाईल. तसेच निवडणूक आयोगाने जुन्या आणि वेळेवर सिद्ध केलेल्या परंपरेनुसार दुसऱ्या दिवशी मतदारसंघवार अंतिम आकडेवारी जाहीर करण्याची पद्धतही पाळली नाही.

विलंबाबाबत निवडणूक आयोगाने फक्त एक सामान्य उत्तर दिले की, "दूरवरच्या ठिकाणांमधून डेटा गोळा करण्यासाठी काही वेळ लागतो." आयोगाने ७ वाजता सादर केलेल्या आकडेवारीतून अचानक वाढ झाल्याचे कोणतेही स्पष्टीकरण दिले नाही, तरीही त्यांनी २०१९ च्या लोकसभा निवडणुकीशी तुलना करण्याचा प्रयत्न केला. निवडणूक आयोगाच्या १० मे २०२४ च्या उत्तरानुसार

(क्र. ४६४/ईपीएस/२०२४), २०१९ मध्ये पहिल्या टप्प्याच्या मतदानाची अंतिम आकडेवारी जाहीर करण्यात ७ दिवस लागले होते, पण त्या वेळी अंतिम आकडेवारीत १% पेक्षा जास्त फरक नव्हता. त्यामुळे २०१९ च्या लोकसभा निवडणुकीशी तुलना करता, २०२४ मध्ये फरक लक्षणीय आहे. मतदानातील कमी टक्केवारीच्या परिणामामुळे सत्ताधारी पक्षाला होणाऱ्या संभाव्य नुकसानीची शक्यता गृहीत धरता, बिहार (४७.४९%), राजस्थान (५०.९५%), महाराष्ट्र (५५.२९%) आणि उत्तर प्रदेश (५७.६१%) मध्ये प्रथम टप्प्यात कमी मतदानाची नोंद झाली. त्यानंतर मतदानाची टक्केवारी १.७७% ते १२.२२% पर्यंत वाढली आणि या वाढीमुळे स्पष्टपणे सत्ताधारी पक्षाला फायदा झाल्याचे तज्ञांनी सांगितलेल्या आकडेवारीतून दिसून येते.²³

प्रथम टप्प्यातील मतदानाची टक्केवारी १९.०४.२०२४ रोजी ७ वाजता घोषित आकडेवारी आणि ३०.०४.२०२४ रोजी जाहीर अंतिम आकडेवारीमधील फरक

खालील तक्ते प्रत्येक टप्प्यानुसार मतदानाची टक्केवारी दाखवतात, जे मतदानाच्या समाप्तीनंतर तातडीने नोंदवले गेले होते आणि नंतर निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेली अंतिम आकडेवारी दाखवतात. प्रत्येक टप्प्यासाठी दोन तक्ते दिले आहेत, पहिल्या तक्त्यात राज्यनिहाय आणि एकत्रित मतदानाची टक्केवारी (प्रारंभिक आणि अंतिम आकडेवारी) आहे, तर दुसऱ्या तक्त्यात प्रारंभिक आकडेवारी आणि अंतिम आकडेवारीतील फरक (राज्यनिहाय आणि एकत्रित) दाखवले आहेत.

चरण २ साठी निवडणूक आयोगाने आपल्या वेबसाइटवर प्रारंभिक मतदानाची आकडेवारी अपलोड केली नसल्यामुळे आम्ही त्या आकडेवारीसाठी तक्ते दिलेले नाहीत. चरण २ साठी फक्त अंतिम आकडेवारी उपलब्ध आहे, त्यामुळे प्रारंभिक आकडेवारी उपलब्ध नसल्यामुळे फरक मोजता येत नाही.

Phase 1 (102 PCs)

Table 8

Phase 1 [102 PCs]			
Sr. No.	State	Voter turnout at 7 PM (%)	Final voter turnout (%)
1.	Andaman & Nicobar Islands	56.87	64.10
2.	Arunachal Pradesh	65.46	77.68
3.	Assam	71.38	78.25
4.	Bihar	47.49	49.26
5.	Chhattisgarh	63.41	68.29
6.	Jammu and Kashmir	65.08	68.27
7.	Lakshadweep	59.02	84.16
8.	Madhya Pradesh	63.33	67.75
9.	Maharashtra	55.29	63.71
10.	Manipur	68.62	76.10
11.	Meghalaya	70.26	76.60
12.	Mizoram	54.18	56.87
13.	Nagaland	56.77	57.72
14.	Puducherry	73.25	78.90
15.	Rajasthan	50.95	57.65
16.	Sikkim	68.06	79.88
17.	Tamil Nadu	62.19	69.72
18.	Tripura	79.90	81.48
19.	Uttar Pradesh	57.61	61.11
20.	Uttarakhand	53.64	57.22
21.	West Bengal	77.57	81.91
Cumulative for above 21 states/UTs (102 PCs)		62.87	66.14

प्रथम टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ (१९.०४.२०२४ रोजी सायं ७ वाजताच्या आकड्यांपासून ते ३०.०४.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत) आणि टक्केवारीतील वाढ

Phase 1 (102 PCs)

Sub Table 8.1

Sr. No.	State	Voter Turnout At 7 PM (%)	Final Voter Turnout (%)	Hike (%)
1.	Andaman & Nicobar Islands	56.87	64.10	7.23
2.	Arunachal Pradesh	65.46	77.68	12.22
3.	Assam	71.38	78.25	6.87
4.	Bihar	47.49	49.26	1.77
5.	Chhattisgarh	63.41	68.29	4.88
6.	Jammu and Kashmir	65.08	68.27	3.19
7.	Lakshadweep	59.02	84.16	25.14
8.	Madhya Pradesh	63.33	67.75	4.42
9.	Maharashtra	55.29	63.71	8.42
10.	Manipur	68.62	76.10	7.48
11.	Meghalaya	70.26	76.60	6.34
12.	Mizoram	54.18	56.87	2.69
13.	Nagaland	56.77	57.72	0.95
14.	Puducherry	73.25	78.90	5.65
15.	Rajasthan	50.95	57.65	6.70
16.	Sikkim	68.06	79.88	11.82
17.	Tamil Nadu	62.19	69.72	7.53
18.	Tripura	79.90	81.48	1.58
19.	Uttar Pradesh	57.61	61.11	3.50
20.	Uttarakhand	53.64	57.22	3.58
21.	West Bengal	77.57	81.91	4.34
	Cumulative for above 21 states/UTs (102 PCs)	62.87	66.14	3.27

¹⁹ <https://thewire.in/politics/agents-not-given-form-17c-cpi-ml-liberation-says>

²⁰ <https://thewire.in/government/eleven-days-after-phase-1-eci-releases-final-turnout-data>

²¹ <https://thewire.in/politics/agents-not-given-form-17c-cpi-ml-liberation-says>

²² <https://www.eci.gov.in/eci-backend/public/api/download?url=LMAhAK6sOPBp%2FNFF0iRfXbEB1EVSLT41NNLRjYNNJP1KivrUxbfqkDatmHy12e%2FzYe%2BFD1PRcKxhOuiYZ2Ra30zsZVuncZbKMMy%2FE405%2FpVqQ7hKxk3RS943b6G9oZXTCSv%2B1yJkuMeCkTzY9fhBvw%3D%3D>

²³ Calculations by Dr. Pyara Lal Garg, *Ibid*.

दुसरा टप्पा

१३ राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमधील ८८ जागांसाठी निवडणुकीच्या दुसऱ्या टप्प्यात २६ एप्रिल रोजी मतदान झाले. मतदान संपल्यानंतर निवडणूक आयोगाने ७ वाजता जाहीर केलेल्या प्राथमिक आकडेवारीनुसार मतदानाची टक्केवारी ६०.९६% होती, परंतु या सर्व्हेमध्ये राज्यनिहाय आकडेवारी दिली नव्हती, जशी पहिल्या टप्प्यात दिली होती. अंतिम आकडेवारी ३० एप्रिल रोजी जाहीर करण्यात आली, ज्यात ६६.७१% मतदानाची नोंद झाली (सुमारे ६% वाढ). या टप्प्यात कमी मतदान झाल्याच्या अहवालामुळे आणि सत्ताधारी भाजपसाठी परिणाम फारसे अनुकूल नसल्यामुळे, निवडणूक आयोगाने दुसऱ्या टप्प्यातील मतदानाची राज्यनिहाय आकडेवारी जाहीर केली नाही, जी पहिल्या टप्प्यात जाहीर करण्यात आली होती.

तथापि, या द्वितीय टप्प्यातील मतदान टक्केवारीतील वाढीमुळे NDA/भाजपला सर्वाधिक फायदा झाल्याचे दिसून येते: उदाहरणार्थ पश्चिम बंगाल ३/३, उत्तर प्रदेश ८/८, मध्य प्रदेश ६/६, छत्तीसगड ३/३, त्रिपुरा १/१, जम्मू-काश्मीर १/१, कर्नाटक १२/१४, राजस्थान १०/१३, आणि आसाम ४/५. असे नमुने इतर ६ टप्प्यांमध्ये दिसत नाहीत, अगदी याच राज्यांमध्ये, जसे की पश्चिम बंगाल, उत्तर प्रदेश, जम्मू-काश्मीर, कर्नाटक, राजस्थान. द्वितीय टप्प्यात केरळचे उदाहरण विशेष आहे, कारण भाजपने या टप्प्यात एक जागा जिंकली, दुसऱ्या एका जागेवर दुसऱ्या क्रमांकावर आणि २० पैकी इतर १४ जागांवर तिसऱ्या क्रमांकावर राहिला! येथे स्पष्टपणे हस्तक्षेप दिसत आहे.

टीप: दुसऱ्या टप्प्यासाठी कोणतेही तक्ते उपलब्ध नाहीत कारण निवडणूक आयोगाने २६.०४.२०२४ रोजी मतदानाच्या दिवशी सायं ७ वाजता प्रसिद्धीपत्रकात राज्यनिहाय मतदानाची आकडेवारी जाहीर केलेली नाही.

तिसरा टप्पा

११ राज्यांमधील ९३ जागांसाठी २०२४ च्या १८व्या लोकसभा निवडणुकीच्या तिसऱ्या टप्प्यात ७ मे २०२४ रोजी मतदान झाले. या टप्प्यात एकूण १३५१ उमेदवार ९३ लोकसभा मतदारसंघात निवडणूक लढवत होते. त्याच दिवशी म्हणजे ७ मे २०२४ रोजी, निवडणूक आयोगाच्या प्रसिद्धीपत्रकानुसार (ECI/PN/74/2024) सायं ८ वाजेपर्यंत मतदानाची टक्केवारी ६१.४५% होती, परंतु रात्री ११:४० वाजेपर्यंत अद्ययावत करण्यात आलेली टक्केवारी ६४.४% होती. विशेष म्हणजे, ८ मे रोजी जाहीर केलेल्या एका वेगळ्या प्रसिद्धीपत्रकात, निवडणूक आयोगाने रात्री १० वाजेपर्यंतची अद्ययावत टक्केवारी ६५.६८% नोंदवली, जी ७ मे रोजी रात्री ११:४० वाजता नोंदवलेल्या मतदानाच्या आकडेवारीपेक्षा अधिक होती! मतदानाच्या दिवशी रात्री ११:४० वाजता (६४.४%) नोंदवलेल्या मतदानाच्या आकडेवारीच्या तुलनेत अंतिम आकडेवारीत १.२३% वाढ झाली आणि ११ मे २०२४ रोजी अंतिम आकडेवारी जाहीर झाल्यानंतर ती ६५.६८% वर पोहोचली.

खरं तर, बिहार आणि मध्य प्रदेशमध्ये (एमपी) ८.०५.२४ रोजीची आकडेवारी ११.०५.२४ रोजी बदलण्यात आली: बिहारमध्ये ५९.१४ वरून ५९.१५ आणि मध्य प्रदेशात ६६.७४ वरून ६६.७५!

तिसऱ्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ (०७.०५.२०२४ रोजी रात्री ८ वाजताच्या आकडेवारीपासून ते ११.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत)

Phase III (93 PCs)

Table 9

Phase - 3 [93 PCs]			
Sr. No.	State	Voter turnout at 8 PM (%)	Final voter turnout (%)
1.	Assam	75.26%	85.45%
2.	Bihar	56.55%	59.15%
3.	Chhattisgarh	66.99%	71.98

4.	Dadra & Nagar Haveli and Daman & Die	65.23%	71.31%
5.	Goa	74.27%	76.06%
6.	Gujarat	56.76%	60.13%
7.	Karnataka	67.76%	71.84%
8.	Madhya Pradesh	63.09%	66.75%
9.	Maharashtra	54.77%	63.55%
10.	Uttar Pradesh	57.34%	57.55%
11.	West Bengal	73.93%	77.53%
Cumulative for above 11 states/UTs (93 PCs)		61.45%	65.68%

तिसऱ्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ (०७.०५.२०२४ रोजी रात्री ८ वाजताच्या आकडेवारीपासून ते ११.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत) टक्केवारीतील वाढीसहीत

Phase 3 (93 PCs)

Sub Table 9.1

Sr. No.	State	Voter Turnout At 8 PM (%)	Final Voter Turnout (%)	Hike (%)
1.	Assam	75.26	85.45	10.19
2.	Bihar	56.55	59.15	2.60
3.	Chhattisgarh	66.99	71.98	4.99
4.	Dadra & Nagar Haveli And Daman & Diu	65.23	71.31	6.08
5.	Goa	74.27	76.06	1.79
6.	Gujarat	56.76	60.13	3.37
7.	Karnataka	67.76	71.84	4.08
8.	Madhya Pradesh	63.09	66.75	3.66
9.	Maharashtra	54.77	63.55	8.78
10.	Uttar Pradesh	57.34	57.55	0.21
11.	West Bengal	73.93	77.53	3.60
	Cumulative for above 11 states and UTs (93PCs)	61.45	65.68	4.23

चौथा टप्पा

२०२४ च्या सार्वत्रिक निवडणुकीच्या चौथ्या टप्प्यात १० राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांतील ९६ संसदीय मतदारसंघांसाठी १३ मे रोजी मतदान झाले. त्या दिवशी निवडणूक आयोगाने दोन प्रसिद्धिपत्रके जारी केली. पहिल्या प्रसिद्धिपत्रकात रात्री ८ वाजेपर्यंतची मतदानाची टक्केवारी ६२.८४% होती, तर दुसऱ्या प्रसिद्धिपत्रकात रात्री ११:४५ वाजता मतदानाची टक्केवारी ६७.२५% होती. अंतिम मतदानाचे अहवाल १७ मे रोजी प्रसिद्ध झाले, ज्यामध्ये ६९.१६% मतदानाची नोंद करण्यात आली. विशेष म्हणजे, रात्री ८ वाजता जाहीर झालेल्या मतदानाच्या आकडेवारीत (६२.८४%) ६% पेक्षा जास्त वाढ होऊन अंतिम टक्केवारी ६९.१६% झाली.

१३.०५.२०२४ रोजी सायं ८ वाजेपासून १७.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत चौथ्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 4 (96 PCs) - Table 10

Phase 4 [96 PCs]				
Sr. No.	State	Voter turnout at 8 PM (%)	Voter turnout at 11:45 PM (%)	Final voter turnout (%)
•	Andhra Pradesh	68.12	76.50	80.66
•	Bihar	55.90	57.06	58.21
•	Jammu and Kashmir	36.58	37.98	38.49
•	Jharkhand	63.37	65.2	66.01
•	Madhya Pradesh	68.63	70.98	72.05
•	Maharashtra	52.75	59.64	62.21
•	Odisha	63.85	73.97	75.68
•	Telangana	61.39	64.74	65.67
•	Uttar Pradesh	57.88	58.05	58.22
•	West Bengal	75.94	78.37	80.22
Cumulative for above 10 states		62.84	67.25	69.16

states/UTs (96 PCs)			
---------------------	--	--	--

१३.०५.२०२४ रोजी सायं ८ वाजेपासून १७.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत चौथ्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 4 (96 PCs)

Sub Table 10.1

Sr. No.	State	Voter Turnout At 8 PM (%)	Final Voter Turnout (%)	Hike (%)
1.	Andhra Pradesh	68.12	80.66	12.54
2.	Bihar	55.90	58.21	2.31
3.	Jammu and Kashmir	36.58	38.39	1.91
4.	Jharkhand	63.37	66.01	2.64
5.	Madhya Pradesh	68.63	72.05	3.42
6.	Maharashtra	52.75	62.21	9.46
7.	Odisha	63.85	75.68	11.83
8.	Telangana	61.39	65.67	4.28
9.	Uttar Pradesh	57.88	58.22	0.34
10.	West Bengal	75.94	80.22	4.28
	Cumulative for above 10 states and UTs (96 PCs)	62.87	69.16	6.29

पाचवा टप्पा

२०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीच्या पाचव्या टप्प्यात ८ राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमधील ४९ जागांसाठी २० मे रोजी मतदान झाले. त्याच दिवशी निवडणूक आयोगाने संध्याकाळी ७:४५ वाजता ५७.४७% मतदानाची नोंद केली, जी रात्री ११:३० वाजता अद्ययावत करून ६०.०९% करण्यात आली, हे आयोगाने मध्यरात्रीनंतर जाहीर केलेल्या प्रसिद्धीपत्रकात नमूद केले. अंतिम मतदानाची आकडेवारी २३ मे रोजी जाहीर झाली, ज्यात ६२.२०% मतदानाची नोंद झाली (निवडणूक आयोगाच्या २३.५.२०२४ च्या प्रसिद्धीपत्रकानुसार).

२०.०५.२०२४ रोजी संध्याकाळी ७:४५ वाजता जाहीर झालेल्या आकडेवारीपासून ते २३.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत पाचव्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 5 (49 PCs)

Table 11

Phase 5 [96 PCs]				
Sr. No.	State	Voter turnout at 7:45 PM (%)	Voter turnout at 11:30 PM (%)	Final voter turnout (%)
•	Bihar	52.60	54.85	56.76
•	Jammu and Kashmir	54.49	56.73	59.10
•	Jharkhand	63.00	63.07	63.21
•	Ladakh	67.15	69.62	71.82
•	Maharashtra	48.88	54.29	56.89
•	Odisha	60.72	67.59	73.50
•	Uttar Pradesh	57.79	57.79	58.02
•	West Bengal	73.00	74.65	78.45
Cumulative for above 8 States/UTs (49 PCs)		57.47	60.09	62.2

२०.०५.२०२४ रोजी संध्याकाळी ७:४५ वाजता जाहीर झालेल्या आकडेवारीपासून ते २३.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत पाचव्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 5 (49 PCs)

Sub Table 11.1

Sr. No.	State	Voter Turnout At 7.45 PM (%)	Final Voter Turnout (%)	Hike (%)
1.	Bihar	52.60	56.76	4.16
2.	Jammu and Kashmir	54.49	59.10	4.61
3.	Jharkhand	63.00	63.21	0.21
4.	Ladakh	67.15	71.82	4.67
5.	Maharashtra	48.88	56.89	8.01
6.	Odisha	60.72	73.50	12.78
7.	Uttar Pradesh	57.79	58.02	0.23
8.	West Bengal	73.00	78.45	5.45
	Cumulative for above 8 States and UTs(49 PCs)	57.47	62.20	4.73

सहावा टप्पा

२०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीच्या सहाव्या टप्प्यात ८ राज्यांमधील ५८ मतदारसंघांसाठी २५ मे २०२४ रोजी मतदान झाले. त्याच दिवशी निवडणूक आयोगाच्या प्रसिद्धिपत्रकानुसार (ECI/PN/104/2024), सायं ७:४५ वाजता मतदानाची नोंद ५९.०६% होती, परंतु ती ६३.३७% पर्यंत पोहोचली (४.३१% वाढ), ज्याची अंतिम आकडेवारी २८ मे २०२४ रोजीच्या आयोगाच्या प्रसिद्धिपत्रकात (ECI/PN/109/2024) जाहीर करण्यात आली. यामध्ये रात्री ११:४५ वाजता ६१.२०% मतदानाची नोंद झाली, ज्यात २.१४% वाढ झाली, हे आयोगाने २५ मे २०२४ रोजी उशिरा रात्री जाहीर केलेल्या प्रसिद्धिपत्रकात (ECI/PN/105/2024) नमूद केले.

२५.०५.२०२४ रोजी संध्याकाळी ७:४५ वाजता जाहीर झालेल्या आकडेवारीपासून ते २८.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत सहाव्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 6 (58 PCs)

Table 12

Phase 6 (58 PCs)				
Sl. No.	State	Voter turnout at 7:45 PM (%)	Voter turnout at 11:30 PM (%)	Final voter turnout (%)
1.	Bihar	53.30	55.24	57.18
2.	Haryana	58.37	60.4	64.80
3.	Jammu and Kashmir	52.28	54.30	55.40
4.	Jharkhand	62.74	63.76	65.39
5.	NCT of Delhi	54.48	57.67	58.69

6.	Odisha	60.07	69.56	74.45
7.	Uttar Pradesh	54.03	54.03	54.04
8.	West Bengal	78.19	79.47	82.71
Cumulative for above 8 States/UTs (58 PCs)		59.06	61.2	63.37%

२५.०५.२०२४ रोजी संध्याकाळी ७:४५ वाजता जाहीर झालेल्या आकडेवारीपासून ते २८.०५.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत सहाव्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 6 (58 PCs)

Sub Table 12.1

Sr. No.	State	Voter Turnout At 7.45 PM (%)	Final Voter Turnout (%)	Hike (%)
1.	Bihar	53.30	57.18	3.88
2.	Haryana	58.37	64.80	6.43
3.	Jammu and Kashmir	52.28	55.40	3.12
4.	Jharkhand	62.74	65.39	2.65
5.	NCT Of Delhi	54.48	58.69	4.21
6.	Odisha	60.07	74.45	14.38
7.	Uttar Pradesh	54.03	54.04	0.01
8.	West Bengal	78.19	82.71	4.52
Cumulative for above 8 States and UTs (58 PCs)		59.06	63.37	4.31

सातवा टप्पा

२०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीच्या अंतिम टप्प्यात, म्हणजे सातव्या टप्प्यात, ८ राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमधील ५७ मतदारसंघांसाठी १ जून २०२४ रोजी मतदान झाले.

निवडणूक आयोगाच्या १ जून २०२४ रोजीच्या प्रसिद्धिपत्रकानुसार (ECI/PN/114/2024), रात्री ८:४५ वाजता मतदानाची नोंद ५९.४५% होती. त्यानंतर, आयोगाने १ जून २०२४ रोजी दुसरे प्रसिद्धिपत्रक (ECI/PN/115/2024) जाहीर केले, ज्यात रात्री ११:४५ वाजता मतदानाची टक्केवारी ६१.६३% (२.१८% वाढ) होती.

निवडणूक निकालाच्या दोन दिवसांनंतर म्हणजे ६ जून २०२४ रोजी, आयोगाने आणखी एक प्रसिद्धिपत्रक (ECI/PN/116/2024) जाहीर केले, ज्यात अंतिम मतदानाची आकडेवारी दिली होती. या प्रसिद्धिपत्रकानुसार, अंतिम मतदानाची नोंद ६३.८८% झाली, जी सुरुवातीच्या आकडेवारीपेक्षा ४.३३% ने वाढली.

०१.०६.२०२४ रोजी रात्री ८:४५ वाजता जाहीर झालेल्या आकडेवारीपासून ०६.०६.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत सातव्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 7 (57 PCs)

Table 13

Phase 7 (57 PCs)				
Sl.No.	State	Voter turnout at 8:45 PM (%)	Voter turnout at 11:30 PM (%)	Final voter turnout (%)
1.	Bihar	50.79	51.92	53.29
2.	Chandigarh	62.80	67.9	67.98
3.	Himachal Pradesh	67.53	69.67	70.90
4.	Jharkhand	69.59	70.66	70.88
5.	Odisha	63.57	70.67	74.41
6.	Punjab	55.86	58.33	62.80
7.	Uttar Pradesh	55.60	55.59	55.85
8.	West Bengal	69.89	73.36	76.80
Cumulative for above 8 States/UTs (57 PCs)		59.45	61.63	63.88

०१.०६.२०२४ रोजी रात्री ८:४५ वाजता जाहीर झालेल्या आकडेवारीपासून ०६.०६.२०२४ रोजी जाहीर झालेल्या अंतिम आकडेवारीपर्यंत सातव्या टप्प्यातील मतदान टक्केवारीत वाढ

Phase 7 (57 PCs)

Sub Table 13.1

Sr. No.	State	Voter Turnout At 8.45 PM (%)	Final Voter Turnout (%)	Hike (%)
1.	Bihar	50.79	53.29	2.50
2.	Chandigarh	62.80	67.98	5.18
3.	Himachal Pradesh	67.53	70.90	3.37
4.	Jharkhand	69.59	70.88	1.29
5.	Odisha	63.57	74.41	10.84
6.	Punjab	55.86	62.80	6.94
7.	Uttar Pradesh	55.60	55.85	0.25
8.	West Bengal	69.89	76.80	6.91
	Cumulative for above 8 States and UTs (57 PCs)	59.45	63.88	4.43

Table 2:

टप्प्यानुसार एकूण मतदानात वाढ

या तक्त्यात, सुरुवातीला जाहीर झालेल्या मतदानाच्या टक्केवारी आणि अंतिम आकडेवारीमध्ये (टप्प्यांनुसार आणि एकत्रितपणे) एकूण मतसंख्येत वाढ किती झाली हे दाखवले आहे. प्रारंभिक टक्केवारीच्या आधारे एकूण मतदानाची संख्या आम्ही अंदाजे काढली (उदा. एकूण मतदार* प्रारंभिक टक्केवारी/100). अंतिम आकडेवारीसाठी, निवडणूक आयोगाने स्वतःच प्रत्येक टप्प्यातील टक्केवारी आणि एकूण मतसंख्या दिली आहे. (ही आकडेवारी अंदाजे काढलेल्या आकडेवारी आणि अंतिम मतदानाच्या आकडेवारीतील तुलना करून मिळवली आहे.)²⁴

Phase	Seats	Total Electors	Voter turnout (%) as initially reported**	Time of Reporting	Total EVM votes polled based on extrapolation	Final voter turnout (%)	Total EVM votes polled as per final figures**	Hike in votes and percentage
1	102	166386344	62.87	7.00 PM	104607094	66.14	110052103	5445009 (3.27%)
2	88	158645484	60.96	7.00 PM	96710287	66.71	105830572	9120285 (5.75%)
3	93	172404907	61.45	8.00 PM	105942815	65.68	113234676	7291861 (4.23%)
4	96	177075629	62.84	8.00 PM	111274325	69.16	122469319	11194994 (6.32%)
5	49	89567973	57.47	7.45 PM	51474714	62.20	55710618	4235904 (4.73%)
6	58	111316606	59.06	7.45 PM	65743588	63.37	70544933	4801345 (4.31%)
7	57	100653884	59.45	8.45 PM	59838734	63.88	64296221	4457487 (4.43%)
Total 543 PCs⁴		97,60,50,827						Cumulative: 46546885 votes hiked (4.72%)

²⁴ The total Constituencies when polls were declared were 543; This is the Phase wise Chart of constituencies fixed for polls; Gujarat has 26 constituencies in this table; However, in Gujarat in Surat Polls were not needed so the polling data is only for 542 constituencies; The Constituency of outer Manipur polls were held in two different phases; Manipur is shown at No. 10 in 1st Phase chart of 30.04.2024 showing 2 seats. Again, Manipur in phase 2 appears at S. No. 9 in constituency wise details where 1 seat is shown so it becomes 3 whereas Manipur has only 2 seats Inner Manipur and outer Manipur both are in 1st phase and outer Manipur appears in 2nd phase too. That is why even when PCs in different phases are shown the number turns out to be 543: **The actual number of PCs that went to polls are only 542**

लक्षणीय बाब म्हणजे, सर्व टप्प्यांमध्ये सुरुवातीला सायं. ७-८:४५ वाजता जाहीर झालेल्या मतदानाची आकडेवारी (अंदाजे काढलेली आकडेवारी) आणि अंतिम आकडेवारीत एकूण ५ कोटी मतांची वाढ झाली आहे, म्हणजेच, नेमकेपणाने सांगायचं झालं तर ४,६५,४६,८८५ मतांची वाढ झाली आहे. निवडणूक आयोगाने या वाढीबाबत कोणतेही तर्कसंगत स्पष्टीकरण दिलेले नाही, केवळ अंतर, वाहतूक, प्रक्रियेची गुंतागुंत, त्रिकोणीय पडताळणी आणि कर्मचाऱ्यांच्या समस्या यांमुळे वेळ लागत असल्याचे सांगितले आहे.

अनिर्वाचित वाढ आणि अंतिम मतांची आकडेवारी जाहीर करण्यात विलंब

खालील तक्त्यांच्या विश्लेषणातून दिसून येते की, मतदानाच्या दिवशी सायंकाळी निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेल्या प्रारंभिक मतदानाच्या आकडेवारीतून कशाप्रकारे नाट्यमय वाढ झाली आणि काही दिवसांनी निवडणूक आयोगाने अंतिम आकडेवारी जाहीर केली. ही अनिर्वाचित आणि नाट्यमय वाढ, केवळ निवडणूक आयोगाच्या कार्यप्रणालीवरच प्रश्नचिन्ह उपस्थित करत नाही, तर २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकीच्या प्रक्रियेच्या एकूण पारदर्शकतेवरही संशय निर्माण करते. विशेषतः या वाढीवर कोणतेही स्पष्टीकरण न देता, निवडणूक आयोगाने या तफावतीबाबत कोणतेही प्रश्नांची उत्तरे दिलेली नाहीत. नागरिक आणि काही स्वतंत्र माध्यमांनी या आरोपांचे तपशीलवार पुरावे सादर केले आहेत, जे संविधानाच्या कलम ३२४-३२६ अंतर्गत दिलेल्या निवडणुकीच्या हक्काच्या संदर्भात चिंता व्यक्त करतात. मात्र, निवडणूक आयोग, जो शेवटी भारतातील मतदार आणि नागरिकांसमोर उत्तरदायी आहे, तसेच सर्व राजकीय पक्षांसमोर – विरोधकांसह – या अनियमिततेकडे दुर्लक्ष करत आहे.

सुरुवातीला, पहिल्या आणि दुसऱ्या टप्प्यात अंतिम आकडेवारी जाहीर करण्यात झालेल्या विलंबाने, निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेल्या प्रारंभिक टक्केवारीपेक्षा मोठी वाढ स्पष्टपणे दिसून येते. अंतिम मतदानाच्या आकडेवारी जाहीर करण्यात झालेला अतिशय विलंब आणि तितकीच नाट्यमय टक्केवारी बदलणे खालील तक्त्यात सविस्तर दाखवले आहे.

²⁶ Articles 324-326 of the Constitution as the same deal with ECI and Adult suffrage respectively

जेव्हा या तक्त्यांचे बारकाईने विश्लेषण केले जाते, तेव्हा स्पष्ट होते की, निवडणूक आयोगाने अंतिम मतदानाची आकडेवारी जाहीर करण्यात उशीर केला. पहिल्या टप्प्यात, मतदानाच्या दिवशी जाहीर झालेल्या मतदानाच्या आकडेवारी आणि अंतिम मतदानाच्या आकडेवारीत ११ दिवसांचा अंतर होता. दुसऱ्या, तिसऱ्या, चौथ्या, पाचव्या, सहाव्या, आणि सातव्या टप्प्यात अनुक्रमे ४, ४, ४, ४, ३ आणि ५ दिवसांचा उशीर झाला होता.

पहिल्या टप्प्यात (१९ एप्रिल) निवडणूक आयोगाने सायंकाळी ७ वाजता सुमारे ६०% हून अधिक मतदान झाल्याचे प्राथमिक टक्केवारीने जाहीर केले. मात्र, वास्तविक मतसंख्या किंवा अंतिम आकडेवारी ११ दिवस जाहीर केली गेली नाही. त्यानंतर दुसऱ्या टप्प्यातही (२६ एप्रिल) केवळ ६०.९६% प्राथमिक आकडेवारी जाहीर केली गेली, अंतिम आकडेवारी जाहीर झाली नाही. माध्यमांमध्ये मोठ्या प्रमाणात चर्चा आणि देशभरात मतदार व नागरिकांच्या निदर्शनानंतर, ३० एप्रिल २०२४ रोजी निवडणूक आयोगाने पहिल्या टप्प्यासाठी ६६.१४% आणि दुसऱ्या टप्प्यासाठी ६६.७१% अंतिम आकडेवारी जाहीर केली. पहिल्या आणि दुसऱ्या टप्प्यात अनुक्रमे ६.१४% आणि ५.७५% इतकी मोठी वाढ दाखवली गेली.

सार्वजनिक सतर्कता वाढण्याआधीच, पहिल्या आणि दुसऱ्या टप्प्यात अनुक्रमे १०२ आणि ८९ जागांसाठी मतदान झाले होते. त्यानंतर निवडणूक आयोगाने हा नियमित पद्धतीने आकडेवारी जाहीर करण्यात उशीर केला आणि त्यातही मतदार टक्केवारीत वाढ दाखवली गेली. उदाहरणार्थ, तिसऱ्या, चौथ्या, पाचव्या, सहाव्या आणि सातव्या टप्प्यात अनुक्रमे ४.२३%, ६.३२%, ४.७३%, ४.३१% आणि ४.३३% वाढ झाली होती. हे टप्पे अनुक्रमे ७ मे, १३ मे, २० मे, २५ मे आणि १ जून रोजी झाले होते, आणि या टप्प्यांमध्ये अनुक्रमे ९३, ९६, ४९, ५८ आणि ५७ जागांचा समावेश होता.

निवडणूक आयोगाने पहिल्या दिवशीच किंवा त्यानंतरच्या दिवशीच (ECI/PN/56/2024 दिनांक १९.०४.२०२४ नुसार) अंतिम मतदानाची आकडेवारी जाहीर न करण्याचे हे हट्टी धोरण केवळ शंका निर्माण करत नाही, तर जबाबदार नसल्याचेही दर्शवते. निवडणूक आयोगाने दिलेली कारणे जसे की, उशिरा मतदान बंद होणे, इंटरनेटच्या खराब कनेक्टिव्हिटी, लांब अंतर, थकवा आणि मतदान एजंट व कर्मचाऱ्यांची अपंगता यांची कारणे विश्वासाह वाटत नाहीत. उत्तर प्रदेशातील

तिसऱ्या ते सातव्या टप्प्यातील आकडेवारी आणि चंदीगड व पंजाबमधील सातव्या टप्प्यातील निवडणुकीच्या तुलनेतही हे खोटे सिद्ध होते.

म्हणूनच, मतदारसंघ आणि मतदान केंद्रांची टक्केवारी नसलेल्या आकडेवारीची अनुपस्थिती आणि उशिरा जाहीर केलेल्या आकडेवारीने, निवडणूक आयोगाच्या आकडेवारीच्या पारदर्शकतेवर गंभीर प्रश्न निर्माण केले आहेत. [निवडणूक आयोगावर विश्वास ठेवणाऱ्या मतदारांचा विश्वास केवळ २८% पर्यंत घटला आहे].²⁷

चंदीगड लोकसभा मतदारसंघाचे उदाहरण:

पंजाबमध्ये भाजपच्या मतांचे प्रमाण ६.९४% ने वाढून १८.५६% पर्यंत पोहोचले. चंदीगडमध्ये ५.१८% वाढीसह जिंकण्याचा फरक २५०४ पर्यंत घटला. ५ दिवसांच्या अस्पष्ट उशीरानंतर अंतिम मतदानाचे आकडे ६ जूनला जाहीर केले गेले. चंदीगडमधील ही परिस्थिती गंभीर प्रश्न आणि शंका उपस्थित करते कारण चंदीगडमध्ये कनेक्टिव्हिटी उत्तम आहे, आणि या मतदारसंघात फक्त ६१४ मतदान केंद्रे आहेत. एकूण मतदान संख्या फक्त ४,४८,५४७ असूनही, मतदारसंघाचे अंतर फक्त १५ किमीच्या परिसरात आहे, तरीही मतदानाची टक्केवारी ५.१८% ने वाढवली गेली, तीही ५ दिवसांच्या उशीरानंतर जाहीर झाली. या संदर्भात निवडणूक आयोगाने अद्याप कोणतेही उत्तर दिलेले नाही.

चंदीगडचा भूगोल, एकूण मतदारांची संख्या, मतदान केंद्रे आणि अंतर हे उत्तर प्रदेशातील कोणत्याही जिल्हाच्या तुलनेत खूपच कमी आहेत, जिथे प्रत्येक मतदारसंघात जवळपास दशलक्षाहून अधिक मतदार आहेत. आश्चर्य म्हणजे, उत्तर प्रदेशात पाचव्या टप्प्यात फक्त ०.२३% इतकीच वाढ नोंदवली गेली.

²⁷ <https://theprint.in/politics/percentage-of-voters-who-dont-trust-eci-nearly-doubled-in-last-5-yrs-csds-lokniti-survey/2040206/>

मतदानातील वाढ आणि पक्षाच्या विजयाचा संबंध:

या अहवालात वरीलप्रमाणे, दुसऱ्या टप्प्यातील ईव्हीएममधून वसूल झालेल्या मतांमध्ये ५.७५% टक्केवारीची वाढ जाहीर करण्यात आली आहे, जी निवडणूक आयोगाने आपल्या प्रसिद्धी पत्रकात नमूद केली आहे.

निवडणूक आयोगाचे प्रेस रिलीज क्रमांक ECI/PN/61/2024 दिनांक २६.०४.२०२४ हे त्यांच्या वेबसाइटवर उपलब्ध आहे, ज्यात हे दिले आहे:

१३ राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमधील शांततापूर्ण मतदान, दुसऱ्या टप्प्यातील ६०.९६% मतदान सायंकाळी ७.०० वाजता त्या दिवशी (२६ एप्रिल) कोणतीही इतर आकडेवारी त्यांच्या वेबसाइटवर उपलब्ध नाही, राज्यनिहाय आकडेवारीसुद्धा देण्यात आलेली नाही, जी पहिल्या टप्प्यात १९.०४.२०२४ रोजी सायंकाळी ७.०० वाजता दिली गेली होती. अंतिम आकडेवारी ३०.०४.२०२४ रोजी प्रकाशित ECI/PN/62/2024 या प्रसिद्धी पत्रकात जाहीर केली गेली होती, ज्यात पहिल्या आणि दुसऱ्या टप्प्याची अंतिम आकडेवारी दिली आहे:

Phase	Male Turnout	Female Turnout	Third Gender turnout	Overall Turnout
1	66.22%	66.07%	31.32%	66.14%
2	66.99%	66.42%	23.86%	66.71%

राज्यनिहाय मतदानाच्या वाढीचे निरीक्षण कसे केले जाते

प्रारंभिक आकडेवारी आणि अंतिम आकडेवारीत वाढ लक्षवेधी आहे. उदाहरणार्थ, अरुणाचल प्रदेशात १२.२२% वाढ दिसून येते आणि दोन्ही जागा भाजपला मिळतात, तर सिक्कीममध्ये ११.८२% मतदान वाढ असूनही भाजपला एकमेव जागा जिंकता आलेली नाही. आसाममध्ये, १४ पैकी ११ जागा एनडीएला मिळाल्या आहेत. आंध्र प्रदेशमध्ये १२.५४% वाढीसह २५ पैकी २१ जागा एनडीएच्या खात्यात गेल्या आहेत. जर या वाढीमुळे १.९६ लाख मतदारसंघवार मतांची वाढ झाली नसती, तर एनडीएला ७ जागा गमवाव्या लागल्या असत्या आणि त्यांचा वाटा १४ वर आला असता, आणि विरोधकांची संख्या ११ झाली असती. हरियाणाने ६.४३% वाढीमुळे भाजपला ५ जागा दिल्या, तर गुजरातमधील ३.३७% वाढ विरोधकांच्या काही जागांवर परिणामकारक ठरली.

महाराष्ट्रात ८.५% च्या वाढीमुळे एनडीएला (महायुती) मदत मिळाली, अन्यथा त्यांच्या जागांवर प्रतिकूल परिणाम झाला असता. या अप्राकृतिक वाढीशिवाय महायुतीने ११ जागा गमावल्या असत्या आणि केवळ ६ जागा उरल्या असत्या. छत्तीसगड, राजस्थान, कर्नाटक या राज्यांमध्येही असाच आकडेवारीत मोठा फरक आहे, जो अद्याप ईसीआयने स्पष्ट केलेला नाही.

हे का सुचवले जात आहे? कारण राष्ट्रीय राजधानी दिल्ली आणि हिमाचल प्रदेशमध्ये ४.२१% आणि ३.३७% वाढ झाल्याने विरोधकांचा पूर्ण पाडाव झाला आहे.

खालील तक्ता राज्यनिहाय (आणि टप्पानिहाय) प्रारंभिक मतदानाच्या आकडेवारी आणि अंतिम आकडेवारीतील मतांची आणि टक्केवारीतील वाढ दाखवतो.

आम्ही प्रारंभिक आकडेवारीसाठी एकूण मतदारांच्या आधारावर मतदानाची टक्केवारी (एकूण मतदार * मतदान टक्केवारी / १००) काढली आहे. अंतिम आकडेवारीसाठी निवडणूक आयोगाने स्वतः टक्केवारी आणि फेजवार मतसंख्या दिली आहे. प्रत्येक राज्याच्या उप-तक्त्यांमध्ये प्रत्येक लोकसभा मतदारसंघातील सरासरी वाढ आणि पराभवाचा फरक दाखवला आहे.

ओडिशा

तक्त १४: ओडिशा टप्पानिहाय आणि एकूण मतदानातील वाढ: निवडणूक आयोगाच्या आकडेवारीवर आधारित गणितीय आकडेवारी

Phase	PCs	Total electors	Initial Voter turnout on Polling Day	EVM Votes collated from %	Final Voter turnout	EVM Votes collate from%	No. of Hiked Votes	Percentage (%) of HIKE
4	4	62,87,222	63.85% at 8.00 PM	40,14,391	75.68%	47,58,169	7,43,778	11.83%
5	5	79,69,887	60.72% at 7.45 PM	48,39,315	73.50%	58,57,866	10,18,522	12.78%
6	6	94,48,553	60.07% at 7.45 PM	5675746	74.45 %	7034448	1358702	14.38%
7	6	99,61,057	63.57% at 8.45 PM	63,32,244	74.41%	74,12,023	10,79,779	10.84%
Grand Total	21	33666719	62.02% Collated	20861696	74.44%	25062506	4200781	12.48%

ओडिशा: मतदानातील वाढीचे परिणाम, एनडीए/भाजपसाठी फायदेशीर

ओडिशामध्ये एकूण १२.४८% मतदानातील वाढ झाली आहे. अंदाजे २०.८६ दशलक्ष (२.०८६ कोटी) मते वाढवून २५.०६ दशलक्ष (२.५० कोटी) मते झाली आहेत. याचा अर्थ असा की ४२.०१ लाख मतांची वाढ झाली, जी २१ संसदीय मतदारसंघांमध्ये (पीसी) पसरलेली आहे. हे प्रति मतदारसंघ सुमारे १.३१ लाख मतांचे आहे.

ही वाढ एनडीएच्या फायद्यासाठी असल्याचे सांगितले जात आहे. विशेषतः, ज्या मतदारसंघांमध्ये एनडीएने २ लाखांपेक्षा कमी मतांच्या फरकाने जागा जिंकली, त्या ठिकाणी सत्ताधारी आघाडीने किमान १८ जागा गमावल्या असल्या.

या जागा जाजपूर (भाजपने १,५८७ मतांनी जिंकली), कंधमल (२१,३७१ मतांनी), भुवनेश्वर (३५,१५२ मतांनी), जगतसिंगपूर (४०,६९६ मतांनी), कटक (५७,०७७ मतांनी), केंद्रपारा (६६,५३६ मतांनी), धेनकनाल (७६,५६७ मतांनी), नबरंगपूर (८७,५३६ मतांनी), भद्रक (९१,५४४ मतांनी), क्योझर (९७,०४२ मतांनी), अशका (९९,९७४ मतांनी), पुरी (१,०४,७०९ मतांनी), संबलपूर (१,१९,८३६ मतांनी), बोलंगिर (१,३२,६४४), कालाहांडी (१,३३,८१३), सुंदरगड (१,३८,८०८), बालासोर (१,४७,१५६) आणि बेरहामपूर (१,६५,१७६) अशा आहेत.

याचा अर्थ असा की, एकूण २१ पैकी १८ संसदीय जागा गमावल्यामुळे एनडीएकडे फक्त २ जागा उरल्या असल्या (काँग्रेसने एक जागा जिंकली), तर विरोधी आघाडीकडे २१ पैकी १९ जागा आल्या असल्या.

ओडिशा:

- सर्व चार टप्प्यांमध्ये सरासरी मतदान वाढ: १२.४७%
- एकूण मतदानातील वाढ: ४२.०० लाख मते
- प्रति मतदारसंघ सरासरी वाढ: २.०० लाख मते (२१ संसदीय मतदारसंघांमध्ये)

- या वाढीमुळे जिंकलेल्या अतिरिक्त जागा:
 - ३ जागा कमी फरकाने
 - ४० हजार ते १ लाख फरकाने ८ जागा
 - १ ते २ लाख फरकाने ७ जागा

Table 14.1 Odisha

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 200000	Winning Margin
1.	Jajpur		1587
2.	Kandhmal		21371
3	Bhubaneswar		35152
4.	Jagatsinghpura		40696
5	Cuttack		57077
6	Kendrapara		66536
7.	Dhenkanal		76567
8	Nabrangpur		87536
9.	Bhadrak		91544
10	Keonjhar		97042
11	Ashka		99974
12	Puri		104709
13	Sambalpur		119836
14.	Bolangir		132664
15	Kalahandi		133813
16	Sundergarh		138808
17	Balasore		1,47,156 ,
18	Behrampur		1,65,176

प्रत्यक्षात, ओडिशातील मतदानातील वाढ आणि मतांच्या प्रमाणात झालेली वाढ भाजपसाठीच फायद्याची ठरली आहे.

मतांच्या प्रमाणात झालेल्या या अनाकलनीय वाढीमुळे किमान १८ संसदीय जागांचे नुकसान झाल्याचे स्पष्ट होते.

महाराष्ट्र

अंदाजे ४९.१९ दशलक्ष (४.९१ कोटी) मते वाढवून ५७.४५ दशलक्ष (५.७४ कोटी) झाली आहेत. – प्रारंभिक मतदानाची सरासरी टक्केवारी ५२.९२% (दुसरा टप्पा वगळून) (४,९१,८५,९०७ मते – एकूण मतदार (९,२९,४३,८९०)*५२.९२/१००) अंतिम मतदानाची सरासरी टक्केवारी ६१.८१% (५,७४,४८,६१८.४०९ मते) – या वाढीमुळे अंदाजे ८२.६३ लाख मते वाढली आहेत, म्हणजे प्रति मतदारसंघ सरासरी १.७२ लाख मते. ही वाढ सत्ताधारी एनडीएच्या (महा-युती आघाडीच्या) फायद्याची असल्याचा आरोप केला जात आहे.

विशेषतः ज्या मतदारसंघांमध्ये एनडीएने १.७२ लाख मतांपेक्षा कमी फरकाने जागा जिंकली, तेथे – निवडणुका मुक्त आणि निष्पक्ष झाल्या असल्या तर – किमान ११ जागा गमावल्या असत्या. या जागा: अकोला (भाजपने ४०,६२६ मतांनी जिंकली), सातारा (३२,७७१ मतांनी), रत्नागिरी-सिंधुदुर्ग (४७,८५८ मतांनी), बुलढाणा (शिवसेना-शिंदेने २९,४७९ मतांनी जिंकली), मुंबई उत्तर-पश्चिम (शिवसेना-शिंदेने ४८ मतांनी), मावळ (९६,६१५ मतांनी), हातकणंगले (१३,४२६ मतांनी), रायगड (राष्ट्रवादीने ८२,७८४ मतांनी जिंकली), पुणे (भाजपने १,२३,०३८ मतांनी), औरंगाबाद (शिवसेना-शिंदेने १,३४,६५० मतांनी), नागपूर (भाजपने १,३७,६०३ मतांनी) जिंकल्या आहेत.

त्यामुळे एनडीएने महाराष्ट्रात ११ जागा गमावल्या असत्या, ज्यामुळे त्यांची एकूण संख्या ६ जागांवर आली असती, तर महाविकास आघाडी (I.N.D.I.A.) कडे ४२ जागा आल्या असत्या.

ही स्थिती अनाकलनीय मतवाढ किंवा मतांच्या प्रमाणात वाढीचे विश्लेषण केल्यानंतर स्पष्ट होते.

महाराष्ट्र: मतदान वाढीचे परिणाम, महायुती (एनडीए) साठी लाभ

- सर्व पाच टप्प्यांमध्ये सरासरी वाढ: ८.६७%
- राज्यभरातील एकूण मतदान वाढ: ८२.६३ लाख मते
- प्रति मतदारसंघ सरासरी वाढ: १.७२ लाख मते

या वाढीमुळे जिंकलेल्या अतिरिक्त जागा: ११ जागा, कमी फरकाने.

Table 14.2: Maharashtra increase in seats after calculating Vote Dump

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 1.72 Lakh	Winning Margin
1.	Mumbai N-W (SHS)		48
2	Hatkangale (SHS)		13426
3	Buldhana (SHS)		29479
4	Satara		32771
5	Akola		40626
6	Ratnagiri-Sindhudurg		47858
7	Raigadh (NCP)		82784
8	Maval (SHS)		96615
9	Pune		123038
10	Aurangabad SHS		1,34,650,
11	Nagpur		1,37,603,

पश्चिम बंगाल

या मोठ्या राज्यात ४.८३% मतदान टक्केवारी वाढ झाली आहे. प्रारंभिक ५,६५,०५,८३८ मते ७४.३४% मतदान टक्केवारीवर होती, जी ७९.१७% झाली आहे. याचा अर्थ सुमारे ३६,७१,२८३ मतांची वाढ झाली आहे, म्हणजे प्रत्येक मतदारसंघात सरासरी ८७४१२ मते वाढली आहेत.

ही वाढ एनडीएच्या फायद्यासाठी झाल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. म्हणून, ज्या मतदारसंघांमध्ये एनडीएने ८७४१२ पेक्षा कमी मतांच्या फरकाने जागा जिंकली, त्या विचारात घेतल्या पाहिजेत. या गणनेनुसार, एनडीएने किमान आणखी चार जागा गमावल्या असल्या.

बीजेपीने जिंकलेल्या १० जागांमध्ये: बिष्णपूर (५,५६७ मतांनी), बालुरघाट (१०,३८६ मतांनी), पुरुलिया (१७,०७९ मतांनी), कांथी (४७,७६४ मतांनी), राजगंज (६८,१९७ मतांनी), बांगोआन (७३,६९३ मतांनी), अलीपूरदुआर (७५,४४७ मतांनी), मालदा उत्तर (७७,७०८ मतांनी), तामलुक (७७,७३३ मतांनी), आणि जलपाईगुडी (८६,६९३ मतांनी).

Table 14.3

S. No.	Name of NDA won Constituencies won by NDA	Average Hike per LC 87412	Winning Margin
1	Bishanpur		5567
2	Balurghat		10386
3	Purulia		17079
4	Kanthi		47764
5	Rajganj		68197
6	Bangoan		73,693
7	Alipurduar		75,447
8	Maldaha		77708
9	Tamluk		77733
10	Jalpaiguri		86,693

यामुळे, भाजपने किमान १० जागा गमावल्या असल्या, आणि त्यांची एकूण संख्या राज्यात २ पर्यंत घटली असती, तर विरोधक (टीएमसी) कडे ४० जागा गेल्या असल्या.

आंध्र प्रदेश

या राज्यात १२.५४% मतदान वाढ झाली आहे. अंदाजे ३.३० कोटी मतांमध्ये ४९ लाख मतांची वाढ झाली आहे, ज्याचा सरासरी प्रति मतदारसंघ १.९६ लाख मतांचा आकडा आहे.

या वाढीचा फायदा सत्ताधारी एनडीएला झाल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. त्यामुळे ज्या मतदारसंघांमध्ये एनडीएने १.९६ लाख मतांच्या फरकाने कमी मतांनी जागा जिंकली, त्या विचारात घेतल्या पाहिजेत. या गणनेनुसार, एनडीएने किमान सात जागा गमावल्या असल्या. यामध्ये अँगोल (टीडीपीने ५०,१९९ मतांनी जिंकली), कर्नूल (१,११,२९८ मतांनी), नंद्याल (१,११,९७५ मतांनी), हिंदुपूर (१,३२,४२७ मतांनी), नरसारावपेट (टीडीपीने १,५९,७२९ मतांनी), एलुरु (१,८१,८५७ मतांनी), आणि अनंतपूर (१,८८,५५५ मतांनी) समाविष्ट आहेत. त्यामुळे एनडीएने फक्त १४ जागा मिळवल्या असल्या आणि विरोधकांनी ११ जागा मिळवल्या असल्या.

आंध्र प्रदेश:

- सरासरी मतदान वाढ: १२.५४%
- एकूण (अंदाजे) मतदान वाढ: ४९ लाख मते
- प्रति मतदारसंघ सरासरी मतदान वाढ: १.९६ लाख मते

Table 14.4

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 1.48 Lakh	Winning Margin
1	Ongole		50199
2	Kurnoolu		1,11,298
3	Nandyal		1,11,975
4	Hindupur		1,32,427
5	Narasaraopet		1,59,729
6	Eluru		1,81,857
7	Anathapur		1,88,555

कर्नाटक

या राज्यात ४.०८% मतदान वाढ झाली आहे. म्हणजे अंदाजे २२.३३ लाख मतांची वाढ झाली आहे, ज्याचा प्रति मतदारसंघ सरासरी ७९,७४३ मतांचा आकडा आहे.

या मतवाढीचा आरोप एनडीएच्या फायद्यासाठी करण्यात आला आहे. त्यामुळे, ज्या मतदारसंघांमध्ये एनडीएने ७९,७४३ मतांच्या कमी फरकाने जागा जिंकली, त्या विचारात घेतल्या पाहिजेत. याचा अर्थ एनडीए (भाजप) किमान सहा जागा गमावल्या असत्या. बेंगळूरू सेंट्रल (३२,७०७ मतांनी), हावेरी (४३,५१३ मतांनी), चित्रगड्डा (४८,१२१ मतांनी), बालाकोट (६८,३९९ मतांनी), कोलार (७१,३८८ मतांनी), आणि बिजापूर (७७,२२९ मतांनी).

अशा प्रकारे, किमान सहा जागा गमावून एनडीएची संख्या कमी झाली असती. त्यामुळे एनडीएची एकूण जागांची संख्या १३ वर आली असती, तर I.N.D.I.A. च्या जागांची संख्या १५ झाली असती.

कर्नाटक:

- सरासरी मतदान वाढ: ४.०८%
- एकूण मतदान वाढ: २२.३३ लाख मते
- प्रति मतदारसंघ सरासरी मतदान वाढ: ७९,७४३ मते

Table 14.5

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 79743	Winning Margin
1	Bangalore Central		32707
2	Haveri		43513
3	Chitragudda		48121
4	Balakot		68399
5	Kolar JDS		71388
6	Bijapur		77229

टीप: आणखी एक जागा उघड होते जेव्हा NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप असलेल्या मतांची वाढ टक्केवारी मोजली जाते: त्या राज्यात आणखी एक जागा आहे जिथे विजयाचे अंतर कमी आहे: बिजापूर, जिथे भाजप 77,229 मतांनी जिंकला. फक्त संदर्भासाठी येथे याचा उल्लेख केला जात आहे.

छत्तीसगढ

सुमारे 4.93% मतदार टक्केवारी वाढीसह मध्य भारतीय राज्य छत्तीसगढमध्ये, अंदाजे 1.41 कोटी (14.09 दशलक्ष) मतांची वाढ/स्पाइक/डम्प झाली आहे. यामुळे मतदारसंख्येचे एकूण आकडे 1.50 कोटी (15.02 दशलक्ष) वरून 9.54 लाखांपर्यंत वाढले आहेत, जी एकूण 11 मतदारसंघांमध्ये पसरलेली आहे. याचा अर्थ प्रत्येक मतदारसंघात सुमारे 86,752 मतांची वाढ झाली आहे. ही वाढ NDA च्या बाजूने झाल्याचे आरोप केले जात असल्यामुळे, जर आपण त्या मतदारसंघांचा विचार केला जिथे NDA 61,000 पेक्षा कमी मतांनी जिंकला, तर BJP/NDA किमान 5 जागा गमावली असती.

ही ती जागा आहेत: कांकेर जिथे BJP फक्त 1,884 मतांनी जिंकली, राजनंदगाव जिथे BJP 44,411 मतांनी जिंकली, बस्तर जिथे BJP 55,245 मतांनी जिंकली, जनजगीर-चांपा जिथे BJP 60,000 मतांनी जिंकली आणि सरगुजा जिथे BJP 64,522 मतांनी जिंकली.

नोट: जर हा आकडा 65,000 मतांपर्यंत वाढविला तर सरगुजाची आणखी एक जागा, जिथे BJP 64,822 मतांनी जिंकली, यात जोडता येईल. म्हणून, या हिशोबानुसार, आणखी 4 किंवा 5 जागा गमावल्यामुळे NDA ची राज्यातील एकूण जागा 6 किंवा 5 पर्यंत कमी झाली असती, आणि I.N.D.I.A. गटाने 5 किंवा 6 जागा जिंकल्या असत्या.

छत्तीसगड

- सरासरी मतदार टक्केवारी वाढ: 4.93%.
- राज्यातील एकूण मतवाढ: अंदाजे 9.54 लाख.
- प्रत्येक मतदारसंघामध्ये अंदाजे 86,752 मतांची वाढ..

Table 14.6

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 61000	Winning Margin
1	Kanker		1884
2	Rajnandgaon		44411
3	Bastar		55245
4	Janjgiri -Champa		60000
5	Sarguja		64522

राजस्थान

राजस्थानमध्ये सरासरी 5.60% मतदार टक्केवारी वाढ झाली असून, याचा अर्थ अंदाजे 2.99 कोटी (29.91 दशलक्ष) मतांची वाढ/स्पाइक झाली आहे. एकूण 29.30 लाख मतांची वाढ झाली आहे, जी 25 लोकसभा मतदारसंघांमध्ये पसरलेली आहे. म्हणजे प्रत्येक मतदारसंघात सुमारे 1,17,181 (एक लाख सतराशे एकोणीस) मतांची वाढ झाली आहे. ही वाढ NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप आहे, आणि ज्या मतदारसंघांमध्ये NDA ने 1,17,181 पेक्षा कमी मतांनी जिंकले, त्यांचा विचार केला तर काही रंजक आकडे बाहेर येतात.

किमान पाच जागा जिंकल्या गेल्या आहेत: जयपूर ग्रामीण जिथे BJP फक्त 1,615 मतांनी जिंकली, कोटा जिथे BJP 41,974 मतांनी जिंकली, अलवर जिथे BJP 48,282 मतांनी जिंकली, बीकानेर जिथे BJP 55,711 मतांनी जिंकली, आणि जोधपूर जिथे BJP 1,15,677 मतांनी जिंकली.

जर BJP ने आणखी 5 जागा गमावल्या असत्या, तर NDA ची राजस्थानमधील एकूण जागा 10 पर्यंत खाली आली असती, आणि I.N.D.I.A. गटाने 12 जागा जिंकल्या असत्या.

राजस्थान

- सरासरी मतदार टक्केवारी वाढ: 5.60%.
- राज्यातील एकूण मतवाढ: अंदाजे 29.30 लाख.
- प्रत्येक मतदारसंघामध्ये अंदाजे 1,17,181 मतांची वाढ.

Table 14.7

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 77,500	Winning Margin
1	Jaipur Rural		1615
2.	Kota		41974
3	Alwar		48282
4	Bikaner		55711
5.	Jodhpur	1,17,181	1,15.677

²⁸, (phase 2 – 7:50 PM (60.54%) – final figures (65.03%) – hike is 4.49; while for phase 1 it increased from 50.95 to 57.65 – hike is 6.7)

बिहार

बिहारमध्ये सुमारे 3.30% मतदार टक्केवारी वाढ झाली आहे, याचा अर्थ अंदाजे 3.52 कोटी (35.17 दशलक्ष) मतांची संख्या 3.63 कोटी (36.33 दशलक्ष) पर्यंत वाढली आहे, ज्यामुळे एकूण 11.6 लाख मतांची वाढ झाली आहे, आणि याचा अर्थ प्रत्येक मतदारसंघात अंदाजे 29,000 मतांची वाढ झाली आहे. ही वाढ NDA च्या बाजूने झाल्याचा आरोप आहे. ज्या मतदारसंघांमध्ये NDA 29,000 पेक्षा कमी मतांनी जिंकली, त्यांचा विचार केल्यास, NDA किमान 3 जागा गमावली असती: सारण जिथे BJP ने 13,661 मतांनी जिंकली, अररिया जिथे BJP ने 20,094 मतांनी जिंकली, आणि शिवहर जिथे JDU ने 29,143 मतांनी जिंकली.

बिहार

- सरासरी मतदार टक्केवारी वाढ: 3.30%.
- राज्यातील एकूण मतवाढ: अंदाजे 11.60 लाख.
- प्रत्येक मतदारसंघात अंदाजे 29,000 मतांची वाढ.

Table 14.8

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 29000	Winning Margin
1	Saran		13661
2	Araria		20094
3	Sheohar JDU		29143

हरियाणा

या राज्यात 6.43% मतदार टक्केवारी वाढीसह, ज्या राज्यात 10 लोकसभा जागा आहेत, मूळ 1.172 कोटी (11.72 दशलक्ष) मतांची संख्या वाढवून 1.301 कोटी (13.01 दशलक्ष) इतकी झाली आहे! याचा अर्थ असा आहे की सुमारे 12.91 लाख अतिरिक्त मतं या राज्यात वाढवली गेली आहेत, आणि हे प्रति मतदारसंघ सुमारे 1.29 लाख इतके आहे. ही वाढ NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप असल्यामुळे, ज्या मतदारसंघांमध्ये NDA ने 1.29 लाखांपेक्षा कमी मतांनी जिंकले त्या जागांचा विचार केला जात आहे. याचा अर्थ असा की किमान तीन जागा, कुरुक्षेत्र जिथे BJP 29,021 मतांनी जिंकली, भिवानी-महेंद्रगड जिथे BJP 41,510 मतांनी जिंकली, आणि गुरगाव जिथे BJP 75,079 मतांनी जिंकली, या NDA च्या मतांची एकूण संख्या 2 पर्यंत कमी झाली असती, आणि I.N.D.I.A. च्या जागांची संख्या 8 वर पोहोचली असती.

मध्य प्रदेश

सुमारे 3.6% मतदार टक्केवारी वाढीसह, मूळ 62.64% मतदानावरील अंदाजे 3.55 कोटी (3,54,51,317) मतांची संख्या 20,62,899 मतांनी वाढवली गेली आहे. हे प्रति मतदारसंघ सरासरी 71,134 मतांची वाढ दर्शवते.

या संदर्भात तीन जागांचा उल्लेख करणे महत्त्वाचे आहे, जरी कोणतेही निष्कर्ष काढले जात नाहीत: मोरेना जिथे BJP च्या विजयाचा फरक 52,530 मतांचा आहे, भिंड जिथे BJP च्या विजयाचा फरक 64,840 मतांचा आहे, आणि ग्वालियर जिथे BJP च्या विजयाचा फरक 70,210 मतांचा आहे. या तीनही जागांवर BJP ला हार पत्करावी लागली असती, कारण विजयाचा फरक प्रति जागेच्या मतवाढीपेक्षा कमी आहे. सतना जिथे BJP च्या विजयाचा फरक 84,949 आहे, तिथेही BJP चा पराभव झाला असता. एकूण 20,62,899 मतांचा वाढलेला आकडा पाहता, या तीन जागा I.N.D.I.A. गटाकडे गेल्या असत्या. त्यामुळे NDA ची एकूण जागा 26 वर खाली आली असती आणि I.N.D.I.A. गटाने 3 जागा जिंकल्या असत्या.

मतांची ही वाढ, विशेषतः 20,62,899 मतांची, योग्य नोंद न घेता झाली असती, तर BJP/NDA ने मध्य प्रदेशमध्ये आठ जागा गमावल्या असत्या, हा प्रश्न उपस्थित करणे गरजेचे आहे.

मध्य प्रदेश

- सरासरी मतदार टक्केवारी वाढ: 3.6%
- एकूण अंदाजे मतवाढ: सुमारे 20.63 लाख
- प्रति मतदारसंघ वाढ: सुमारे 71,134 मतं.

Table 14.9

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 71134	Winning Margin
1	Morena		52530
2	Bhind		64840
3	Gwalior		70210

जर सतना जिथे 84,949 चा फरक आहे, ती जागा गमावली असती, तर प्रति जागा वाढ 71,134 होती. निवडक जागांवर मतवाढ झाल्यामुळे 1.5 लाख पेक्षा कमी फरक असलेल्या जागा गमावल्या असत्या: मंडला 1,03,846, छिंदवाडा 1,13,618, खरगोन 1,35,018, राजगड 1,46,089. त्यामुळे BJP ने 5 आणखी जागा गमावल्या असत्या, ज्यामुळे BJP ची एकूण जागांची संख्या 21 पर्यंत कमी झाली असती

तेलंगणा

या राज्यात 4.28% मतदार टक्केवारी वाढ झाली असून, अंदाजे 2.08 कोटी (20.82 दशलक्ष) मतांची वाढ झाली आहे. मूळ 2.17 कोटी (21.71 दशलक्ष) मतांवरून अंदाजे 14.22 लाख मतांची वाढ झाली आहे. याचा अर्थ प्रति मतदारसंघ सुमारे 83,627 मतांची वाढ झाली आहे.

ही वाढ NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप असल्यामुळे, ज्या मतदारसंघांमध्ये NDA ने 83,627 पेक्षा कमी मतांनी जिंकले त्यांचा विचार केल्यास, किमान तीन जागा गमावल्या असल्याः मेहबूबनगर जिथे BJP 4,500 मतांनी जिंकली, मेडक जिथे BJP 39,139 मतांनी जिंकली, आणि सिकंदराबाद जिथे BJP 49,944 मतांनी जिंकली.

तेलंगणा

- सरासरी मतदार टक्केवारी वाढ: 4.28%
- एकूण अंदाजे मतवाढ: 14.22 लाख मतं
- प्रति मतदारसंघ वाढ: सुमारे 83,627 मतं.

Table 14.10

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 83.627	Winning Margin
1	Mahbubnagar		4500
2	Medak		39139
3	Secundrabad		49944
4	Adilabad		90654

आसाम

ईशान्य भारतातील हे राज्य, आसाम, येथे झालेल्या निवडणुकीच्या तीन टप्प्यांमध्ये 9.17% मतवाढ दिसून आली. यामुळे एकूण अंदाजे 18.15 दशलक्ष (1.82 कोटी) मतांचा आकडा 19.69 दशलक्ष (1.97 कोटी) पर्यंत वाढला आहे. याचा अर्थ सुमारे 15 लाख मतांची वाढ झाली आहे, जी प्रति मतदारसंघ अंदाजे 1 लाख 7 हजार (1,07,000) मतांपर्यंत मोजता येऊ शकते. हा वाढीचा कल सत्ताधारी NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप/दावा करण्यात आला आहे. ज्या मतदारसंघांमध्ये NDA ने 1 लाखाहून कमी मतांच्या फरकाने जागा जिंकल्या, त्या जागा नक्कीच गमावल्या असल्या.

आसाममधील 14 संसदीय जागांच्या उपलब्ध अधिकृत आकडेवारीनुसार, किमान दोन (2) जागा, करिमगंज जिथे सत्ताधारी भाजप 18,360 मतांनी आणि कोकराझार, जिथे UPPL (NDA चा सहयोगी) 51,583 मतांनी जिंकले, हे निकष पूर्ण करतात.

आसाम

- सर्व तीन टप्प्यांतील निवडणुकीत सरासरी मत वाढ 9.17% आहे.
- एकूण अंदाजे मतवाढ सुमारे 15 लाख मते आहे.
- हे 14 मतदारसंघांमध्ये प्रति मतदारसंघ सुमारे 1.07 लाख मतांची वाढ आहे.
- या सरासरी वाढीखाली आम्ही प्रत्येक जागेवर थोडी जास्त वाढ नमूद केली आहे. त्याच तत्वावर आणि गणनेवर आधारित, आणखी तीन जागा ज्या 1.50 लाखांच्या फरकाखाली येतात, त्या खालील तक्त्यात सूचीबद्ध आहेत.

आम्ही सत्ताधारी NDA आघाडीने 9.17% मत वाढ (15 लाख मतांच्या) मुळे जिंकलेल्या अतिरिक्त जागांची गणना केली आहे. यामध्ये दोन (2) जागा खूप कमी फरकाने आहेत. त्याच तत्वावर, आणखी एक (1) जागा 1.50 लाखांच्या फरकाखाली सूचीबद्ध केली आहे.

Table 14.11

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 1,07,000	Winning Margin
1	Karimganj		18,360
2.	Kokrajhar UPPL		51583
3	Diphu		147603

अरुणाचल प्रदेश

12.22% मत वाढीसह राज्यातील अंदाजे 0.584 दशलक्ष (लाख) मते वाढलेली आहेत. एकूण 65.46% मतवाढ झाली आहे (5,84,357 मते) ते 77.68% (6,93,445 मते) पर्यंत वाढली. याची गणना केली असता सुमारे 109088 मतांची वाढ झाली आहे, जी प्रति मतदारसंघ सुमारे 54.5 हजार मतांची वाढ आहे. या मतवाढीचा कल NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. अरुणाचल प्रदेशातील NDA ने 54.5 हजार मतांच्या फरकाखाली जिंकलेल्या मतदारसंघांची बारकाईने पाहणी करणे महत्त्वाचे आहे. या पद्धतीने, NDA ने किमान अरुणाचल ईस्टची एक (1) जागा गमावली असती, जिथे भाजप 30421 मतांनी जिंकली होती. यामुळे NDA चे एकूण जागा 1 आणि I.N.D.I.A च्या जागांमध्ये एक (1) वाढ झाली असती.

अरुणाचल प्रदेश

- सरासरी मत वाढ टक्केवारी 12.22% आहे.
- एकूण मतवाढ अंदाजे 1.09 लाख मते आहे.
- यामुळे प्रति मतदारसंघ अंदाजे 54,544 मतांची वाढ झाली आहे.

Table 14.12

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per PC 54544	Winning Margin
1.	Arunachal East		30421

गुजरात

3.37% मतवाढीमुळे 2,72,34,836 मतांचे अंदाजे मुळ 56.76% मतदान - एकूण 16,17,009 मतांनी वाढले - जी प्रति मतदारसंघ सुमारे 64,681 मतांची वाढ आहे.

हा वाढीचा कल NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप करण्यात आला आहे, विशेषतः ज्या मतदारसंघांमध्ये NDA ने 64,681 मतांच्या फरकाने जागा जिंकल्या, त्या जागा गमावल्या असल्या. पाटणची एक जागा जिथे भाजप फक्त 31,876 मतांनी जिंकला होता, ती काँग्रेस (I.N.D.I.A.) ने जिंकली असती.

टीप: फेरबदल आवश्यक असताना सर्वत्रच नव्हे तर फक्त विरोधकांच्या जिंकण्याच्या धोक्यात असलेल्या विशिष्ट जागांवर केली जाऊ शकते, अशा आणखी तीन (3) जागांचा उल्लेख संभाव्य फेरबदलासाठी केला गेला आहे. आनंद जिथे भाजपने 89,939 मतांनी जिंकले, जुनागढ जिथे भाजपने 1,35,494 मतांनी जिंकले आणि साबरकांठा जिथे भाजपने 1,55,682 मतांनी जिंकले.

NDA ची आणखी चार (4) जागांची घट होऊ शकली असती आणि एकूण NDA ची संख्या 21 झाली असती.

केरळ

या राज्यात 6.17% मतदार टक्केवारी वाढ झाली आहे, ज्यामुळे अंदाजे मूळ 18.06 दशलक्ष (1.81 कोटी) मतं 1,97,76,824 मतांवर पोहोचली, 71.27% मतदान झाले. याचा अर्थ सुमारे 17,12,123 मतांची वाढ झाली, जी प्रति मतदारसंघ सुमारे 85,606 मतं आहे. या वाढीचा कल NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप करण्यात आला आहे, ज्याचा उद्देश भाजपच्या अधिक जागा जिंकणे, मतांचे प्रमाण वाढवणे आणि विजयाचे अंतर वाढवणे/पराभवाचे अंतर कमी करणे, अशा दुहेरी उद्देशाने करण्यात आला आहे, त्यामुळे या राज्यातील पॅटर्न मनोरंजक आहे.

केरळमध्ये, असे सुचवले जाऊ शकते की वरील सर्व हेतू लागू झाले होते आणि भाजपने त्रिसूरमध्ये 74,686 मतांनी विजय मिळवला आहे, जो या 6.17% मतवाढीमुळे साध्य झाला आहे, अन्यथा

भाजपने ही एकमेव जागा गमावली असती. राज्यातील एकूण मतदारांची संख्या 27,74,9159 आहे. वरील 6.17% मतवाढीमुळे अंदाजे मूळ 18.06 दशलक्ष (1.81 कोटी) मतं 1,97,76,824 मतांपर्यंत पोहोचली, 71.27% मतदान झाले. याचा अर्थ सुमारे 17,12,123 मतांची वाढ झाली, जी प्रति मतदारसंघ अंदाजे 85,606 मतं आहे. या वाढीचा कल NDA च्या बाजूने असल्याचा आरोप आहे, ज्याचा उद्देश अधिक जागा जिंकणे, भाजपच्या मतांची टक्केवारी वाढवणे आणि विजयाचे अंतर वाढवणे/पराभवाचे अंतर कमी करणे असा आहे. थ्रिसूर मतदारसंघात विजयाचा फरक प्रति जागेवरील सरासरी 85,606 मतांपेक्षा कमी असल्यामुळे, भाजपने ही जागाही गमावली असती. भाजपचा आकडा 0 वर आला असता, तर विरोधकांच्या जागांची संख्या 21 पर्यंत वाढली असती.

केरळ

- एकूण अंदाजे मतवाढ सुमारे 17.12 लाख आहे.
- यामुळे प्रति मतदारसंघ सुमारे 85,606 मतांची वाढ झाली आहे.

Table 14.13

S. No.	Name of NDA won Constituency	Average Hike per LC 85606	Winning Margin
1	Thrissur		74,686

उत्तर प्रदेशचा विलक्षण प्रकार

विभिन्न टप्प्यांमध्ये NDA च्या स्ट्राइक रेटचे विश्लेषण स्पष्टपणे दर्शवते की निवडणुका विविध राज्यांमध्ये टप्प्याटप्प्याने घेणे, एका विशिष्ट टप्प्यातील राज्यांचा गट तयार करणे आणि प्रत्येक राज्यातील जागा निश्चित उद्देशाने ठरवण्यात आल्या असाव्यात किंवा ठरवल्या गेल्या असाव्यात. पहिल्या आणि दुसऱ्या टप्प्यांमध्ये उत्तर प्रदेशातील NDA आघाडीने 16 पैकी 10 जागा जिंकल्या आणि स्ट्राइक रेट 62.5% राहिला. तथापि, पुढील टप्प्यांमध्ये (तिसऱ्या ते सातव्या) जिथे मतवाढ फक्त 0.25% होती, NDA ला उर्वरित 64 जागांपैकी फक्त 26 जागा मिळाल्या, ज्यामुळे स्ट्राइक रेट फक्त 40.63% राहिला. (उत्तर प्रदेशातील तिसऱ्या ते सातव्या टप्प्यांमध्ये मतवाढ अनुक्रमे 0.2%, 0.34%, 0.23%, 0.01% आणि 0.25% होती.) खरं तर, उत्तर प्रदेश हे एक क्लासिक उदाहरण आहे जिथे मतवाढ करण्यात अपयश आल्यानंतर NDA चा मतांचा वाटा 2019 मध्ये 52.88% वरून 2024 मध्ये 43.31% पर्यंत घसरला. योगायोगाने, I.N.D.I.A चा मतांचा वाटा 2019 मध्ये 24.47% होता, तो 2024 मध्ये जवळजवळ दुप्पट म्हणजेच 43.52% झाला.

अंदाज असा आहे की, सत्ताधारी पक्षाच्या मतवाढीसाठी प्रयत्न न केल्यामुळे, मतदानाची टक्केवारी वाढवली गेली नाही, ज्यामुळे NDA/भाजपचा मतांचा वाटा पहिल्या दोन टप्प्यांमध्ये वाढी असूनही 56.92% वरच राहिला. हा प्रकार भारताच्या इतर भागात – उत्तर, पश्चिम, पूर्व आणि मध्य भागातही घडला असता, जर मतदानाची टक्केवारी अनियमितपणे वाढवली गेली नसती. वरीलप्रमाणे स्पष्ट केल्याप्रमाणे, आंध्र प्रदेशात ही मतवाढ 12.54%, ओडिशात 12.48%, अरुणाचलमध्ये 12.22%, आसाममध्ये 9.17%, राजस्थानमध्ये 5.60% आणि दिल्लीमध्ये 4.21% इतकी होती.

उत्तर प्रदेश, मध्य प्रदेश, तामिळनाडू आणि केरळमधील 2019 मधील भाजपचा मतांचा वाटा

Table 14.14

2019	UP	MP	KERALA	TN
VOTE SHARE BJP	49.98%	58%	15.64%	3.62%
SEATS BJP	62	28	0	5/0

उत्तर प्रदेश, मध्य प्रदेश, तामिळनाडू आणि केरळमधील 2024 मधील भाजपचा मतांचा वाटा

Table 14.15

2024	UP	MP	KERALA	TN
VOTE SHARE BJP	41.37%	59.27%	16.68%	11.24%
SEATS BJP	33	29	1	0
VOTE % HIKE Phase-1	3.50%	4.42%		9.53% 39 seats Single phase
VOTE % HIKE Phase-2	N A Data not provided by ECI	NA	NA *6.17% 20 seats Single P	
VOTE % HIKE Phase-3	0.21%	3.66%		
VOTE % HIKE Phase-4	0.34%	3.42%		
VOTE % HIKE Phase-5	0.23%			
VOTE % HIKE Phase-6	0.01%			
VOTE % HIKE Phase-7	0.25%			

तामिळनाडूचे असामान्य प्रकरण

तामिळनाडूमध्ये ७.५३% मतवाढ दिसून आली आहे, ज्यामुळे भाजपच्या मतांचा वाटा दुपटीहून अधिक झाला आहे. ७.५३% मतवाढीमुळे भाजपला ८ जागांवर दुसरे स्थान आणि आणखी १२ जागांवर तिसरे स्थान मिळाले. यामागचा उद्देश हा होता की भाजप दक्षिणेत पाऊल टाकत आहे, अशी प्रतिमा निर्माण करणे आणि मोठ्या प्रमाणावर प्रचार करणे. भाजपने २३ जागांवर निवडणूक लढवली आणि ४८,८०,३५४ मते मिळवली. या २३ जागांवरील मतवाढीमुळे भाजपच्या मतांची एकूण वाढ २७,६४,९१७ झाली आणि त्यामुळे भाजपचे मतफरक फक्त २१,१५,४३६ पर्यंत घसरले. त्यामुळे भाजपला जवळजवळ सर्व दुसरे आणि तिसरे स्थान गमवावे लागले असते. विशेषतः या २३ जागांवर भाजपने खूप उंच स्थान मिळवले, जे २०१९ मधील ३.६३% मतांमुळे किंवा भाजपच्या दुसऱ्या कार्यकाळातील खराब कामगिरीमुळे शक्य नव्हते.

झारखंड

या आदिवासीबहुल राज्यात मतांच्या टक्केवारीत सुमारे १.७०% वाढ झाली. आमच्या अंदाजानुसार मूळ मतसंख्या १६.७१ दशलक्ष (१.६७ कोटी) – १,६७,०७,५२२ मतांपासून – १७.१५ दशलक्ष (१.७२ कोटी) – १,७१,४५,३९२ मते – वाढ झाली आहे, ज्यामुळे अंदाजे ४.३८ लाख मते वाढली आहेत. याचा अर्थ प्रति मतदारसंघ सुमारे १०,९४७ मतांची वाढ. ही मतवाढ सत्ताधारी NDA आघाडीच्या फायद्यासाठी करण्यात आल्याचे सांगितले जात असल्याने झारखंडमध्ये ४.३८ लाख मतांची वाढ मतांची टक्केवारी वाढवण्यासाठी आणि NDA ने हरवलेल्या जागांवर पराभवाचा फरक कमी करण्यासाठी वापरली गेली असे दिसते.

दिल्ली राष्ट्रीय राजधानी प्रदेश

या राज्यात ३.३३% मतांची वाढ झाली आहे. मूळ अंदाजे ३८,१२,४५९ मते ६७.५३% होती, जी वाढून ४०,०२,७१५ झाली आहेत. ही सुमारे १,९०,२५६ मतांची वाढ प्रति मतदारसंघ सुमारे ४७,५६४ मते झाली आहे.

या वाढीमुळे NDA ला काही जागांवर फायदा झाल्याचा आरोप आहे. मंडी मतदारसंघात, जिथे कंगना रणौतने ७४,७५५ मतांच्या किमान फरकाने विजय मिळवला, जर एक लाखाहून अधिक मतांची वाढ झाली नसती, तर हा मतदारसंघ हरला असता. या एका जागेच्या पराभवामुळे NDA चा आकडा ३ पर्यंत खाली आला असता आणि I.N.D.I.A. ला ० ऐवजी १ जागा मिळाली असती.

हिमाचल प्रदेश

राज्यात 3.33% मतदारवाढीसह, मूलतः 38,12,459 मतांचा अंदाज होता जो 67.53% होता - आणि तो वाढून 40,02,715 मतांवर 70.90% झाला आहे. या वाढीमध्ये सुमारे 1,90,256 मतांची वाढ झाली आहे, जी प्रति मतदारसंघ सुमारे 47,564 इतकी होते.

मतांमधील वाढ विशेषतः एनडीएला काही ठराविक जागांवर फायदा होण्यासाठी केल्याचा आरोप होत आहे, त्यामुळे आम्ही याचा अधिक तपास करतो.

इथे मंडीमध्ये, जी प्रतिष्ठेची लढत होती, जिथे भाजप उमेदवार कंगना रणौत ने 74,755 च्या सर्वात कमी फरकाने विजय मिळवला आणि असं म्हणणं योग्य ठरेल की जर एक लाखाहून अधिक मतांची वाढ (एकूण) झाली नसती तर या जागेवर भाजपचा पराभव झाला असता. अशाप्रकारे, 1 (एक) जागा गमावल्यामुळे, एनडीएची संख्या 3 (तीन) पर्यंत कमी झाली असती, तर I.N.D.I.A. ची जागा 0 वरून 1 वर वाढली असती.

पंजाब

६.९४% मतवाढ झाली आहे. मूळ अंदाजे १,१९,८८,५२९ मते ५५.८६% होती, जी वाढून १,३४,७७,९७३ झाली आहेत. म्हणजेच सुमारे १४,८९,४४४ मतांची वाढ झाली आहे, जी राज्यभर पसरली असून प्रति मतदारसंघ सरासरी १,१४,५७२ मते झाली आहे. या वाढीमुळे I.N.D.I.A. ला दोन जागा मिळाल्या असत्या जिथे मतवाढीमुळे पराभवाच्या फरकापेक्षा कमी फरकाने विजय मिळाला आहे.

या वाढीबद्दल सा आरोप केला जात आहे की ती NDA च्या फायद्यासाठी आहे - जिचा उद्देश BJP च्या मतदानाच्या हिस्स्यात वाढ करणे आहे- त्यामुळे जिथे पारंपरिकदृष्ट्या भाजपची कामगिरी खराब असते, तिथे मतदानाचा हिस्सा, ८% च्या आधीच्या मतदानाच्या टक्केवारीपेक्षा वाढून १०% झाला आहे.

चंदीगड

५.१८% मतवाढीमुळे भाजपची मूळ अंदाजे ४.२६ लाख मते ४.४९ लाख झाली आहेत, सुमारे २२,९०० मतांची वाढ झाली असून काँग्रेसचा विजय फक्त २५०४ मतांनी झाला आहे.

पुढुचेरी

५.६५% मतवाढीमुळे मूळ अंदाजे ७.६० लाख मते ८.०३ लाख झाली आहेत. म्हणजेच सुमारे ४२,९२० मतांची वाढ झाली आहे. NDA च्या फायद्यासाठी ही वाढ करण्यात आल्याचा आरोप आहे, कदाचित भाजपचा पराभव, जो १,३६,५१६ मतांनी काँग्रेसकडून झाला होता, त्याची तफावत कमी होण्यासाठी.

मणिपूर

इथे ७.४८% मतवाढ झाल्याचे दिसून येते. मूळ अंदाजे १४.७१ लाख मते १५.८१ लाख झाली आहेत, म्हणजे सुमारे १.१ लाख मतांची वाढ झाली आहे, जी प्रति मतदारसंघ सरासरी ५५,००० मते आहे. ही वाढ NDA च्या फायद्यासाठी करण्यात आल्याचा आरोप आहे, खास करून मणिपूरमध्ये झालेल्या घटनांनंतर लोकांनी भाजपला स्वीकारले असा दावा करण्यासाठी. मात्र, मोठ्या मतवाढीनंतरही भाजपला आऊटर मणिपूरमध्ये काँग्रेसकडून ८५,४१८ मतांनी आणि इनर मणिपूरमध्ये १,०९,८०१ मतांनी पराभव सहन करावा लागला. मात्र तरीही मातांमधील ही वाढ निवडणूक आयोगाने स्पष्ट करायला हवी.

मेघालय

इथे ६.३४% मतवाढ झाल्याने मूळ अंदाजे १५.८६ लाख मते १६.८७ लाख झाली आहेत, म्हणजेच सुमारे १.०५ लाख मतांची वाढ झाली आहे, म्हणजे प्रति मतदारसंघ जवळपास ५०.३ हजार मतां.

अर्थातच भाजपने पराभवाचा फरक कमी करण्यासाठी आणि इथल्या राज्यांमधील वाढलेल्या तणावाबाबत भाजपने ज्या भूमिका घेतल्या त्यांना जनतेने स्वीकारले आहे, असे दाखवण्यासाठी ही वाढ केल्याचा आरोप आहे. मात्र तरीही, भाजपला इंडिया आघाडीचा पराभव करता आला नाही आणि Tura मतदारसंघावर I.N.D.I.A. ने १,५५,२४७ मतांनी विजय मिळवला. शिलाँगमध्ये मात्र त्यांचे पराभवाचे मार्जिन जवळपास दुप्पट होऊन ३,९१,९१० झाले आणि यामध्ये मातांमधील वाढीने मोठी भूमिका बजावली.

मिझोराम

इथे २.६९% मतवाढ झाल्याने मूळ अंदाजे ४.७४ लाख मते ४.८७ लाख झाली आहेत. यामुळे सुमारे १२,७५० मतांची वाढ झाली. भाजपने राज्यात आपला प्रभाव दाखवण्यासाठी ही वाढ केली असली तरी भाजपला १.७५ लाख मतांनी पराभव पत्करावा लागला. मात्र इथेही भाजपला मोठा पराभव पाहावा लागला आणि काँग्रेसला भाजपपेक्षा जवळपास तिप्पट मते मिळाली.

नागालँड

०.९५% मतवाढ झाल्याने मूळ अंदाजे ७.५ लाख मते ७.५७ लाख झाली आहेत, म्हणजेच सुमारे ७,१०० मतांची वाढ झाली आहे. मात्र ही जागा काँग्रेसने ५०,९८४ मतांच्या अधिक्याने जिंकली.

प्रकरण ३

मतांची मोजणी

तक्ता १५

१ लाखांपेक्षा कमी पराभवाच्या फरक असलेले संसदीय मतदारसंघ (PCs)

या तक्त्यात सर्व संसदीय मतदारसंघांची (PCs) यादी दिली आहे, जिथे विजयी अंतर (पराभवाचा फरक) १ लाख मतांपेक्षा कमी आहे. प्रत्येक अशा मतदारसंघासाठी तक्ता सविस्तर माहिती देतो, ज्यात PC चे नाव, दुसऱ्या क्रमांकावर असलेले आणि विजयी उमेदवार व त्यांचे पक्ष, तसेच पराभवाचा फरक यांचा समावेश आहे. याशिवाय, प्रत्येक पक्षाने (स्वतंत्र उमेदवार व आघाड्या – NDA/INDIA) जिंकलेल्या जागांची संख्या विश्लेषित केली आहे आणि त्यासाठी दोन विभागांत एक संक्षिप्त सारांश दिला आहे – पहिला विभाग ५०,००० मतांपर्यंतच्या विजयी अंतरासाठी आणि दुसरा ५०,००० ते १ लाख मतांदरम्यानच्या अंतरासाठी.

याशिवाय, जागांची आणि तपशीलांची क्रमशः वर्गवारी करण्यात आली आहे – पहिली श्रेणी ५,००० मतांपेक्षा कमी पराभवाच्या फरक असलेल्या जागांसाठी, दुसरी ५,००१-२०,००० फरकासाठी, तिसरी २०,००१-४०,००० फरकासाठी, चौथी ४०,००१-५०,००० फरकासाठी, पाचवी ५०,००१-

७०,००० फरकासाठी, सहावी ७०,००१-९०,००० फरकासाठी, आणि सातवी ९०,००१-१,००,००० फरकासाठी.

Table 15: PCs under 1 lakh Votes Margin

WINNING MARGIN [1-50000]		WINNING MARGIN [50001-100000]				
BJP - 48 INC - 28 SP - 13 TMC - 4 Independent - 3 AAP - 2 DMK - 2 Shiv Sena (ES)- 2 RLD - 2 NCP (SP) - 2 YSRCP - 1 Shiv Sena (Eknath) - 1 JDU - 1 SS (UBT) - 1 RJD - 1 CPI (Marxist) - 1 JMM - 1 Apna Dal (Soney Lal) - 1 SAD - 1 = 115 Seats NDA - 53 Seats, India - 57	BJP - 42 INC - 25 SP - 11 AITC - 7 JDU - 4 Shiv Sena (UBT) - 4 Shiv Sena (ES) - 1 NCP (SP) - 2 NCP (AP) - 1 YSRCP - 3 RJD - 2 LJP (RV) - 1 CPI (M) - 1 CPI (ML) (L) - 1 TDP - 1 Kerala Congress - 1 SKM - 1 AJSU Party - 1 DMK - 1, JDS -1, VCK -1, ZPM - 1, UPPL (L) - 1 and Independent - 1 = 115 PCs NDA - 56, INDIA - 55					
Margin 1-5000						
Sl. No.	PC Name	Candidate Name (Runner up)	Political Party (Runner up)	Candidate Name (Winner)	Political Party (Winner)	Defeat Margin
1.	Mumbai North West (MAH)	Amol Gajanan Kirtikar	Shiv Sena (UBT)	Ravindra Dattaram Waikar	Shiv Sena (Eknath Shinde)	48
2.	Jaipur Rural (Rajasthan)	Anil Chopra	INC	Rao Rajendra Singh	BJP	1615
3.	Kanker (Chhattisgarh)	Biresh Thakur	INC	Bhojraj Nag	BJP	1884

4.	Farrukhabad (UP)	Dr. Naval Kishor Shakya	INC	Mukesh Rajput	BJP	2678
5.	Bansgaon (UP)	Sadal Prasad	INC	Kamlesh Paswan	BJP	3150
6.	Phulpur (UP)	Amar Nath Singh Maurya	SP	Praveen Patel	BJP	4332
7.	Mahbubnagar (Telangana)	Challa Vamshi Chand Reddy	INC	Aruna D.K.	BJP	4500
8.	Chandigarh	Sanjay Tandon	BJP	Manish Tiwari	INC	2504
9.	Lakshadweep	Mohammed Faizal PP	NCP (SP)	Muhammed Hamdullah Sayeed	INC	2647
10.	Virudhunagar (Tamil Nadu)	Vijay Prabhakaran V	DMDK	Manickam Tagore B	INC	4379
11.	Firozpur (Punjab)	Jagdeep Singh Kaka Brar	AAP	Sher Singh Ghubaya	INC	3242
12.	Dhule (MAH)	Bhamre Subhash Ramrao	BJP	Bachhav Shobha Dinesh	INC	3831
13.	Attingal (Kerala)	V Joy	CPI (M)	Adv Adoor Prakash	INC	684
14.	Dhaurahra (UP)	Rekha Verma	BJP	Anand Bhadauriya	SP	4449
15.	Hamirpur (UP)	Kunwar Pushpendra Singh Chandel	BJP	Ajendra Singh Lodhi	SP	2629
16.	Salempur (UP)	Ravindra Kushwaha	BJP	Ramashankar Rajbhar	SP	3573

17.	Jajpur (Orissa)	Sarmistha Sethi	Biju Janata Dal	Rabindra Narayan Behera	BJP	1587
Margin 5001-20000						
18.	Karimganj (Assam)	Hafiz Rashid Ahmed Choudhury	INC	Kripanath Mallah	BJP	18360
19.	Saran (Bihar)	Rohini Acharya	Rashtriya Janata Dal	Rajiv Pratap Rudy	BJP	13661
20.	Meerut (UP)	Sunita Verma	SP	Arun Govil	BJP	10585
21.	Aligarh (UP)	Bijendra Singh	SP	Satish Kumar Gautam	BJP	15647
22.	Balurghat (West Bengal)	Biplab Mitra	TMC	Sukanta Majumdar	BJP	10386
23.	Purulia (West Bengal)	Shantiram Mahato	TMC	Jyotirmay Singh Mahato	BJP	17079
24.	Bishnupur (West Bengal)	Sujata Mondal	TMC	Khan Saumitra	BJP	5567
25.	Sasaram (Bihar)	Shivesh Kumar	BJP	Manoj Kumar	INC	19157
26.	South Goa (Goa)	Pallavi Shrinivas Dempo	BJP	Captain Viriato Fernandes	INC	13535
27.	Mavelikkara (Kerala)	Adv Arun Kumar C A	Communist Party of India (CPI)	Kodikunnil Suresh	INC	10868
28.	Thiruvananthapuram (Kerala)	Rajeev Chandrasekhar	BJP	Shashi Tharoor	INC	16077

29.	Amravati (Maharashtra)	Navneet Ravi Rana	BJP	Balwant Baswant Wankhade	INC	19731
30.	Mumbai North Central (Maharashtra)	Adv Ujwal Nikam	BJP	Gaikwad Varsha Eknath	INC	16514
31.	Patiala (Punjab)	Dr Balbir Singh	AAP	Dr Dharamvira Gandhi	INC	14831
32.	Jhunjhunu (Rajasthan)	Shubhakaran Choudhary	BJP	Brijendra Singh Ola	INC	18235
32.	Aonla (UP)	Dharmendra Kashyap	BJP	Neeraj Maurya	SP	15969
33.	Arambagh (West Bengal)	Arup Kanti Digar	BJP	Bag Mitali	TMC	6399
34.	Beed (Maharashtra)	Pankaja Gopinathrao Munde	BJP	Bajrang Manohar Sonwane	NCP(SP)	6553
35.	Hatkanangale (Maharashtra)	Satyajeet Babasaheb Patil (AABA) Sarudkar	SS(UBT)	Dhairyasheel Sambhajirao Mane	Shiv Sena	13426
36.	Thirupathi (Andhra Pradesh)	Vara Prasad Rao Velagapalli	BJP	Gurumoorthy Maddila	YSRCP	14569
37.	Anandpur Sahib (Punjab)	Vijay Inder Singla	INC	Malvinder Singh Kang	AAP	10846
38.	Daman & Diu	Lalubhai Babubhai Patel	BJP	Patel Umeshbhai Babubhai	Indepen dent	6225
Margin 20001-40000						
39.	Arunachal East (Arunachal Pradesh)	Bosiram Siram	INC	Tapir Gao	BJP	30421
40.	Araria (Bihar)	Shahnawaz	Rashtriya Janata Dal	Pradeep Kumar Singh	BJP	20094

41.	Patan (Gujarat)	Chandanji Talaji Thakor	INC	Dabhi Bharatsinhji Shankarji	BJP	31876
42.	Kurukshetra (Haryana)	Dr. Sushil Gupta	Aam Aadmi Party	Naveen Jindal	BJP	29021
43.	Satara (Maharashtra)	Shashikant Jayvantrao Shinde	Nationalist Congress Party – Sharadchan dra Pawar	Shrimant Chh Udayanraje Pratapsinhamah araj Bhonsle	BJP	32771
44.	Kandhamal (Orissa)	Achyutananda Samanta	Biju Janata Dal	Sukanta Kumar Panigrahi	BJP	21371
45.	Bhubaneshwa r (Orissa)	Manmath Kumar Routray	Biju Janata Dal	Aparajita Sarangi	BJP	35152
46.	Amroha (UP)	Kunwar Danish Ali	INC	Kanwar Singh Tanwar	BJP	28670
47.	Bareilly (UP)	Praveen Singh Aron	SP	Chhatra Pal Singh Gangwar	BJP	34804
48.	Hardoi (UP)	Usha Verma	SP	Jai Prakash	BJP	27856
49.	Misrikh (UP)	Sangita Rajvanshi	SP	Ashok Kumar Rawat	BJP	33406
50.	Unnao (UP)	Annu Tandon	SP	Swami Sachchidanand Hari Sakshi	BJP	35818
51.	Kanpur (UP)	Alok Misra	INC	Ramesh Awasthi	BJP	20968
52.	Maharajganj (UP)	Virendra Chaudhary	INC	Pankaj Chaudhary	BJP	35451
53.	Deoria (UP)	Akhilesh Pratap Singh	INC	Shashank Mani	BJP	34842

54.	Medak (Telangana)	Neelam Madhu	INC	Madhavaneni Raghunandan Rao	BJP	39139
55.	Andaman & Nicobar Islands	Kuldeep Rai Sharma	INC	Bishnu Pada Ray	BJP	24396
56.	Banaskantha (Gujarat)	Dr. Rekhaben Hiteshbhai Chaudhari	BJP	Geniben Nagaji Thakor	INC	30406
57.	Sonipat (Haryana)	Mohan Lal Badoli	BJP	Satpal Brahamchari	INC	21816
58.	Gulbarga (Karnataka)	Dr. Umesh G Jadhav	BJP	Radhakrishna	INC	27205
59.	Davanagere (Karnataka)	Gayithri Siddeshwara	BJP	Dr. Prabha Mallikarjun	INC	26094
60.	Bhandara Gondiya (Maharashtra)	Sunil Baburao Mendhe	BJP	Dr. Prashant Yadaorao Padole	INC	37380
61.	Ludhiana (Punjab)	Ravneet Singh Bittu	BJP	Amrinder Singh Raja Warring	INC	20942
62.	Fatehgarh Sahib (Punjab)	Gurpreet Singh GP	AAP	Amar Singh	INC	34202
63.	Muzaffarnaga r(UP)	Sanjeev Kumar Balyan	BJP	Harendra Singh Malik	SP	24672
64.	Etah (UP)	Rajveer Singh (Raju Bhaiya)	BJP	Devesh Shakya	SP	28052
65.	Badaun (UP)	Durvijay Singh Shakya	BJP	Aditya Yadav	SP	34991
66.	Kheri (UP)	Ajay Kumar	BJP	Utkarsh Verma 'Madhur'	SP	34329

67.	Fatehpur (UP)	Niranjan Jyoti	BJP	Naresh Chandra Uttam Patel	SP	33199
68.	Chandauli (UP)	Dr. Mahendra Nath Pandey	BJP	Blrendra Singh	SP	21565
69.	Machhlishahr (UP)	Bholanath (B.P. Saroj)	BJP	Priya Saroj	SP	35850
70.	Coochbehar (West Bengal)	Nisith Pramanik	BJP	Jagadish Chandra Barma Basunia	TMC	39250
71.	Medinipur (West Bengal)	Agnimitra Paul	BJP	June Malliah	TMC	27191
72.	Bankura (West Bengal)	Dr. Subhas Sarkar	BJP	Arup Chakraborty	TMC	32778
73.	Dharmapuri (Tamil Nadu)	Sowmiya Anbumani	Pattali Makkal Katchi (PMK)	Mani. A.	DMK	21300
74.	Namakkal (Tamil Nadu)	Tamilmani S	AIADMK	Matheswaran V S	DMK	29112
75.	Sheohar (Bihar)	Ritu Jaiswal	Rashtriya Janata Dal	Lovely Anand	JDU	29143
76.	Mumbai North East (Maharashtra)	Mihir Chandrakant Kotecha	BJP	Sanjay Dina Patil	SS(UBT)	29861
77.	Ahmednagar (Maharashtra)	Dr. Sujay Radhakrishna Vikhepatil	BJP	Nilesh Dnyandev Lanke	NCP (SP)	28929
78.	Buldhana (Maharashtra)	Narendra Dagdu Khedekar	SS(UBT)	Jadhav Prataprao Ganpatrao	Shiv Sena	29479
79.	Buxar (Bihar)	Mithilesh Tiwari	BJP	Sudhakar Singh	RJD	30091

80.	Alathur (Kerala)	Ramya Haridas	INC	K. Radhakrishnan	CPI(Marxist)	20111
81.	Dumka (Jharkhand)	Sita Murmu	BJP	Nalin Soren	JMM	22527
82.	Bijnor (Uttar Pradesh)	Deepak	SP	Chandan Chauhan	Rashtriya Lok Dal (RLD)	37508
83.	Mirzapur (UP)	Ramesh Chand Bind	SP	Anupriya Patel	Apna Dal (Soneylal)	37810
84.	Purnia (Bihar)	Santosh Kumar	Janata Dal (United) (JDU)	Rajesh Ranjan Alias Pappu Yadav	Independent	23847
85.	Ladakh	Tsering Namgyal	INC	Mohmad Haneefa	Independent	27862
Margin 40001-50000						
86.	Bhiwani-Mahendragarh (Haryana)	Rao Dan Singh	INC	Dharambir Singh	BJP	41510
87.	Haveri (Karnataka)	Anandswamy Gaddadevarmath	INC	Basavaraj Bommai	BJP	43513
88.	Chitradurga (Karnataka)	BN Chandrappa	INC	Govind Makthappa Karjol	BJP	48121
89.	Bangalore Central (Karnataka)	Mansoor Ali Khan	INC	PC Mohan	BJP	32707
90.	Akola (Maharashtra)	Abhay Kashinath Patil	INC	Anup Sanjay Dhotre	BJP	40,626
91.	Ratnagiri-Sindhudurg (Maharashtra)	Vinayak Bhaurao Raut	Shiv Sena (Uddhav)	Narayan Tatu Rane	BJP	47,858

			Balasaheb Thackrey)			
92.	Kota (Rajasthan)	Prahlad Gunjal	INC	Om Birla	BJP	41,974
93.	Fatehpur Sikri (UP)	Ramnath Singh Sikarwar	INC	Rajkumar Chahar	BJP	43,405
94.	Akbarpur (UP)	Rajaram Pal	SP	Devendra Singh Alias Bhole Singh	BJP	44345
95.	Gonda (UP)	Shreya Verma	SP	Kirtivardhan Singh	BJP	46224
96.	Domariyaganj (UP)	Bhisma Shankar Alias Kushal Tiwari	SP	Jagdambika Pal	BJP	42728
97.	Bhadohi (UP)	Laliteshpati Tripathi	All India Trinamool Congress (TMC)	Dr. Vinod Kumar Bind	BJP	44072
98.	Kanhi (West Bengal)	Uttam Barik Son Of Late Birendra Barik	All India Trinamool Congress (TMC)	Adhikari Soumendu	BJP	47764
99.	Rajnandgaon (Chhattisgarh)	Bhupesh Baghel	INC	Santosh Pandey	BJP	44411
100.	Secunderabad (Telangana)	Danam Nagender	INC	G. Kishan Reddy	BJP	49944
101.	Katihar (Bihar)	Dulal Chandra Goswami	Janata Dal (United) (JDU)	Tariq Anwar	INC	49863
102.	Ambala (Haryana)	Banto Kataria	BJP	Varun Chaudhry	INC	49036
103.	Koppal (Karnataka)	Dr . Basavaraj. K. Sharanappa	BJP	K. Rajashekhar Basavaraj Hitnal	INC	46357

104.	Hassan (Karnataka)	Prajwal Revanna	Janata Dal (Secular) (JDS)	Shreyas. M. Patel	INC	42649
105.	Amritsar (Punjab)	Kuldeep Singh Dhaliwal	AAP	Gurjeet Singh Aujla	INC	40301
106.	Jagatsinghpur (Orissa)	Dr. Rajashree Mallick	BJD	Bibhu Prasad Tarai	BJP	40696
107.	Korba (Chhattisgarh)	Saroj Pandey	BJP	Jyotsna Charandas Mahant	INC	43283
108.	Zahirabad (Telangana)	B.B. Patil	BJP	Suresh Kumar Shetkar	INC	46188
109.	Sultanpur (UP)	Maneka Sanjay Gandhi	BJP	Rambhual Nishad	SP	43174
110.	Ballia (UP)	Neeraj Shekhar	BJP	Sanatan Pandey	SP	43384
111.	Hoshiarpur (Punjab)	Yamini Gomar	INC	Dr. Raj Kumar Chabbewal	AAP	44111
112.	Bathinda (Punjab)	Gurmeet Singh Khudian	AAP	Harsimrat Kaur Badal	SAD	49656
113.	Nagaur (Rajasthan)	Jyoti Mirdha	BJP	Hanuman Beniwal	Rashtriya Loktantri k Party (RLP)	42225
114.	Alwar (Rajasthan)	Lalit Yadav	INC	Bhupender Yadav	BJP	48282
Margin 50001-70000						
115.	Ongole (Andhra Pradesh)	Magunta Sreenivasulu Reddy	TDP	Dr Chevireddy Bhaskar Reddy	YSRCP	50,199

116.	Shirdi (Maharashtra)	Bhausahab Rajaram Wakchaure	Shiv Sena (UBT)	Lokhande Sadashiv Kisan	Shiv Sena (Eknath Shinde)	50,529
117.	Araku (Andhra Pradesh)	Gumma Thanuja Rani	YSRCP	Kothapalli Geetha	BJP	50,580
118.	Nagaland (Nagaland)	S Supongmeren Jamir	INC	Dr Chumben Murry	NDPP	50,984
119.	Sitamarhi (Bihar)	Devesh Chandra Thakur	JDU	Arjun Ray	RJD	51,356
120.	Kokrajhar (Assam)	Joyanta Basumatary	UPL (L)	Kampa Borgoyari	BPF	51,583
121.	Bharatpur (Rajasthan)	Sanjna Jatav	INC	Ramswaroop Koli	BJP	51,983
122.	Morena (Madhya Pradesh)	Shivmangal Singh Tomar	BJP	Neetu Satyapal Singh Sikarwar	INC	52,530
123.	Mumbai South (Maharashtra)	Arvind Ganpat Sawant	Shiv Sena (UBT)	Tamini Yashwant Jadhav	Shiv Sena (Eknath Shinde)	52,673
124.	Mumbai South Central (Maharashtra)	Anil Yeshwant Desai	Shiv Sena (UBT)	Rahul Ramesh Shewale	Shiv Sena (Eknath Shinde)	53,384
125.	Kallakurichi (Tamil Nadu)	Malaiyarasan D	DMK	Kumaraguru R	AIADMK	53,784
126.	Jalaun (Uttar Pradesh)	Narayan Das Ahirwar	SP	Bhanu Pratap Singh Verma	BJP	53,898
127.	Faizabad (Uttar Pradesh)	Awadesh Prasad	SP	Lallu Singh	BJP	54,567
128.	Bastar (Chhattisgarh)	Mahesh Kashyap	BJP	Kawasi Lakhma	INC	55,245

129.	Shahjahanpur (Uttar Pradesh)	Arun Kumar Sagar	BJP	Jyotsna Gond	SP	55,379
130.	Bikaner (Rajasthan)	Arjun Ram Meghwal	BJP	Govindram Meghwal	INC	55,711
131.	Krishnanagar (West Bengal)	Mahua Moitra	AITC	Amrita Roy	BJP	56,705
132.	Cuttack (Odisha)	Bhartruhari Mahtab	BJP	Santrupt Misra	BJD	57,077
133.	Dadra & Nagar Haveli (Dadra & Nagar Haveli and Daman & Diu)	Delkar Kalaben Mohanbhai	BJP	Ajit Ramjibhai Mahala	INC	57,584
134.	Etawah (Uttar Pradesh)	Jitendra Kumar Dohare	SP	Dr. Ram Shankar Katheria	BJP	58,419
135.	Allahabad (Uttar Pradesh)	Ujjwal Raman Singh	INC	Neeraj Tripathi	BJP	58,795
136.	Nanded (Maharashtra)	Chavan Vasantao Balwantrao	INC	Chikhalikar Prataprao Govindrao	BJP	59,442
137.	Asansol (West Bengal)	Shatrughan Prasad Sinha	AITC	Surendrajeet Singh Ahluwalia	BJP	59,564
138.	Kishanganj (Bihar)	Mohammad Jawed	INC	Mujahid Alam	JDU	59,692
139.	Arrah (Bihar)	Sudama Prasad	CPI (ML) (L)	R.K. Singh	BJP	59,808
140.	Janjgir-Champa (Chhattisgarh)	Kamlesh Jangde	BJP	Dr. Shivkumar Dahariya	INC	60,000
141.	Ujjarpur (Bihar)	Nityanand Rai	BJP	Alok Kumar Mehta	RJD	60,102

142.	Latur (Maharashtra)	Dr. Kalge Shivaji Bandappa	INC	Sudhakar Tukaram Shrangare	BJP	61,881
143.	Kadapa (Andhra Pradesh)	Y.S. Avinash Reddy	YSRCP	Chadipiralla Bhupesh Subbarami Reddy	TDP	62,695
144.	Alappuzha (Kerala)	K.C Venugopal	INC	A.M Ariff	CPI (M)	63,513
145.	Hisar (Haryana)	Jai Parkash	INC	Ranjit Singh	BJP	63,381
146.	Chalakyady (Kerala)	Benny Behanan	INC	Prof C Raveebdranath	CPI (M)	63,754
147.	Baharaich (Uttar Pradesh)	Anand Kumar	BJP	Ramesh Chandra	SP	64,227
148.	Barrackpur (West Bengal)	Partha Bhowmick	AITC	Arjun Singh	BJP	64,438
149.	Saharanpur (Uttar Pradesh)	Imran Masood	INC	Raghav Lakhanpal	BJP	64,542
150.	Surguja (Chhattisgarh)	Chintamani Maharaj	BJP	Shashi Singh Koram	INC	64,822
151.	Bhind (Madhya Pradesh)	Sandhya Ray	BJP	Phool Singh Baraiya	INC	64,840
152.	Tonk-Sawai Madhopur (Rajasthan)	Harish Chandra Meena	INC	Sukhbir Singh Jaunapuria	BJP	64,949
153.	Pathanamthitta (Kerala)	Anto Antony	INC	Dr. TM Thomas Issac	CPI (M)	66,119
154.	Bhiwandi (Maharashtra)	Balya Mama - Suresh Gopinath Mhatre	NCP (SP)	Kapil Moreshwar Patil	BJP	66,121

155.	Pratapgarh (Uttar Pradesh)	Shiv Pal Singh	SP	Sangam Lal Gupta	BJP	66,206
156.	Kendrapara (Odisha)	Baijayant Panda	BJP	Anshuman Mohanty	BJD	66,536
157.	Nawada (Bihar)	Vivek Kumar	BJP	Shrawan Kumar	RJD	67,670
158.	Raiganj (West Bengal)	Kartick Chnadra Paul	BJP	Kalyani Krishna	AITC	68,197
159.	Mizoram (Mizoram)	Richard Vanlalhmangaih a	ZPM	K Vanlalvena	MNF	68,288
160.	Bagalkot (Karnataka)	Gaddigoudar Parvatagouda Chandanagouda	BJP	Samyukta Shivanand Patil	INC	68,399
161.	Kairana (Uttar Pradesh)	Iqra Choudhary	SP	Pradeep Kumar	BJP	69,116
Margin 70001-90000						
162.	Faridkot (Punjab)	Sarabjeet Singh Khalsa	Independent	Karamjit Singh Anmol	AAP	70,053
163.	Gwalior (Madhya Pradesh)	Bharat Singh Kushwah	BJP	Praveen Pathak	INC	70,210
164.	Mohanlalganj (Uttar Pradesh)	R.K. Chaudhary	SP	Kaushal Kishore	BJP	70,292
165.	Salem (Tamil Nadu)	Selvaganapathy T M	DMK	Vignesh P	AIADMK	70,357
166.	Dum dum (West Bengal)	Sougata Ray	AITC	Silbhadra Datta	BJP	70,660
167.	Viluppuram	Ravikumar D	VCK	Bhagyaraj J	AIADMK	70,703

168.	Kolar (Karnataka)	M. Mallesh Babu	JDS	KV Gowtham	INC	71,388
169.	Churu (Rajasthan)	Rahul Kaswan	INC	Devendra Jhajharia	BJP	72,737
170.	Sikar (Rajasthan)	Amraram	CPI (M)	Sumedhanand Saraswati	BJP	72,896
171.	Bangaon (West Bengal)	Shantanu Thakur	BJP	Biswajit Das	AITC	73,693
172.	Solapur (Maharashtra)	Praniti Sushilkumar Shinde	INC	Ram Vitthal Satpute	BJP	74,197
173.	Thrissur (Kerala)	Suresh Gopi	BJP	Adv V S Sunilkumar	CPI	74,686
174.	Mandi (Himachal Pradesh)	Kangana Ranaut	BJP	Vikramaditya Singh	INC	74,755
175.	Gurgaon (Haryana)	Rao Inderjit Singh	BJP	Raj Babbar	INC	75,079
176.	Palakkad (Kerala)	V K Sreekandan	INC	A Vijayaraghavan	CPI (M)	75,283
177.	Alipurduars (West Bengal)	Manoj Tigga	BJP	Prakash Chik Baraik	AITC	75,447
178.	Rajampet (Andhra Pradesh)	PV Midhun Reddy	YSRCP	Nallari Kiran Kumar Reddy	BJP	76,071
179.	Dhenkanal (Odisha)	Rudra Narayan Pany	BJP	Abinash Samal	BJD	76,567
180.	Shrawasti (Uttar Pradesh)	Ram Shiromani Verma	SP	Saket Misra	BJP	76,673

181.	Ramtek (Maharashtra)	Shyamkumar Daulat Barve	INC	Raju Deonath Parve	Shiv Sena (Eknath Shinde)	76,768
182.	Hooghly (West Bengal)	Rachna Banerjee	AITC	Locket Chatterjee	BJP	76,853
183.	Bijapur (Karnataka)	Ramesh Jigajinagi	BJP	Raju Alagur	INC	77,229
184.	Maldaha (West Bengal)	Khagen Murmu	BJP	Prasun Banerjee	AITC	77,708
185.	Tamluk (West Bengal)	Abhijit Gangopadhyay	BJP	Debangshu Bhattacharya	AITC	77,733
186.	New Delhi (NCT of Delhi)	Bansuri Swaraj	BJP	Somnath Bharti	AAP	78,370
187.	Aurangabad (Bihar)	Abhay Kumar Sinha	RJD	Sushil Kumar Singh	BJP	79,111
189.	Raichur (Karnataka)	G. Kumar Naik	INC	Raja Amareshwara Naik	BJP	79,781
190.	Sikkim (Sikkim)	Indra Hang Subba	SKM	Bharat Basnett	CAP (Sikkim)	80,830
191.	Munger (Bihar)	Rajiv Ranjan Singh alias Lalan Singh	JDU	Kumari Anita	RJD	80,870
192.	Giridih (Jharkhand)	Chandra Prakash Choudhary	AJSU Party	Mathura Prasad Mahato	JMM	80,880
193.	Begusarai (Bihar)	Giriraj Singh	BJP	Abdesh Kumar Roy	CPI	81,480
194.	Wardha (Maharashtra)	Amar Sharadrao Kale	NCP (SP)	Ramdas Chandrabhan Tadas	BJP	81,648

195.	Kushi Nagar (Uttar Pradesh)	Vijay Kumar Dubay	BJP	Ajay Pratap Singh Urf Pintu Saithwar	SP	81,790
196.	Raigad (Maharashtra)	Tatkare Sunil Dattatrey	NCP (Ajit Pawar)	Anant Geete	Shiv Sena (UBT)	82,784
197.	Gurdaspur (Punjab)	Sukhjinder Singh Randhawa	INC	Dinesh Singh Babbu	BJP	82,861
198.	Satna (Madhya Pradesh)	Ganesh Singh	BJP	Dabbu Siddharth Sukhlal Kushwaha	INC	84,949
199.	Baharampur (West Bengal)	Pathan Yusuf	AITC	Adhir Ranjan Chowdhury	INC	85,022
200.	Patliputra (Bihar)	Misha Bharti	RJD	Ram Kripal Yadav	BJP	85,174
201.	Outer Manipur (Manipur)	Alfred Kanngam S Arthur	INC	Kachui Timothy Zimik	NPF	85,418
202.	Bharuch (Gujrat)	Mansukhbhai Dhanjibhai Vasava	BJP	Chaitarbai Damjibhai Vasava	AAP	85,969
203.	Jalpaiguri (West Bengal)	Dr Jayanta Kumar Roy	BJP	Nirmal Chandra Roy	AITC	86,693
204.	Kottayam (Kerala)	Adv K Francis George	Kerala Congress	Thomas Chazhikadan	Kerala Congress (M)	87,266
205.	Rampur (Uttar Pradesh)	Mohibbullah	SP	Ghanshyam Singh Lodhi	BJP	87,434
206.	Nabarangpur (Odisha)	Balabhadra Majhi	BJP	Pradeep Kumar Majhi	BJD	87,536
207.	Ganganagar (Rajasthan)	Kuldeep Indora	INC	Priyanka Balan Meghwal	BJP	88,153

208.	Purvi Champaran (Bihar)	Radha Mohan Singh	BJP	Dr Rajesh Kumar	VIP	88,287
209.	Firozabad (Uttar Pradesh)	Akshaya Yadav	SP	Vishwadeep Singh	BJP	89,312
210.	Chandni Chowk (NCT of Delhi)	Praveen Khandelwal	BJP	Jai Prakash Agarwal	INC	89,325
211.	Sitapur (Uttar Pradesh)	Rakesh Rathor	INC	Rajesh Verma	BJP	89,641
212.	Vaishali (Uttar Pradesh)	Veena Devi	LJP (RV)	Vijay Kumar Shukla	RJD	89,634
213.	Anand (Gujrat)	Mitesh Patel	BJP	Amit Chavda	INC	89,939
Margin 90001-100000						
214.	Adilabad (Telangana)	Godam Nagesh	BJP	Athram Suguna	INC	90,652
215.	Chikkodi (Karnataka)	Priyanka Satish Jarkiholi	INC	Annasaheb Shankar Jolle	BJP	90,834
216.	Shimla (Himachal Pradesh)	Suresh Kumar Kashyap	BJP	Vinod Sultanpuri	INC	91,451
217.	Bhadrak (Odisha)	Avimanyu Sethi	BJP	Manjulata Mandal	BJD	91,544
218.	Sant Kabir Nagar (Uttar Pradesh)	Laxmikant Pappu Nishad	SP	Pravin Kumar Nishad	BJP	92,170
219.	Kolkata Uttar (West Bengal)	Bandyopadhyay Sudip	AITC	Tapas Roy	BJP	92,560
220.	Siwan (Bihar)	Vijaylakshmi Devi	JDU	Henna Shahab	Independent	92,857

221.	East Delhi (NCT of Delhi)	Harsh Malhotra	BJP	Kuldeep Kumar	AAP	93,663
221.	Nagarkurnool (Telangana)	Dr. Mallu Ravi	INC	Bharath Prasad Puthuganti	BJP	94,414
222.	Yavatmal- Washim (Maharashtra)	Sanjay Uttamrao Deshmukh	Shiv Sena (UBT)	Rajshritai Hemant Patil	Shiv Sena (Eknath Shinde)	94,473
223.	Maval (Maharashtra)	Shrirang Appa Chandu Barne	Shiv Sena (Eknath Shinde)	Sanjog Bhiku Waghare Patil	Shiv Sena (UBT)	96,615
224.	Keonjhar (Odisha)	Ananta Nayak	BJP	Dhanurjaya Sidu	BJD	97,042
225.	Dharwad (Karnataka)	Prahlad Joshi	BJP	Vinod Asooti	INC	97,324
226.	Valmiki Nagar (Bihar)	Sunil Kumar	JDU	Deepak Yadav	RJD	98,675
227.	Karauli- Dholpur (Rajasthan)	Bhajan Lal Jatav	INC	Indu Devi	BJP	98,945
228.	Bellary (Karnataka)	E. Tukaram	INC	B. Sreeramulu	BJP	98,992
229.	Jaunpur (Uttar Pradesh)	Babu Singh Kushwaha	SP	Kripashankar Singh	BJP	99,335
230.	Aska (Odisha)	Anita Subhadarshini	BJP	Ranjita Sahu	BJD	99,974

ईव्हीएममध्ये नोंदवलेली मते आणि मोजलेली मते तील विसंगती आढळलेल्या संसदीय मतदारसंघांची यादी

या तक्त्यात ईव्हीएममध्ये नोंदवलेली मते आणि मोजलेली मते यामधील विसंगती आढळलेल्या संसदीय मतदारसंघांची (PCs) यादी दिली आहे, ज्यात पराभवाचा फरक ५०,००० मतांपेक्षा कमी आहे. ज्या मतदारसंघांमध्ये पराभवाचा फरक ५०,००० पेक्षा जास्त आहे, त्यात विसंगती आढळल्या असल्या तरी त्या मतदारसंघांचा या यादीत समावेश केलेला नाही. ही यादी राज्यनिहाय (केंद्रशासित प्रदेशांसह) तयार करण्यात आली आहे. प्रत्येक सूचीबद्ध मतदारसंघासाठी सविस्तर माहिती देण्यात आली आहे, ज्यात PC चे नाव, दुसऱ्या क्रमांकावर असलेल्या आणि विजयी उमेदवारांचे नावे व त्यांचे पक्ष, एकूण ईव्हीएममध्ये नोंदवलेली मते, एकूण ईव्हीएममध्ये मोजलेली मते, आणि नोंदवलेल्या व मोजलेल्या ईव्हीएम मतांतील एकूण फरक (विसंगती) यांचा समावेश आहे.

Table 16

Sl. No.	PC	Candidate Name (Winner)	Political Party (Winner)	Candidate Name (Runner up)	Political Party (Runner up)	Total Votes Polled (EVM)	Total Votes Counted (EVM)	Difference
MAHARASHTRA (Total PC – 48)								
1.	Mumbai North West	Ravindra Dattaram Waikar	BJP	Amol Gajanan Kirtikar	Shiv Sena (UBT)	9,51,580	9,51,582	+2
2.	Raver	Khadse Raksha Nikhil	BJP	Shriram Dayaram Patil	NCP (SP)	11,70,944	11,69,365	-1579
3.	Amravati	Balwant Baswant Wankhade	INC	Navneet Ravi Rana	BJP	1169121	1169205	+84
4.	Mumbai North Central	Gaikwad Varsha Eknath	INC	Adv Ujwal Nikam	BJP	906530	907229	+699
5.	Beed	Bajrang Manohar Sonwane	NCP(SP)	Pankaja Gopinathrao Munde	BJP	1519526	1518614	-912
6.	Hatkanangale	Dhairyaheel Sambhajirao Mane	Shiv Sena	Satyajeet Babasaheb Patil (AABA) Sarudkar	Shiv Sena (UBT)	1290073	1290191	+118
7.	Satara	Shrimant Chh Udayanraje Pratapsinh Amaharaj Bhonsle	BJP	Shashikant Jayvantrao Shinde	Nationalist Congress Party – Sharadchandra Pawar	1193492	1193487	-5
8.	Bhandara Gondiya	Dr. Prashant Yadaorao Padole	INC	Sunil Baburao Mendhe	BJP	1224928	1224251	-677
9.	Ahmednagar	Nilesh Dnyandeve Lanke	NCP (SP)	Dr. Sujay Radhakrishna Vikhepatil	BJP	1320168	1320318	+150
10.	Mumbai North East	Sanjay Dina Patil	SS(UBT)	Mihir Chandrakant Kotecha	BJP	922760	922256	-504

11.	Buldhan a	Jadhav Prataprao Ganpatra o	Shiv Sena	Narendra Dagdu Khedekar	SS(UBT)	1105761	1105267	-494
12.	Akola	Anup Sanjay Dhotre	BJP	Abhay Kashinath Patil	INC	1168366	1167768	-598
13.	Ratnagir i- Sindhud urg	Narayan Tatu Rane	BJP	Vinayak Bhaurao Raut	Shiv Sena (UBT)	907618	906206	-1412
RAJASTHAN (Total PC - 25)								
14.	Jaipur Rural	Rao Rajendra Singh	BJP	Anil Chopra	INC	12,38,818	12,37,96 6	-852
15.	Jhunjhu nu	Bijendra Singh Ols	INC	Subhkaran Choudhary	BJP	10,94,900	10,94,90 8	+8
16.	Kota	Om Birla	BJP	Prahlad Singh Sikarwar	INC	14,87,879	14,87,90 1	+22
17.	Nagaur	Hanuman Birla	RLP	Jyoti Mirdha	BJP	12,27,911	12,28,49 4	+583
	Alwar	Bhupende r Yadav	BJP	Lalit Yadav	INC	1237446	1237473	+27
UTTAR PRADESH (Total PC - 80)								
18.	Akbarpu r*	Devendra Singh Alias Bhole Singh	BJP	Rajaram Pal	SP	10,79,978	10,79,81 8	-160
19.	Aligarh*	Satish Kumar Gautam	BJP	Bijendra Singh	SP	11,37,051	11,31,15 5	-5896
20.	Amroha *	Kanwar Singh Tanwar	BJP	Kunwar Danish Ali	INC	11,08,579	11,08,63 5	+56
21.	Badaun*	Aditya Yadav	SP	Durvijay Singh Maurya	BJP	10,91,697	10,90,66 2	-1035

22.	Ballia*	Sanatan Pandey	SP	Neeraj Shekhar	BJP	10,01,317	10,01,968	+651
23.	Bansgaon	Kamlesh Paswan	BJP	Sadal Prasad	INC	943007	941708	-1299
24.	Bareilly*	Chhatra Pal Singh Gangwar	BJP	Praveen Singh Aron	SP	11,16,749	11,16,465	-284
25.	Bhadohi*	Dr. Vinod Kumar Bind	BJP	Laliteshpati Tripathi	AITC	10,81,465	10,81,697	+232
26.	Chandauli*	Birendra Singh	SP	Dr. Mahendra Nath Pandey	BJP	11,16,673	11,13,469	-3204
27.	Deoria*	Shashank Mani	BJP	Akhilesh Pratap Singh	INC	10,40,178	10,40,381	+203
28.	Dhaurahra*	Anand Bhadauriya	SP	Rekha Verma	BJP	11,09,680	11,09,492	-188
29.	Domariyaganj*	Jagdambika Pal	BJP	Bhishma Shankar Alias Kushal Tiwari	SP	10,19,548	10,16,183	-3,365
30.	Etawah*	Jitendra Kumar Dohare	SP	Dr. Ram Shankar Katheria	BJP	10,30,554	10,30,621	+67
31.	Farrukhabad*	Mukesh Rajput	BJP	Dr. Naval Kishore Shakya	SP	10,32,244	10,31,784	-460
32.	Fatehpur*	Naresh Chandra Uttam Patel	SP	Niranjan Jyoti	BJP	11,06,690	11,05,472	-1,218
33.	Fatehpur Sikri*	Rajkumar Chahar	BJP	Ramnath Singh Sikarwar	INC	10,28,791	10,28,909	+118
34.	Gonda*	Kirtivardhan Singh	BJP	Shreya Verma	SP	9,51,394	9,51,592	+198
35.	Hamirpur*	Ajendra Singh Lodhi	SP	Kunwar Pushpendra Singh Chandel	BJP	11,14,874	11,13,768	-1106

36.	Hardoi*	Jai Prakash	BJP	Usha Verma	SP	10,98,820	10,97,322	-1498
37.	Kanpur*	Ramesha Awasthi	BJP	Alok Misra	INC	8,82,074	8,82,042	-32
38.	Kheri*	Utkarsh Verma 'Madhur'	SP	Ajay Kumar	BJP	12,09,621	12,09,810	+189
39.	Machhlis hahr*	Priya Saroj	SP	Bholanath (B.P. Saroj)	BJP	10,57,361	10,56,972	-389
40.	Maharaj ganj*	Pankaj Chaudhary	BJP	Virendra Chaudhary	INC	12,08,589	12,08,722	+133
41.	Muzaffar nagar	Harendra Singh Malik	SP	Sanjeev Kumar Balyan	BJP	10,74,608	10,75,007	+399
42.	Mirzapur *	Anupriya Patel	Apna Dal (Soneylal)	Ramesh Bind	SP	11,04,186	11,03,900	-286
43.	Misrikh*	Ashok Kumar Rawat	BJP	Sangita Rajvanshi	SP	10,49,630	10,49,151	-479
44.	Phulpur*	Praveen Patel	BJP	Amar Nath Singh Maurya	SP	10,10,909	10,11,627	+718
45.	Sultanpur*	Rambhual Nishad	SP	Maneka Sanjay Gandhi	BJP	10,30,583	10,30,179	-404
46.	Unnao*	Swami Sachchidanand Hari Sakshi	BJP	Annu Tandon	SP	12,98,677	12,98,002	-675

ASSAM (Total PC - 14)

47.	Karimganj	Kripanath Mallah	BJP	Hafiz Rashid Ahmed Choudhury	INC	11,36,538	11,40,349	+3811
-----	-----------	------------------	-----	------------------------------	-----	-----------	-----------	-------

CHHATTISGARH (Total PC - 11)								
48.	Rajnandgaon*	Santosh Pandey	BJP	Bhupesh Baghel	INC	14,46,247	14,44,139	-2108
49.	Kanker*	Bhojraj Nag	BJP	Biresh Thakur	INC	12,61,103	12,60,153	-950
50.	Korba*	Jyotsna Charandas Mahant	INC	Saroj Pandey	BJP	1224268	1222833	-1435
JHARKHAND (Total PC - 14)								
51.	Dumka*	Nalin Soren	JMM	Sita Murmu	BJP	1175294	1174681	-613
TRIPURA (Total PC - 2)								
52.	Tripura West	Biplab Kumar Deb	BJP	Asish Kumar Saha	INC	11,92,435	11,92,487	+52
53.	Tripura East	Kirti Devi Debbarmann	BJP	Rajendra Reang	CPI (M)	11,22,424	11,21,664	-760
MADHYA PRADESH (Total PC - 29)								
54.	Gwalior	Bharat Singh Kushwah	BJP	Praveen Pathak	INC	13,38,708	13,37,928	-780
55.	Morena	Shivmangal Singh Tomar	BJP	Neetu Satyapal Singh Sikarwar	INC	11,83,282	11,83,586	+304
56.	Rajgarh	Rodmal Nagar	BJP	Digvijaya Singh	INC	14,25,911	14,24,176	-1735
57.	Satna	Ganesh Singh	BJP	Dabbu Siddharth Sukhlal Kushwah	INC	10,56,175	10,56,421	+246
58.	Ratlam	Anita Nagarsingh Chouhan	BJP	Kantilal Bhuria	INC	15,27,828	15,28,176	+348
59.	Ujjain	Anil Firojiya	BJP	Mahesh Parmar	INC	13,27,715	13,26,071	-1644

TAMIL NADU (Total PC - 39)								
60.	Virudhu nagar	Manickam Tagore B	INC	Vijayaprab hakaran V	DMDK	1054634	1053507	-1127
61.	Dharma puri	Mani. A.	INC	Sowmiya Anbumani	Pattali Makkal Katchi (PMK)	1238184	1238428	+244
62.	Namakk al	Matheswa ran V S	DMK	Tamilmani S	AIADMK	1136069	1136116	+47
Telangana								
63.	Mahbub nagar	Aruna D.K.	BJP	Challa Vamshi Chand Reddy	INC	1218587	1218323	-264
64.	Medak	Madhava neni Raghunan dan Rao	BJP	Neelam Madhu	INC	1372894	1372896	+2
65.	Secund erabad	G. Kishan Reddy	BJP	Danam Nagender	INC	1039834	1039041	-793
66.	Zahirab ad	Suresh Kumar Shetkar	INC	B.B. Patil	BJP	1225049	1225027	-22
WEST BENGAL (Total PC - 42)								
67.	Balurgh at*	Sukanta Majumdar	BJP	Biplab Mittra	AITC	12,35,347	12,33,66 4	-1683
68.	Aramba gh*	Bag Mitali	AITC	Arup Kanti Digar	BJP	15,55,882	15,54,30 0	-1582
69.	Hamirpu r	Ajendra Singh Lodhi	SP	Kunwar Pushpendr a Singh Chandel	BJP	11,14,874	11,13,76 8	-1106
70.	Kanthi*	Adhikari Soumendu	BJP	Uttam Barik Son Of Late Birendra Barik	All India Trinamool Congress (TMC)	1521159	1519392	-1767
71.	Bankura *	Arup Chakrabor ty	TMC	Dr. Subhas Sarkar	BJP	1437826	1437806	-20
72.	Medinip ur*	June Malliah	TMC	Agnimitra Paul	BJP	1477309	1474654	-2655

73.	Coochbehar*	Jagadish Chandra Barma Basunia	TMC	Nisith Pramanik	BJP	1616079	1615848	-231
74.	Bishnupur*	Khan Saumitra	BJP	Sujata Mondal	TMC	1507040	1506951	-89
75.	Purulia*	Jyotirmay Singh Mahato	BJP	Shantiram Mahato	TMC	1429190	1428596	-594
ANDHRA PRADESH (Total PC - 25)								
76.	Thirupathi	Gurumoorthy Maddila	YSRCP	Vara Prasad Rao Velagapalli	BJP	13,68,362	13,65,358	-3004
ARUNACHAL PRADESH (Total PC - 2)								
77.	Arunachal East*	Tapir Gao	BJP	Bosiram Siram	INC	3,12,658	3,10,213	-2445
GUJARAT (Total PC - 26)								
78.	Banaskantha*	Geniben Nagaji Thakor	INC	Dr. Rekhaben Hiteshbhai Chaudhari	BJP	13,65,989	13,65,141	-848
79.	Patan*	Dabhi Bharatsinhji Shankarji	BJP	Chandanji Talaji Thakor	INC	11,82,950	11,81,373	-1577
Andaman & Nicobar Islands (Total PC - 1)								
80.	Andaman & Nicobar Islands	Bishnu Pada Pay	BJP	Kuldeep Rai Sharma	INC	202018	201992	-26
Bihar (Total PC - 40)								
81.	Saran	Rajiv Pratap Rudy	BJP	Rohini Acharya	RJD	1018366	1018494	+128

82.	Sasaram	Manoj Kumar	INC	Shivesh Kumar	BJP	1091993	1092158	+165
83.	Araria	Pradeep Kumar Singh	BJP	Shahnawaz	RJD	1250261	1250207	-54
84.	Sheohar	Lovely Anand	JDU	Ritu Jaiswal	RJD	1052021	1052505	+484
85.	Buxar	Sudhakar Singh	RJD	Mithilesh Tiwari	BJP	1065290	1066300	+1010
86.	Purnia	Rajesh Ranjan Alias Pappu Yadav	Independent	Santosh Kumar	JDU	1194484	1194607	+123
87.	Katihar	Tariq Anwar	INC	Dulal Chandra Goswami	JDU	1168752	1168194	-558
Chandigarh								
88.	Chandigarh	Manish Tiwari	INC	Sanjay Tandon	BJP	448547	448548	+1
Haryana								
89.	Kurukshestra	Naveen Jindal	BJP	Dr. Sushil Gupta	AAP	1202401	1202413	+12
90.	Sonapat	Satpal Brahamchari	INC	Mohan Lal Badoli	BJP	1120791	1119190	+1601
91.	Bhiwani-Mahendragarh	Dharambir Singh	BJP	Rao Dan Singh	INC	1172526	1171667	-859
92.	Ambala	Varun Chaudhry	INC	Banto Kataria	BJP	1344503	1344533	+30
Karnataka								
93.	Gulbarga	Radhakrishna	INC	Dr. Umesh G Jadhav	BJP	1306119	1306167	+48
94.	Davana gere	Dr. Prabha Mallikarjun	INC	Gayithri Siddeshwara	BJP	1315916	1315951	+35
95.	Haveri	Basavaraj Bommai	BJP	Anandswamy Gaddadevarmath	INC	1391214	1390513	-701

96.	Chitradurga	Govind Makthappa Karjol	BJP	BN Chandrapa	INC	1361031	1360301	-730
97.	Bangalore Central	PC Mohan	BJP	Mansoor Ali Khan	INC	1315612	1313862	-1750
98.	Koppal	K. Rajashekar Basavaraj Hitnal	INC	Dr. Basavaraj. K. Sharanappa	BJP	1324898	1324940	+42
99.	Hassan	Shreyas. M. Patel	INC	Prajwal Revanna	BJP	1348966	1348013	-953
Kerala								
100.	Mavelikkara	Kodikunnil Suresh	INC	Adv Arun Kumar C A	CPI	878360	878986	+626
101.	Thiruvananthapuram	Shashi Tharoor	INC	Rajeev Chandrasekhar	BJP	950829	950874	+45
102.	Alathur	K. Radhakrishnan	CPI(M)	Ramya Haridas	INC	981945	981566	-379
Orissa								
103.	Jajpur	Rabindra Narayan Behera	BJP	Sarmistha Sethi	BJD	1151038	1151847	+809
104.	Kandhamal	Sukanta Kumar Panigrahi	BJP	Achyutanda Samanta	BJD	993091	990520	-2571
105.	Bhubaneswar	Aparajita Sarangi	BJP	Manmath Kumar Routray	BJD	1078810	1077476	-1334
106.	Jagatsinghpur	Bibhu Prasad Tarai	BJP	Dr. Rajashree Mallick	BJD	1283700	1280103	-3597
Punjab								
107.	Ferozpur	Sher Singh Ghubaya	INC	Jagdeep Singh Kaka Brar	AAP	1119167	1117934	-1233
108.	Patiala	Dr Dharamvira Gandhi	INC	Dr Balbir Singh	AAP	1149417	1149065	-352

109	Ludhiana	Amrinder Singh Raja Warring	INC	Ravneet Singh Bittu	BJP	1057274	1057219	-55
110	Fatehgarh Sahib	Amar Singh	INC	Gurpreet Singh GP	AAP	970783	971031	+248
111	Hoshiarpur	Dr. Raj Kumar Chabbewal	AAP	Yamini Gomar	INC	942766	942810	+44
112	Bathinda	Harsimrat Kaur Badal	SAD	Gurmeet Singh Khudian	AAP	1145241	1145264	+23
113	Amritsar	Gurjeet Singh Aujla	INC	Kuldeep Singh Dhaliwal	AAP	903206	903326	+120
LADAKH (Total PC - 1)								
114	Ladakh*	Mohmad Haneefa	Independent	Tsering Namgyal	INC	1,32,727	1,32,614	-113
GOA (Total PC - 2)								
115	South Goa*	Captain Viriato Fernandes	INC	Pallavi Shrinivas	BJP	4,45,916	4,45,924	+8

हजार किंवा अधिक मतांच्या विसंगती आढळलेल्या निवडलेल्या संसदीय मतदारसंघांची (PCs) यादी

या तक्त्यात निवडलेल्या संसदीय मतदारसंघांची (PCs) यादी दिली आहे, ज्यात गैरव्यवहाराच्या आरोपांचा संशय व्यक्त करण्यात आला आहे किंवा त्याची नोंद झाली आहे. प्रत्येक निवडलेल्या मतदारसंघासाठी सविस्तर माहिती दिली आहे, ज्यात मतदारसंघाचे नाव, दुसऱ्या क्रमांकावर असलेल्या उमेदवाराचे नाव आणि त्या उमेदवाराने मिळवलेली एकूण मते (ईव्हीएम मते आणि मतपत्रिका मते यांचा समावेश), PC मध्ये नोंदवलेली आणि मोजलेली एकूण ईव्हीएम मते, ईव्हीएममध्ये नोंदवलेल्या आणि मोजलेल्या मतांमधील विसंगती, PC मध्ये मोजलेली एकूण मते (ज्यात मतपत्रिका मते समाविष्ट आहेत), PC मधील एकूण वैध टपाल मतपत्रिका मते, PC मधील एकूण नाकारलेली टपाल मतपत्रिका मते (जिथे डेटा उपलब्ध आहे) आणि पराभवाचा फरक यांचा समावेश आहे. आणखी काही स्वतंत्र तक्ते राज्यनिहाय जागांची यादी देखील देतात (सर्व राज्यांचा समावेश नाही) ज्यात 1000+ मतांच्या विसंगतींचा अहवाल देण्यात आला आहे, जिथे ईव्हीएम मते नोंदवली आणि मोजली गेली.

Table 17

PCs where Discrepancies of more than One Thousand Votes

Sr. No.	PC	Runner up candidate and party	EVM votes polled	EVM votes recovered and counted	Discrepancy between the EVM votes polled and EVM votes counted	Total valid postal ballot votes counted in the PC	Total votes counted for the PC (including postal ballot votes)	Postal votes rejected	Total votes received by the runner up candidate (including ballot votes)	Defeat margin
Assam										
1.	Karimganj	Hafiz Rashid Ahmed Choudhury (INC)	11,36,538	11,40,349	+3811	6533	11,46,882		Total: 5,26,733 EVM: 5,24,390 BP: 2343	18360
2.	Kokrajhar	Kampa Borgoyari (BPF)	12,40,306	12,29,546	-10,760	11,950	12,41,496		Total: 4,37,412 EVM: 4,32,768 PB: 4,644	51,583
Bihar										
3.	Saran (Bihar)	Rohini Acharya	1018366	1018494	+128	3014	1021508		Total: 458091 EVM: 456763 BP: 1328	13661
Chhattisgarh										
4.	Kanker	Biresh Thakur (INC)	12,61,103	12,60,153	-950	5276	1265429		Total: 595740 EVM: 593268 BP: 2472	1884
5.	Rajnandgaon	Bupesh Baghel (INC)	14,46,247	14,44,139	-2108	1626	1445765		Total: 667646 EVM: 667078 BP: 568	44411
6.	Bilaspur	Deendra Yadav (INC)	1361871	1358037	-3,834	3313	1361350		Total: 560379 EVM: 558942 BP: 1437	164558

Gujarat										
7.	Gandhinagar	Sonal Ramabhai Patel (INC)	1305197	1304840	-357	16962	1321802		Total: 266256 EVM: 261411 BP: 4845	744716
8.	Patan (Gujarat)	Chandani Talaji Thakor	1182950	1181373	-1577	11752	1193125		Total: 560071 EVM: 555134 BP: 4937	31876
9.	Anand (Gujarat)	Amit Chavda	1157763	1156426	-1337	11543	1167969		Total: 522545 EVM: 516453 BP: 6092	89939
Jharkhand										
10.	Giridih	Mathura Prasad Mahato (JMM)	1253553	1253005	-548	11828	1264833		Total: 370259 EVM: 367197 BP: 3062	80,880
Madhya Pradesh										
11.	Ujjain	Mahesh Parmar (INC)	13,27,715	13,26,071	-1644	2509	1328580		Total: 460244 EVM: 459531 BP: 713	375860
Maharashtra										
12.	Mumbai North West (Maharashtra)	Amol Kirtikar (Shiv Sena UBT)	9,51,580	9,51,582	+2	3357	954939	111	Total: 452596 EVM: 451095 Ballot votes: 1501	48
<p>1.) In this context, it is necessary to have a look at the legal provisions regarding counting of PBs and the AMBIGUITY and the DISCRETIONARY POWER it grants to the Returning Officers (RO).</p> <p>2.) On one hand, the ECI says that the Declarations (FORM 13-A) submitted by the PB voter should be rejected if they are NOT DULY ATTESTED BY THE COMPETENT OFFICER.</p> <p>3.) On the other Hand it says that it should NOT BE REJECTED MERELY ON THE GROUND that the COMPETENT AUTHORITY HAS NOT PUT HIS SEAL.</p> <p>4.) Similarly, it says that the PB should NOT BE REJECTED MERELY on the ground that THE SENDER (ELECTOR) has NOT PUT HIS SIGNATURE ON THE OUTER COVER "B" (FORM 13 C) in which he has returned the PB if his identity can be verified on the basis of Declaration (FORM 13 A).</p> <p>5.) ARE THESE NOT DISCRETIONARY AREAS FOR THE RO ? Some ROs may interpret it one way and some the other way. It is at such critical junctures that the OBJECTIVITY OF THE ELECTION MACHINERY WILL BE TESTED.</p>										

6.) Why has ECI left this area OPEN FOR DISCRETION OF THE ROs, who are LOCAL MAGISTRATES and may be AMENABLE to the PRESSURES of the POWER STRUCTURE in which they work on daily basis ?

7.) Till the REASONS FOR REJECTION of the 111 PBs REJECTED by the RO are not made public, it won't be known if AMOL KIRTIKAR has lost because of AMBIGUOUS and DISCRETIONARY RULES or genuinely, due to the count of Votes.

The Onus is on @ECISVEEP, who can take this opportunity to regain public trust.

13.	Raver	Shriram Patil (NCP "SP")	11,70,944	11,69,365	-1579	2301	1171666		Total: 358696 EVM: 358030 Ballot votes: 666	272183
14.	Satara	Shashikant Jayvantrao Shinde (NCPS P)	1193492	1193487	-5	4517	1198004		Total: 538363 EVM: 536475 BP: 1888	32771

Orissa

15.	Jajpur	Sarmistha Sethi (BJD)	1151038	1151847	+809	9361	1161208		Total: 532652 EVM: 529428 BP: 3224	1587
-----	--------	-----------------------	---------	---------	------	------	---------	--	--	------

Rajasthan

16.	Jaipur Rural	Anil Chopra (INC)	12,38,818	12,37,966	-852	24088	1262054	2490	Total: 616262 EVM: 602293 BP: 13969	1615
-----	--------------	-------------------	-----------	-----------	------	-------	---------	------	---	------

Tamil Nadu

17.	Madurai	Raama Sreenivasan (BJP)	981650	981623	-27	5346	986969		Total: 220914 EVM: 219035 BP: 1879	209409
-----	---------	-------------------------	--------	--------	-----	------	--------	--	--	--------

Telangana

18.	Mahabubnagar	Challa Vamshi Chand Reddy (INC)	1218587	1218323	-264	7755	1226078		Total: 506247 EVM: 503111 BP: 3136	4500
-----	--------------	---------------------------------	---------	---------	------	------	---------	--	--	------

Tripura										
19.	Tripura East	Rajendra Reang (CPI(M))	1122424	1121664	-760	12681	1134345		Total: 290628 EVM: 287772 BP: 2856	486819
Uttar Pradesh										
20.	Aligarh	Bijendra Singh (SP)	11,37,051	11,31,155	-5896	2211	1133366		Total: 486187 EVM: 485588 BP: 599	15647
21.	Fatehpur Sikri	Ram Nath Singh Sikarwar (INC)	10,28,791	10,28,909	+118	5246	1034155		Total: 402252 EVM: 400572 BP: 1680	43405
22.	Farrukhabad	Dr. Naval Kishor Shukla (INC)	10,32,244	10,31,784	-460	2010	1033794		Total: 485285 EVM: 484485 BP: 800	2678
23.	Phulpur	Amar Nath Singh Maurya (SP)	10,10,909	10,11,627	+718	3197	1014824		Total: 448268 EVM: 446596 BP: 1672	4332
24.	Bansgaon	Sadal Prasad (INC)	943007	941708	-1299	3055	944763		Total: 425543 EVM: 423872 BP: 1671	3150
25.	Varanasi	Ajay Rai (INC)	1128527	1127081	-1146	3062	1130143		Total: 460457 EVM: 459084 BP: 1373	152513
West Bengal										
26.	Balurghat	Biplab Mitra (TMC)	12,35,347	12,33,664	-1683	3644	1237308		Total: 564610 EVM: 563252 BP: 1358	10386

Table 17.1
Case Studies of Shortlisted PCs: Variation of votes 1 thousand or more
[Chhattisgarh, MP, Odisha and UP]

Sr. No.	PC	Runner up candidate and party	EVM votes polled	EVM votes counted	Discrepancy between the EVM votes polled and EVM votes counted	Total valid postal ballot votes counted in the PC	Total votes counted for the PC (including postal ballot votes)	Postal ballots votes rejected	Total votes received by the runner up candidate (including ballot votes)	Defeat margin
Chhattisgarh										
1.	Rajnandgaon	Bupesh Baghel (INC)	14,46,247	1444139	-2108	1626	1445765		Total: 667646 EVM: 667078 BP: 568	44411
2.	Bilaspur	Devendra Yadav (INC)	1361871	1358037	-3,834	3313	1361350		Total: 560379 EVM: 558942 BP: 1437	164558
3.	Janjgir-Champa	Shivkumar Dahariya (INC)	1389012	1387196	-1816	5044	1392240		Total: 618199 EVM: 616131 BP: 2068	60000
4.	Korba	Saroj Pandey (BJP)	1224268	1222833	-1435	2480	1225313		Total: 526899 EVM: 525733 BP: 1166	43283
5.	Raipur	Vikas Upadhyay	1587116	1582240	-4876	4515	1586755		Total: 475066 EVM: 473656 BP: 1410	575285

Madhya Pradesh

6.	Bhopal	Advocate Arun Shrivastava (INC)	1498626	1494415	-4211	3870	1498285		Total: 479610 EVM: 478698 BP: 912	501499
7.	Mandla	Omkar Singh Markam (INC)	1530861	1531950	+1089	3682	1535632		Total: 647529 EVM: 645759 BP: 1770	103846
	Rajgarh	Digvijaya Singh (INC)	14,25,911	14,24,176	-1735	4821	1428997		Total: 612654 EVM: 610602 BP: 2052	146089
9.	Ujjain	Mahesh Parmar (INC)	13,27,715	13,26,071	-1644	2509	1328580		Total: 460244 EVM: 459531 BP: 713	375860

Odisha

10.	Bargarh	Parnita Mishra (BJD)	1302069	1300266	-1803	9598	1309864		Total: 464692 EVM: 46008 BP: 1684	251667
11.	Balasore	Lekhasri Samant Singhar (BJD)	1234427	1235600	+1,173	4035	1239635		Total: 416709 EVM: 415917 BP: 792	147156
12.	Berhampur	Bhrgu Baxipatra (BJD)	1040924	1038806	-2,118	4,117	10,42,923		Total: 3,47,626 EVM: 3,46,780 BP: 846	1654476
13.	Bhadrak	Manjulata Mandal (BJD)	12,96,802	12,91,183	-5619	6194	1297377		Total: 481775 EVM: 480105 BP: 1670	91544
14	Bhubanesh	Manmath	1078810	10,77476	-1,334	4739	1082215		Total:	35152

.	war	Kumar Routray (BJD)							477367 EVM: 475990 BP: 1377	
15	Bolangir	Surendra Singh Bhoi (BJD)	1396719	1394081	-2638	6167	1400248		Total: 1400248 EVM: 483964 BP: 1116	132664
16	Cuttack	Santrupt Mishra (BJD)	1118918	1116941	-1977	3854	1120795		Total: 474524 EVM: 473443 BP: 1081	57077
17	Dhenkanal	Abinash Samal (BJD)	11,93,460	11,84,03 3	-9,427	7640	1191673		Total: 522154 EVM: 520144 B 2010	76567
18	Jagatsingh pur	Dr. Rajashree Mallick (BJD)	12,83,700	12,80,10 3	-3,597	6184	1286287		Total: 548397 EVM: 546443 BP: 1954	40696
19	Kalahandi	Lambodar Nial (BJD)	1324936	1322799	-2137	11445	1334244		Total: 410490 EVM: 408267 BP: 2223	133813
20	Kendrapara	Anshuman Mohanty (BJD)	1276773	1272561	-4212	4547	1277108		Total: 549169 EVM: 547681 BP: 1488	66536
21	Keonjhar	Dhanurjaya Sidu (BJD)	1254163	1252761	-1402	3854	1256615		Total: 476881 EVM: 476206 BP: 675	97042
22	Koraput	Kausalya Hikaka (BJD)	1148182	1144023	-4159	4819	1148842		Total: 323649 EVM: 322797 BP: 852	147744

23	Mayurbhanj	Sudam Marndi (BJD)	1169335	1165669	-3666	8381	1174050	Total: 366637 EVM: 364745 BP: 1892	219334
24	Nabarangpur	Pradeep Kumar Majhi (BJD)	1243957	1236661	-7,296	5814	1242475	Total: 393860 EVM: 392448 BP: 1412	87536
25	Puri	Arup Janata Dal (BJD)	1196684	1191034	-5,650	5904	1196938	Total: 524621 EVM: 523036 BP: 1585	104709
26	Sambalpur	Pranab Prakash Das (BJD)	1192226	1190616	-1610	6131	1196747	Total: 472326 EVM: 471198 BP: 1128	119836
27	Sundargarh	Dilip Kumar Tirkey (BJD)	1150875	1148968	-1907	6809	1155777	Total: 355474 EVM:3537 08 BP: 1766	138808

Uttar Pradesh

28	Aligarh	Bijendra Singh (SP)	11,37,051	11,31,155	-5896	2211	1133366	Total: 486187 EVM: 485588 BP: 599	15647
29	Varanasi	Ajay Rai (INC)	1128527	1127081	-1146	3062	1130143	Total: 460457 EVM: 459084 BP: 1373	152513
30	Badaun	Durvijay Singh Maurya (BJP)	10,91,697	10,90,662	-1035	1102	1091764	Total: 466864 EVM: 466323 BP: 541	34991

31	Chandauli	Dr. Mahendra Nath Pandey (BJP)	11,16,673	11,13,469	-3204	3030	1116499		Total: 452911 EVM: 451802 BP: 1109	21565
32	Domariyaganj	Bhishma Shankar Alias Kushal Tiwari (SP)	10,19,548	10,16,183	-3,365	2782	1018965		Total: 420575 EVM: 418910 BP: 1665	42728
33	Fatehpur	Niranjan Jyoti (BJP)	1106690	1105472	-1,218	1472	1106944		Total: 467129 EVM: 466249 BP: 880	33199
34	Hamirpur	Kunwar Pushpendra Singh Chandel (BJP)	11,14,874	11,13,768	-1106	1531	1115299		Total: 488054 EVM: 487373 BP: 681	2629
35	Hardoi	Usha Verma (SP)	10,98,820	10,97,322	-1498	2794	1100116		Total: 458942 EVM: 457553 BP: 1389	27856
36	Agra	Suresh Chand Kardam (SP)	1120864	1119183	-1681	4596	1123779		Total: 328103 EVM: 326644 BP: 1459	271294
37	Ambedkar Nagar	Ritesh Panday (BJP)	1176920	1174672	-2248	2390	1177062		Total: 407712 EVM: 406851 BP: 861	137247
38	Bansgaon	Sadal Prasad (INC)	943007	941708	-1299	3055	944763		Total: 425543 EVM: 423872 BP: 1671	3150
39	Firozabad	Vishwadeep Singh (BJP)	1106747	1105210	-1537	2086	1107296		Total: 453725 EVM: 452946 BP: 779	89312

40	Gautam Buddha Nagar	Dr. Mahendra Singh Nagar (SP)	1434667	1433370	-1297	3874	1437244	Total: 298357 EVM: 297697 BP: 660	559472
41	Ghazipur	Paras Nath Rai (BJP)	1150496	1148952	-1544	4142	1153094	Total: 415051 EVM: 413518 BP: 1533	124861
42	Jaunpur	Kripashankar Singh (BJP)	1099223	1096957	-2266	4831	1101788	Total: 409795 EVM: 408512 BP: 1283	99335
43	Jhansi	Pradeep Jain "Aditya" (INC)	1380214	1378807	-1407	1699	1380506	Total: 587702 EVM: 587000 BP: 702	102614
44	Lucknow	Ravidas Mehrotra (SP)	1135624	1133259	-2365	3633	1136892	Total: 477550 EVM: 476303 BP: 1247	135159
45	Robertsganj	Rinki Singh (Apna Dal "Soneylal")	1010277	1008459	-1818	1086	1009545	Total: 336614 EVM: 336344 BP: 270	129234

निष्कर्ष

या महत्त्वपूर्ण प्रक्रियेच्या शेवटी, किंवा निवडणूक प्रक्रिया सुरू झाल्यापासून 4 जून 2024 रोजी निकाल जाहीर झाल्यानंतर या प्रक्रियेचे एकत्रीकरण झाल्यावर, आम्ही विचारतो की आम्ही, विविध पण एकत्रितपणे काम करणाऱ्या या गटाने नेमके काय साध्य केले आहे? पाच वर्षांहून अधिक काळ ते दशकभर या क्षेत्रात निरीक्षण आणि हस्तक्षेप करणारे तज्ञ, नागरिक कार्यकर्ते, तरुण वकील, संगणक शास्त्रज्ञ, माजी प्रशासक, वैद्यकीय क्षेत्रातील सांख्यिकी तज्ञ का असा अचूक आणि कठीण प्रयत्न करण्यासाठी एकत्र आले?

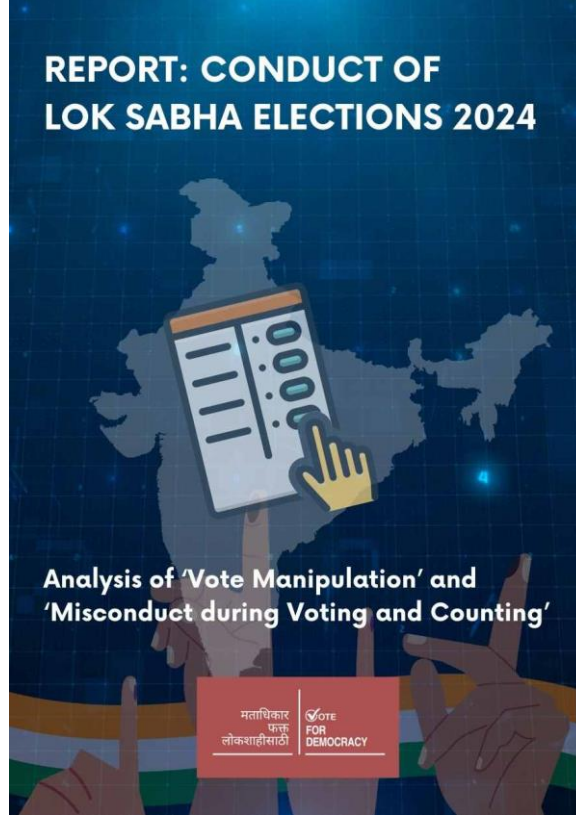
उत्तर साधे आहे. भारतीय संविधानाने दिलेल्या नागरिकत्वाच्या हक्कांच्या पूर्ण जबाबदारीसह सत्ताधाऱ्यांना प्रश्न विचारणे आणि उत्तरदायित्व सुनिश्चित करणे. भारतीय निवडणूक आयोग (ECI) सारख्या संस्थांची गुप्त आणि अपारदर्शक कार्यपद्धती उघड करणे, ज्या वाढत्या निष्काळजीपणाने आणि कधीकधी गर्विष्ठपणे काम करत आहेत आणि भारतीय जनतेने उपस्थित केलेल्या प्रश्नांना कोणतेही उत्तर न देणे.

आपले मतदान महत्त्वाचे आहे, आणि त्या मताची पवित्रता या महाकाय उपक्रमाचा केंद्रबिंदू आहे. संविधानाच्या अनुच्छेद 326²⁹ अंतर्गत प्रत्येक प्रौढ भारतीय नागरिकास दिलेले हक्क निर्भयतेने आणि पक्षपातीपणाशिवाय जपले गेले आहेत का, याची विचारणा आणि शंका उपस्थित करणे. ECI हे केवळ भारतीय जनतेला उत्तरदायी आहे, सत्तेत असलेल्या सरकारला नव्हे.

माझे मत महत्त्वाचे आहे, आपले सर्वांचे मत महत्त्वाचे आहे, आणि लाखो भारतीय नागरिकांनी आपली राजकीय निवड व्यक्त करण्यासाठी मतदान केले आहे, याविषयीच्या आदरातूनच आम्ही हा काम केला आहे.

²⁹ The Right of Universal Adult Franchise that guarantees to all citizens who are 18 years and above irrespective of their caste or education, religion, colour, race and economic conditions the Right to Cast their Vote.

अहवाल

कोणत्याही प्रक्रियेचे दस्तऐवजीकरण, विशेषतः अशी प्रक्रिया जी लाखो भारतीयांना सामावून घेते, एक मोठी पायाभूत सुविधा आहे, आणि सुयोग्यपणे "लोकशाहीचा उत्सव" म्हणून साजरी केली जाते, ती काटेकोरपणा आणि योग्य पद्धतीची मागणी करते.

हा अहवाल ज्या दस्तऐवजीकरणावर आधारित आहे, तो खरोखरच एक सामूहिक प्रयत्न आहे. तज्ञांनी महत्त्वाच्या प्राथमिक स्रोतांकडे, जसे की निवडणूक आयोगाने (ECI) प्रदान केलेले (आंशिक आणि अनिच्छेने) डेटा आणि विश्वसनीय पर्यायी माध्यमांचा आधार घेतला आहे.

आम्हाला हे नोंदवण्यास भाग पडले आहे की निवडणूक आयोगाचे वर्तन आणि दृष्टीकोन एका घटनात्मक संस्थेला शोभणारे नाही, आणि तपासणी आणि संतुलनाच्या मुद्द्यांवर (मायक्रोप्रोसेसरचा प्रवेश आणि तपासणी इत्यादी) अस्पष्ट प्रतिसाद, डेटा लपवणे (आजपर्यंत 26 एप्रिल रोजी फेज 2 च्या निवडणुकीसाठी कोणताही डेटा उपलब्ध नाही) यामुळे संस्थेच्या प्रतिष्ठेत

अभूतपूर्व घसरण दिसून येते. ECI ने यापूर्वी कठोर आणि निष्पक्षपणे कामकाज केले आहे, परंतु सध्या सत्ताधारी पक्षाला अनुकूल दिसणे आणि प्रभावाखाली येणे हे नागरिकांसाठी अस्वस्थ करणारे आहे. हे वर्तन भारतीय घटनात्मक लोकशाहीसाठी एक गंभीर इशारा आहे.

उष्णतेच्या तीव्रतेने भरलेल्या उन्हाळ्यात सात टप्प्यांमध्ये विभागलेल्या या दीर्घ निवडणुक प्रक्रियेत, ECI ने कोणतीही पत्रकार परिषद घेतली नाही जिथे माध्यमांना गैरव्यवहारांच्या आरोपांवर प्रश्न विचारता आले असते. सत्ताधारी पक्षाच्या प्रमुख प्रचारकांनी लोकप्रतिनिधित्व कायद्याच्या कलमांचे उल्लंघन करून, धर्माधारित विद्वेष पसरवणारे भाषण दिले, आणि ECI ने या उल्लंघनांकडे दुर्लक्ष केले. मत मोजणीच्या संदर्भातही, 2024 ची निवडणूक दोषपूर्ण राहिली, जर पूर्णपणे दूषित नसेल.

सात टप्प्यांच्या निवडणुकीची आकडेवारी (फेज 2 चा डेटा कधीच प्रदान केला गेला नाही) अपूर्ण स्वरूपात दिला गेला आणि जी माहिती सार्वजनिक केली गेली त्यातही उशीर झाला. ECI च्या या वर्तनाविरुद्ध नागरिक आणि विरोधी पक्षांनी मोठ्या प्रमाणावर विरोध केला आहे. भारतीय कायदा आणि निवडणूक प्रक्रियेतील अनेक तपासणी आणि संतुलन उपायांचा या निवडणुकीत अनादर करण्यात आला.

या पार्श्वभूमीवर, या सामूहिक प्रक्रियेत सामील तज्ञांनी उपलब्ध डेटाचा सखोल अभ्यास करून, तर्कसंगत आणि सांख्यिकीयदृष्ट्या शाश्वत पद्धतींचा वापर करून काही निष्कर्ष मांडले आहेत. हे निष्कलंक व तपशीलवार विश्लेषण उच्च घटनात्मक कार्यालयांकडून उत्तरदायित्वाची मागणी करण्यासाठी आहे.

'व्होट फॉर डेमोक्रेसी' (VFD) ही महाराष्ट्रस्तरीय नागरिकांची व्यासपीठ आहे, जी 2023 मध्ये स्थापन झाली. आमचे ध्येय मतदार नोंदणी सुनिश्चित करणे, मतदारांमध्ये जागरूकता निर्माण करणे आणि जबाबदारी आणि पारदर्शकता या महत्त्वाच्या मूल्यांसह द्वेषमुक्त निवडणुका प्रोत्साहित करणे आहे. VFD च्या टीमने, उपलब्ध डेटाच्या अभावातही, ईसीआयने दिलेल्या अपूर्ण डेटावर आधारित तथ्ये गोळा करण्यासाठी कठोर परिश्रम केले. आम्ही इलेक्ट्रॉनिक आणि प्रिंट मीडियासारख्या इतर स्रोतांवरही अवलंबून होतो. निवडणूक पारदर्शकता चळवळीतील प्रमुख व्यक्तींनी दिलेल्या मार्गदर्शनामुळे हा प्रकल्प पूर्ण होऊ शकला.

प्रमुख मार्गदर्शकांमध्ये एम. जी. देवसहायम (IAS, निवृत्त) यांचा समावेश आहे, ज्यांनी डेटा निवड आणि विश्लेषण मार्गदर्शन केले. डॉ. प्यारा लाल गर्ग, पानjab विद्यापीठ, चंदीगडच्या मेडिकल सायन्सेस कॉलेजचे माजी डीन, यांनी सांख्यिकीय विश्लेषणात मोलाचा वाटा उचलला. प्राध्यापक हरीश कर्निक (निवृत्त, IIT कानपूर) यांनी तांत्रिक अंतर्दृष्टी दिली.

VFD साठी, हा दस्तऐवज तयार करणे आम्हाला सन्मानाची गोष्ट वाटते. आम्हाला विश्वास आहे की हा अहवाल पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्वाच्या चर्चेत महत्त्वपूर्ण योगदान देईल आणि 2024 च्या 18व्या लोकसभा निवडणुकांसाठी एक महत्त्वपूर्ण संदर्भ दस्तऐवज बनेल.

शेवटी, नागरिक म्हणून आम्ही आमचे निष्कर्ष मांडतो. अहवाल प्रथम गैरव्यवहार कसे घडले याचे दस्तऐवजीकरण करतो: डेटा लपवणे, शेवटी जाहीर केलेली वाढीव मतदानाची टक्केवारी. तसेच, ईव्हीएममध्ये नोंदवलेले मतदान आणि मोजणी केंद्रांवरून प्राप्त ईव्हीएममधील मते यातील विसंगतींचे दस्तऐवजीकरण करते.

या प्रयत्नाच्या या टप्प्याचे समारोप करताना, आम्ही आशा करतो की हा अहवाल संशोधकांसाठी मौल्यवान संसाधन ठरेल, तसेच नागरी समाजातील कार्यकर्ते आणि राजकीय नेत्यांसाठी माहिती सामायिकरण आणि मोहीम कृतीचे साधन बनेल.

Vote for Democracy, Mumbai, Maharashtra

<https://votefordemocracy.org.in>

Content of Annexures

Sl. No.	Annexure	Page No.
1.	Annexure 1 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 1 	162
2.	Annexure 2 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 2 	168
3.	Annexure 3 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 3 	173
4.	Annexure 4 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 4 	178
5.	Annexure 5 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 5 	184
6.	Annexure 6 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 6 	187
7.	Annexure 7 <ul style="list-style-type: none"> • Voter turnout data for Phase 7 <p>Note: Annexures 1 to 7 provides comprehensive tabular data showing Phase-Wise Constituency-Wise Discrepancy in EVM Votes Polled on Polling Days and EVM Votes Recovered at the Counting Centres</p>	190
8.	Table Annexure 8 The Phase wise and State wise comprehensive tables of strike rates of NDA for Phase 1 <ul style="list-style-type: none"> • Sub-tables - 8.1 Andaman & Nicobar Islands, 8.2 Arunachal Pradesh, 8.3 Lakshadweep, 8.4 Meghalaya, 8.5 Mizoram, 8.6 Puducherry, 8.7 Sikkim, 8.8 Tamil Nadu, 8.9 Uttarakhand, 8.10 Dadra & Nagar Haveli & Daman and Diu, 8.11 Gujarat, 8.12 Andhra Pradesh, 8.13 Telangana, 8.14 Ladakh, 8.15 Haryana, 8.16 NCT of Delhi, 8.17 Himachal Pradesh, 8.18 Punjab and 8.19 Chandigarh 	193

9.	Table Annexure 9 The Phase wise and State wise comprehensive tables of strike rates of NDA for Phase 2 • Sub-tables - 9.1 Rajasthan, 9.2 Karnataka, 9.3 Tripura	197
10.	Table Annexure 10 The Phase wise and State wise comprehensive tables of strike rates of NDA for Phase 3 • Sub-tables - 10.1 Assam, 10.2 Chhattisgarh	198
11	Table Annexure 11 The Phase wise and State wise comprehensive tables of strike rates of NDA for Phase 4 • Sub-tables - 11.1 Madhya Pradesh, 11.2 Jharkhand, 11.3 Odisha	199
12.	Table Annexure 12 The Phase wise and State wise comprehensive tables of strike rates of NDA for Phase 5 • Sub-tables – 12.1 Maharashtra, 12.2 Jammu & Kashmir	201
13.	Table Annexure 13 The Phase wise and State wise comprehensive tables of strike rates of NDA for Phase 7 • Sab-tables – 13.1 Bihar, 13.2 Uttar Pradesh, 13.3 West Bengal	203
14.	Annexure 14 • Seats won with very low margin	205
15.	Annexure 15 • Voter turnout data for Phase 1	206
16.	Annexure 16 • Voter turnout data for Phase 2	208

17.	Annexure 17 • Voter turnout data for Phase 3	209
18.	Annexure 18 • Voter turnout data for Phase 4	210
19.	Annexure 19 • Voter turnout data for Phase 5	212
20.	Annexure 20 • Voter turnout data for Phase 6	213
21.	Annexure 21 • Voter turnout data for Phase 7 <i>Note: Annexures 15 to 21 provides tabular data in which vote discrepancy is present in 538 seats, whereas Attingle (Kerala), Amreli (Gujarat), Daman & Diu, Lakshadweep have zero discrepancy. In 169 seats the vote difference of EVM Polled votes and recovered at counting is 3000 or more.</i>	214
22.	Annexure 22 EVM Mismatch	215
23.	Table A22 No. of Votes decreased than that polled in EVM • Sub-table 22.1 Seats where more EVM Votes recovered at counting than that Polled at polling stations	216
24.	Methodology followed in the Compiling of the Report Reason for the Exercise	221

Annexures

मतदानाच्या दिवशी मतदान झालेल्या ईक्वीएम मतांमध्ये आणि
मतमोजणी केंद्रांवर परत मिळालेल्या ईक्वीएम मतांमध्ये टप्पानिहाय
मतदारसंघनिहाय तफावत दाखवणारा तक्ता

Annexure- 1

फेज १ साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Andaman & Nicobar Islands 315148 64.10	202018	201992		26
2	Arunachal Pradesh Arunachal East 375310 83.31	312658	310213		2445
3	Arunachal Pradesh Arunachal West 517384 73.60	380783	379611		1172
4	Assam Dibrugarh 1659588 76.75	1273744	1273727		17
5	Assam Jorhat 1727121 79.89	1379749	1377003		2746
6	Assam Kaziranga 2050126 79.33	1626408	1623167		3241
7	Assam Lakhimpur 1577234 76.42	1205331	1203562		1769
8	Assam Sonitpur 1633800 78.46	1281959	1281074		885
9	Bihar Aurangabad 1871564 50.35	942382	942301		81
10	Bihar Gaya 1816815 52.76	958623	958387		236
11	Bihar Jamui 1907126 51.25	977369	977338		31
12	Bihar Nawada 2006124 43.17	866102	864900		1202
13	Chhattisgarh BASTAR 1472207 68.29	1005392	1004596		796
14	Jammu and Kashmir UDHAMPUR 1623195 68.27	1108206	1106472		1734
15	Lakshadweep Lakshadweep 57784 84.16	48630	48630	0	0

16	Madhya Pradesh BALAGHAT 1873653 73.45	1376207	1377188	981	
17	Madhya Pradesh CHHINDWARA 1632190 79.83	1303001	1302172		829
18	Madhya Pradesh JABALPUR 1896346 61.00	1156722	1156434		288
19	Madhya Pradesh MANDLA 2101811 72.84	1530861	1531950	1089	
20	Madhya Pradesh SHAHDOL 1777185 64.68	1149506	1149082		424
21	Madhya Pradesh SIDHI 2028451 56.50	1146150	1145388		762
22	Maharashtra Bhandara Gondiya 1827188 67.04	1224928	1224251		677
23	Maharashtra Chandrapur 1837906 67.55	1241574	1238291		3283
24	Maharashtra Gadchiroli - Chimur 1617207 71.88	1162476	1161041		1435
25	Maharashtra Nagpur 2223281 54.32	1207738	1207455		283
26	Maharashtra Ramtek 2049085 61.01	1250190	1249961		229
27	Manipur Inner Manipur 991574 80.15	794790	789912		4878
28	Manipur Outer Manipur 553078 68.83	380688			
29	Meghalaya Shillong 1400411 73.78	1033251	1033451	200	
30	Meghalaya Tura 826156 81.37	672284	670441		1843
31	Mizoram MIZORAM 856364 56.87	487013	486889		124
32	Nagaland Nagaland 1317536 57.72	760507	757154		3353
33	Puducherry PUDUCHERRY 1023699 78.90	807724	804489		3235
34	Rajasthan ALWAR 2059888 60.07	1237446	1237473	27	
35	Rajasthan BHARATPUR 2114916 52.80	1116742	1116850	108	
36	Rajasthan BIKANER 2048399 54.11	1108418	1108423	5	
37	Rajasthan CHURU 2213187 63.61	1407716	1407789	73	

38	Rajasthan DAUSA 1899304 55.72	1058386	1058583	197	
39	Rajasthan GANGANAGAR 2102002 66.59	1399688	1399702	14	
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
40	Rajasthan JAIPUR 2287350 63.38	1449612	1449110		502
41	Rajasthan JAIPUR RURAL 2184978 56.70	1238818	1237966		852
42	Rajasthan JHUNJHUNU 2068540 52.93	1094900	1094908	8	
43	Rajasthan KARALI- DHOLPUR 1975352 49.59	979618	979010		608
44	Rajasthan NAGPUR 2146725 57.23	1228494	1227911		583
45	Rajasthan SIKAR 2214900 57.53	1274270	1274311	41	
46	Sikkim Sikkim 464140 79.88	370765	368889		1896
47	Tamil Nadu ARAKKONAM 1562871 74.19	1159441	1156724		2717
48	Tamil Nadu ARANI 1496118 75.76	1133520	1132317		1203
49	Tamil Nadu CHENNAI CENTRAL 1350161 53.96	728614	727305		1309
50	Tamil Nadu CHENNAI NORTH 1496224 60.11	899367	899330		37
51	Tamil Nadu CHENNAI SOUTH 2023133 54.17	1096026	1095926		100
52	Tamil Nadu CHIDAMBARAM 1519847 76.37	1160762	1158718		2044
53	Tamil Nadu COIMBATORE 2106124 64.89	1366597	1366177		420
54	Tamil Nadu CUDDALORE 1412746 72.57	1025298	1021640		3658
55	Tamil Nadu DHARMAPURI 1524896 81.20	1238184	1238428	244	
56	Tamil Nadu DINDIGUL 1607051 71.14	1143196	1143174		22
57	Tamil Nadu ERODE 1538778 70.59	1086287	1086406	119	
58	Tamil Nadu KALLAKURICHI 1568681 79.21	1242597	1242562		35

59	Tamil Nadu KANCHEEPURAM 1748866 71.68	1253582	1253129		453
60	Tamil Nadu KANNIYAKUMARI 1557915 65.44	1019532	1016841		2691
61	Tamil Nadu KARUR 1429790 78.70	1125241	1125359	118	
62	Tamil Nadu KRISHNAGIRI 1623179 71.50	1160498	1160887	389	
63	Tamil Nadu MADURAI 1582271 62.04	981650	981623		27
64	Tamil Nadu MAYILADUTHURAI 1545568 70.09	1083243	1083416	173	
65	Tamil Nadu NAGAPATTINAM 1345120 71.94	967694	968049	355	
66	Tamil Nadu NAMAKKAL 1452562 78.21	1136069	1336116	47	
67	Tamil Nadu NILGIRIS 1428387 70.95	1013410	1013616	206	
68	Tamil Nadu PERAMBALUR 1446352 77.43	1119881	1119859		22
69	Tamil Nadu POLLACHI 1597467 70.41	1124743	1120439		4304
70	Tamil Nadu RAMANATHAPURAM 1617688 68.19	1103036	1102130		906
71	Tamil Nadu SALEM 1658681 78.16	1296481	1295702		779
72	Tamil Nadu SIVAGANGA 1633857 64.26	1049887	1048358		1529
73	Tamil Nadu SRIPERUMBUDUR 2382119 60.25	1435243	1435381	138	
74	Tamil Nadu TENKASI 1525439 67.65	1031961	1031307		654
75	Tamil Nadu THANJAVUR 1501226 68.27	1024949	1022796		2153
76	Tamil Nadu THENI 1622949 69.84	1133513	1133569	56	
77	Tamil Nadu THOOTHUKKUDI 1458430 66.88	975468	973066		2402
78	Tamil Nadu TIRUCHIRAPPALLI 1553985 67.51	1049093	1048165		928

79	Tamil Nadu TIRUNELVELI 1654503 64.10	1060461	1060656	195	
80	Tamil Nadu TIRUPPUR 1608521 70.62	1135998	1136443	445	
81	Tamil Nadu TIRUVALLUR 2085991 68.59	1430738	1413947		16791
82	Tamil Nadu TIRUVANNAMALAI 1533099 74.24	1138102	1137264		838
83	Tamil Nadu VELLORE 1528273 73.53	1123715	1123625		90
84	Tamil Nadu VILUPPURAM 1503115 76.52	1150164	1145468		4696
85	Tamil Nadu VIRUDHUNAGAR 1501942 70.22	1054634	1053507		1127
86	Tripura Tripura West 1463526 81.48	1192435	1192487	52	
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
87	Uttar Pradesh Bijnor 1738307 58.73	1020947	1020877		70
88	Uttar Pradesh Kairana 1722432 62.46	1075839	1075537		302
89	Uttar Pradesh Moradabad 2059578 62.18	1280706	1280819	113	
90	Uttar Pradesh Muzaffarnagar 1817472 59.13	1074608	1075007	399	
91	Uttar Pradesh Nagina 1644909 60.75	999203	998870		333
92	Uttar Pradesh Pilibhit 1831699 63.11	1155917	1155967	50	
93	Uttar Pradesh Rampur 1731836 55.85	967200	966744		456
94	Uttar Pradesh Saharanpur 1855310 66.14	1227083	1227175	92	
95	Uttarakhand Almora 1339327 48.74	652726	652412		314
96	Uttarakhand Garhwal 1369388 52.42	717834	716561		1273
97	Uttarakhand Haridwar 2035726 63.53	1293362	1293233		129
98	Uttarakhand Nainital- U.S. Nagar 2015809 62.47	1259180	1255964		3216

99	Uttarakhand Tehri Garhwal 1577664 53.76	848186	846803		1383
100	West Bengal Alipurduars 1773252 79.76	1414258	1414597	339	
101	West Bengal Coochbehar 1966893 82.16	1616079	1615848		231
102	West Bengal Jalpaiguri 1885963 83.66	1577828	1571995		5833

*As informed through ECI Press Note No 74 dated May 7, 2024

*** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots

Annexure- 2

फेज २ साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Assam Darrang-Udalguri 2209314 82.01	1811764	1804194		7570
2	Assam Diphu 901032 75.74	682441	678288		4153
3	Assam Karimganj 1412148 80.48	1136538	1140349	3811	
4	Assam Nagaon 1817204 84.97	1544081	1544126	45	
5	Assam Silchar 1369578 79.05	1082616	1082612		4
6	Bihar Banka 1856566 54.48	1011513	1011616	103	
7	Bihar Bhagalpur 1983031 53.50	1060982	1061614	632	
8	Bihar Katihar 1833009 63.76	1168752	1168194		558
9	Bihar Kishanganj 1829994 62.84	1149988	1150070	82	
10	Bihar Purnia 1893698 63.08	1194484	1194607	123	
11	Chhattisgarh KANKER 1654440 76.23	1261103	1260153		950
12	Chhattisgarh MAHASAMUND 1762477 75.02	1322125	1322134	9	
13	Chhattisgarh RAJNANDGAON 1868021 77.42	1446247	1444139		2108
14	Jammu and Kashmir JAMMU 1780835 72.22	1286144	1285944		200
15	Karnataka Bangalore central 2433751 54.06	1315612	1313862		1750
16	Karnataka Bangalore North 3214496 54.45	1750372	1747729		2643
17	Karnataka Bangalore Rural 2802580 68.30	1914030	1914024		6
18	Karnataka Bangalore South 2341759 53.17	1245168	1245188	20	

19	Karnataka Chamarajanagar 1778310 76.82	1366015	1365929		86
20	Karnataka Chikballapur 1981347 77.00	1525718	1525885	167	
21	Karnataka Chitradurga 1856876 73.30	1361031	1360301		730
22	Karnataka Dakshina Kannada 1817603 77.56	1409653	1408738		915
23	Karnataka Hassan 1736610 77.68	1348966	1348013		953
24	Karnataka Kolar 1726914 78.27	1351646	1351321		325
25	Karnataka Mandya 1779243 81.67	1453060	1453087	27	
26	Karnataka Mysore 2092222 70.62	1477576	1476661		915
27	Karnataka Tumkur 1661309 78.05	1296720	1296730	10	
28	Karnataka Udupi Chikmagalur 1585162 77.15	1222888	1222939	51	
29	Kerala Alappuzha 1400082 75.05	1050726	1042798		7928
30	Kerala Alathur 1337496 73.42	981945	981566		379
31	Kerala Attingal 1396807 69.48	970517	970517	0	0
32	Kerala Chalakudy 1310529 71.94	942787	972792	5	
33	Kerala Ernakulam 1324047 68.29	904131	904102		29
34	Kerala Idukki 1250157 66.55	831936	831914		22
35	Kerala Kannur 1358368 77.21	1048839	1048785		54
36	Kerala Kasaragod 1452230 76.04	1104331	1103719		612
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes Polled	EVM votes Recovered	+	-
37	Kerala Kollam 1326648 68.15	904047	902539		1508
38	Kerala Kottayam 1254823 65.61	823237	822566		671

39	Kerala Kozhikode 1429631 75.52	1079683	1078637		1046
40	Kerala Malappuram 1479921 72.95	1079547	1078038		1509
41	Kerala Mavelikkara 1331880 65.95	878360	878986	626	
42	Kerala Palakkad 1398143 73.57	1028627	1027240		1387
43	Kerala Pathanamthitta 1429700 63.37	906051	905748		303
44	Kerala Ponnani 1470804 69.34	1019889	1019932	43	
45	Kerala Thiruvananthapuram 1430531 66.47	950829	950874		45
46	Kerala Thrissur 1483055 72.90	1081125	1081181	56	
47	Kerala Vadakara 1421883 78.41	1114950	1110765		4185
48	Kerala Wayanad 1462423 73.57	1075921	1075706		215
49	Madhya Pradesh DAMOH 1925314 56.48	1087455	1087123		332
50	Madhya Pradesh HOSHANGABAD 1855692 67.21	1247298	1247358	60	
51	Madhya Pradesh KHAJURAHO 1997483 56.97	1137867	1138109	242	
52	Madhya Pradesh REWA 1852126 49.43	915444	914978		466
53	Madhya Pradesh SATNA 1705260 61.94	1056175	1056421	246	
54	Madhya Pradesh TIKAMGARH 1826585 60.00	1096023	1096402	379	
55	Maharashtra Akola 1890814 61.79	1168366	1167768		598
56	Maharashtra Amravati 1836078 63.67	1169121	1169205	84	
57	Maharashtra Buldhana 1782700 62.03	1105761	1105267		494

58	Maharashtra Hingoli 1817734 63.54	1154958	1154970	12	
59	Maharashtra Nanded 1851843 60.94	1128564	1123660		4904
60	Maharashtra Parbhani 2123056 62.26	1321868	1321999	131	
61	Maharashtra Wardha 1682771 64.85	1091351	1090347		1004
62	Maharashtra Yavatmal- Washim 1940916 62.87	1220189	1220250	61	
63	Manipur Outer Manipur 484949 85.11	412737			
64	Rajasthan AJMER 1995699 59.66	1190561	1190576	15	
65	Rajasthan BANSWARA 2200438 73.88	1625731	1625747	16	
66	Rajasthan BARMER 2206237 75.93	1675276	1675314	38	
67	Rajasthan BHILWARA 2147159 60.37	1296228	1296244	16	
68	Rajasthan CHITTORGARH 2170167 68.61	1488898	1488902	4	
69	Rajasthan JALORE 2297328 62.89	1444866	1444896	30	
70	Rajasthan JHALAWAR-BARAN 2030525 69.71	1415420	1415552	132	
71	Rajasthan JODHPUR 2132713 64.27	1370616	1370371		245
72	Rajasthan KOTA 2088023 71.26	1487879	1487901	22	
73	Rajasthan PALI 2343232 57.19	1339989	1340018	29	
74	Rajasthan RAJSAMAND 2060942 58.39	1203299	1203306	7	
75	Rajasthan TONK-S MADHOPUR 2148128 56.58	1215309	1214246		1063
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes Polled	EVM votes Recovered	+	-

76	Rajasthan UDAIPUR 2230971 66.66	1487268	1487355	87	
77	Tripura Tripura East 1396761 80.36	1122424	1121664		760
78	Uttar Pradesh Aligarh 1997234 56.93	1137051	1131155		5896
79	Uttar Pradesh Amroha 1716641 64.58	1108579	1108635	56	
80	Uttar Pradesh Baghpat 1653146 56.16	928392	928628	236	
81	Uttar Pradesh Bulandshahr 1859462 56.42	1049189	1049325	136	
82	Uttar Pradesh Gautam B. Nagar 2675148 53.63	1434667	1433370		1297
83	Uttar Pradesh Ghaziabad 2945487 49.88	1469260	1468608		652
84	Uttar Pradesh Mathura 1929550 49.41	953388	953522	134	
85	Uttar Pradesh Meerut 2000530 58.94	1179121	1179112		9
86	West Bengal Balurghat 1561966 79.09	1235347	1233664		1683
87	West Bengal Darjeeling 1765744 74.76	1320072	1319731		341
88	West Bengal Raiganj 1790245 76.18	1363854	1363996	142	

***As informed through ECI Press Note No 74 dated May 7, 2024 (**As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots).**

Annexure- 3

फेज ३ साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Assam Barpeta 1966847 85.24	1676633	1675229		1404
2	Assam Dhubri 2660827 92.08	2450041	2445683		4358
3	Assam Guwahati 2036846 78.39	1596664	1594699		1965
4	Assam Kokrajhar 1484571 83.55	1240306	1229546		10760
5	Bihar Araria 2018767 61.93	1250261	1250207		54
6	Bihar Jhanjharpur 2003040 54.48	1091258	1091394	136	
7	Bihar Khagaria 1840217 57.52	1058539	1058612	73	
8	Bihar Madhepura 2071166 58.29	1207368	1207499	131	
9	Bihar Supaul 1927207 63.55	1224821	1225026	205	
10	Chhattisgarh BILASPUR 2102687 64.77	1361871	1358037		3834
11	Chhattisgarh DURG 2090414 73.68	1540193	1539539		654
12	Chhattisgarh JANJGIR-CHAMPA 2056047 67.56	1389012	1387196		1816
13	Chhattisgarh KORBA 1618864 75.63	1224268	1222833		1435
14	Chhattisgarh RAIGARH 1838547 78.85	1449673	1449708	35	
15	Chhattisgarh RAIPUR 2375379 66.82	1587116	1582240		4876
16	Chhattisgarh SURGUJA 1819347 79.89	1453444	1453064		380
17	D&N H & Daman & Diu Dad & N H 283024 72.52	205248	205257	9	
18	D&N H & D & Diu Daman & Diu 134189 68.77	92279	92279	0	0
19	Goa North Goa 580577 77.69	451042	451054	12	
20	Goa South Goa 598767 74.47	445916	445924	8	

21	Gujarat Ahmedabad East 2038162 54.72	1115317	1114791		526
22	Gujarat Ahmedabad West 1726987 55.45	957573	957571		2
23	Gujarat Amreli 1732810 50.29	871373	871373	0	0
24	Gujarat Anand 1780182 65.04	1157763	1156426		1337
25	Gujarat Banaskantha 1961924 69.62	1365989	1365141		848
26	Gujarat Bardoli 2048408 64.81	1327669	1324475		3194
27	Gujarat Bharuch 1723353 69.16	1191877	1192000	123	
28	Gujarat Bhavnagar 1916900 53.92	1033629	1031533		2096
29	Gujarat Chhota Udaipur 1821708 69.15	1259760	1258990		770
30	Gujarat Dahod 1875136 59.31	1112211	1112249	38	
31	Gujarat Gandhinagar 2182736 59.80	1305197	1304840		357
32	Gujarat Jamnagar 1817864 57.67	1048410	1047992		418
33	Gujarat Junagadh 1795110 58.91	1057462	1057454		8
34	Gujarat Kachchh 1943136 56.14	1090878	1090881	3	
35	Gujarat Kheda 2007404 58.12	1166619	1164397		2222
36	Gujarat Mahesana 1770617 59.86	1059938	1059316		622
37	Gujarat Navsari 2223550 59.66	1326542	1326543	1	
38	Gujarat Panchmahal 1896743 58.85	1116171	1116210	39	
39	Gujarat Patan 2019916 58.56	1182950	1181373		1577
40	Gujarat Porbandar 1768212 51.83	916519	916558	39	
41	Gujarat Rajkot 2112273 59.69	1260768	1260778	10	
42	Gujarat Sabarkantha 1976349 63.56	1256210	1256286	76	
43	Gujarat Surendranagar 2033419 55.09	1120128	1220179	51	
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-

44	Gujarat Vadodara 1949573 61.59	1200768	1200380		388
45	Gujarat Valsad 1859974 72.71	1352413	1351637		776
46	Karnataka Bagalkot 1806183 72.66	1312319	1311893		426
47	Karnataka Belgaum 1923788 71.49	1375283	1375285	2	
48	Karnataka Bellary 1884040 73.59	1386553	1386559	6	
49	Karnataka Bidar 1892962 65.47	1239358	1239406	48	
50	Karnataka Bijapur 1946090 66.32	1290719	1289986		733
51	Karnataka Chikkodi 1761694 78.66	1385688	1385725	37	
52	Karnataka Davanagere 1709244 76.99	1315916	1315951	35	
53	Karnataka Dharwad 1831975 74.37	1362421	1362521	100	
54	Karnataka Gulbarga 2098202 62.25	1306119	1306167	48	
55	Karnataka Haveri 1792774 77.60	1391214	1390513		701
56	Karnataka Koppal 1866397 70.99	1324898	1324940	42	
57	Karnataka Raichur 2010103 64.66	1299806	1295636		4170
58	Karnataka Shimoga 1752885 78.33	1372949	1372668		281
59	Karnataka Uttara Kannada 1641156 76.53	1256027	1256012		15
60	Madhya Pradesh BETUL 1895331 73.53	1393608	1393686	78	
61	Madhya Pradesh BHIND 1900654 54.93	1044022	1043084		938
62	Madhya Pradesh BHOPAL 2339411 64.06	1498626	1494415		4211
63	Madhya Pradesh GUNA 1889551 72.43	1368554	1368520		34
64	Madhya Pradesh GWALIOR 2154601 62.13	1338708	1337928		780
65	Madhya Pradesh MORENA 2006730 58.97	1183282	1183586	304	
66	Madhya Pradesh RAJGARH 1875211 76.04	1425911	1424176		1735
67	Madhya Pradesh SAGAR 1745690 65.75	1147866	1147932	66	

68	Madhya Pradesh VIDISHA 1945404 74.48	1449010	1449038	28	
69	Maharashtra Baramati 2372668 59.50	1411621	1410674		947
70	Maharashtra Hatkanangale 1814277 71.11	1290073	1290191	118	
71	Maharashtra Kolhapur 1936403 71.59	1386230	1386232	2	
72	Maharashtra Latur 1977042 62.59	1237355	1234853		2502
73	Maharashtra Madha 1991454 63.65	1267530	1267125		405
74	Maharashtra Osmanabad 1992737 63.88	1272969	1273099	130	
75	Maharashtra Raigad 1668372 60.51	1009567	1008505		1062
76	Maharashtra Ratnagir-Sindhudurg 1451630 62.52	907618	906206		1412
77	Maharashtra Sangli 1868174 62.27	1163353	1163363	10	
78	Maharashtra Satara 1889740 63.16	1193492	1193487		5
79	Maharashtra Solapur 2030119 59.19	1201586	1201261		325
80	Uttar Pradesh Agra 2072685 54.08	1120864	1119183		1681
81	Uttar Pradesh Aonla 1891713 57.44	1086687	1086120		567
82	Uttar Pradesh Badaun 2008758 54.35	1091697	1090662		1035
83	Uttar Pradesh Bareilly 1924434 58.03	1116749	1116465		284
84	Uttar Pradesh Etah 1700524 59.31	1008533	1007609		924
85	Uttar Pradesh Fatehpur Sikri 1798823 57.19	1028791	1028909	118	
86	Uttar Pradesh Firozabad 1890772 58.53	1106747	1105210		1537
87	Uttar Pradesh Hathras 1938080 55.71	1079731	1079010		721
88	Uttar Pradesh Mainpuri 1790797 58.73	1051758	1051023		735

89	Uttar Pradesh Sambhal 1898202 62.91	1194209	1193721		488
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
90	West Bengal Jangipur 1805360 75.72	1367014	1366962		52
91	West Bengal Maldaha Dakshin 1782159 76.69	1366728	1364552		2176
92	West Bengal Maldaha Uttar 1862035 76.03	1415718	1413820		1898
93	West Bengal Murshidabad 1888097 81.52	1539112	1539216	104	

*As informed through ECI Press Note No 74 dated May 7, 202

*** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots

Annexure- 4

फेज ४ साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes Polled	EVM votes Recovered	+	-
1.	Andhra Pradesh Amalapuram (SC) 1531410 83.85	1284018	1284957	939	
2	Andhra Pradesh Anakapalle 1596916 82.03	1309977	1306348		3629
3	Andhra Pradesh Ananthapur 1767591 80.51	1423108	1420357		2751
4	Andhra Pradesh Araku (ST) 1554633 73.68	1145426	1143013		2413
5	Andhra Pradesh Bapatla (SC) 1506354 85.48	1287704	1282422		5282
6	Andhra Pradesh Chittoor(SC) 1640202 85.77	1406880	1400022		6858
7	Andhra Pradesh Eluru 1637430 83.68	1370153	1366884		3269
8	Andhra Pradesh Guntur 1791543 78.81	1411989	1404061		7928
9	Andhra Pradesh Hindupur 1656775 84.70	1403259	1396687		6572
10	Andhra Pradesh Kadapa 1639066 79.57	1304256	1300147		4109
11	Andhra Pradesh Kakinada 1634122 80.30	1312255	1312770	515	
12	Andhra Pradesh Kurnoolu 1722857 76.80	1323071	1316682		6389
13	Andhra Pradesh Machilipatnam 1539460 84.05	1293935	1292057		1878
14	Andhra Pradesh Nandyal 1721013 80.61	1387367	1385007		2360
15	Andhra Pradesh Narsapuram 1472923 82.59	1216550	1217351	801	

16	Andhra Pradesh Narsaraopet 1734858 85.65	1485909	1482913		2996
17	Andhra Pradesh Nellore 1712274 79.05	1353563	1352418		1145
18	Andhra Pradesh Ongole 1607832 87.06	1399707	1401174	1467	
19	Andhra Pradesh Rajahmundry 1623149 80.93	1313630	1311751		1879
20	Andhra Pradesh Rajampet 1665702 79.09	1317448	1314182		3266
21	Andhra Pradesh Srikakulam 1631174 74.43	1214128	1208912		5216
22	Andhra Pradesh Thirupathi(SC) 1729832 79.10	1368362	1365358		3004
23	Andhra Pradesh Vijayawada 1704077 79.37	1352495	1347527		4968
24	Andhra Pradesh Visakhapatnam 1927303 71.11	1370484	1366795		3689
25	Andhra Pradesh Vizianagaram 1585206 81.05	1284886	1278710		6176
26	Bihar Begusarai 2196089 58.70	1289076	1288395		681
27	Bihar Darbhanga 1781356 57.37	1021962	1022134	172	
28	Bihar Munger 2042279 55.55	1134548	1134550	2	
29	Bihar Samastipur 1818530 60.11	1093182	1092821		361
30	Bihar Ujjarpur 1745408 59.59	1040026	1040183	157	
31	Jammu and Kashmir SRINAGAR 1747810 38.49	672653	671933		720
32	Jharkhand Khunti 1326138 69.93	927422	924725		2697
33	Jharkhand Lohardaga 1441302 66.45	957690	954968		2992
34	Jharkhand Palamau 2243034 61.27	1374358	1373737		621
35	Jharkhand Singbhum 1447562 69.32	1003482	999884		3598

36	Madhya Pradesh DEWAS 1940472 75.48	1464690	1464796	106	
37	Madhya Pradesh DHAR 1953834 72.76	1421585	1422029	444	
38	Madhya Pradesh INDORE 2526803 61.67	1558341	1558311		30
39	Madhya Pradesh KHANDWA 2112203 71.52	1510588	1509810		778
40	Madhya Pradesh KHARGONE 2046030 76.03	1555585	1555958	373	
41	Madhya Pradesh MANDSOUR 1898060 75.27	1428623	1428345		278
42	Madhya Pradesh RATLAM 2094548 72.94	1527828	1528176	348	
43	Madhya Pradesh UJJAIN 1798704 73.82	1327715	1326071		1644
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
44	Maharashtra Ahmednagar 1981866 66.61	1320168	1320318	150	
45	Maharashtra Aurangabad 2059710 63.03	1298227	1297724		503
46	Maharashtra Beed 2142547 70.92	1519526	1518614		912
47	Maharashtra Jalgaon 1994046 58.47	1165968	1165216		752
48	Maharashtra Jalna 1967574 69.18	1361226	1357971		3255
49	Maharashtra Maval 2585018 54.87	1418439	1417866		573
50	Maharashtra Nandurbar 1970327 70.68	1392635	1391396		1239
51	Maharashtra Pune 2061276 53.54	1103678	1103671		7
52	Maharashtra Raver 1821750 64.28	1170944	1169365		1579
53	Maharashtra Shirdi 1677335 63.03	1057298	1057328	30	
54	Maharashtra Shirur 2539702 54.16	1375593	1372797		2796
55	Odisha Berhampur 1591380 65.41	1040924	1038806		2118

56	Odisha Kalahandi 1700780 77.90	1324936	1322799		2137
57	Odisha Koraput 1480922 77.53	1148182	1144023		4159
58	Odisha Nabarangpur 1514140 82.16	1243957	1236661		7296
59	Telangana Adilabad 1650175 74.03	1221553	1219982		1571
60	Telangana Bhongir 1808585 76.78	1388680	1388579		101
61	Telangana Chevella 2938370 56.40	1657107	1656178		929
62	Telangana Hyderabad 2217094 48.48	1074827	1073544		1283
63	Telangana Karimnagar 1797150 72.54	1303690	1302447		1243
64	Telangana Khammam 1631039 76.09	1241135	1240582		553
65	Telangana Mahabubabad 1532366 71.85	1101030	1100480		550
66	Telangana Mahbubnagar 1682470 72.43	1218587	1218323		264
67	Telangana Malkajgiri 3779596 50.78	1919131	1915185		3946
68	Telangana Medak 1828210 75.09	1372894	1372896	2	
69	Telangana Nagarkurnool 1738254 69.46	1207470	1205275		2195
70	Telangana Nalgonda 1725465 74.02	1277137	1277136		1
71	Telangana Nizamabad 1704867 71.92	1226133	1226215	82	
72	Telangana Peddapalle 1596430 67.87	1083467	10828115		652
73	Telangana Secunderabad 2120401 49.04	1039834	1039041		793
74	Telangana Warangal 1824466 68.86	1256301	1255435		866
75	Telangana Zahirabad 1641410 74.63	1225049	1225027		22

76	Uttar Pradesh Akbarpur 1869167 57.78	1079978	1079818		160
77	Uttar Pradesh Baharaich 1838684 57.42	1055818	1056179	361	
78	Uttar Pradesh Dhaurahra 1719345 64.54	1109680	1109492		188
79	Uttar Pradesh Etawah 1828498 56.36	1030554	1030621	67	
80	Uttar Pradesh Farrukhabad 1747182 59.08	1032244	1031784		460
81	Uttar Pradesh Hardoi 1910485 57.52	1098820	1097322		1498
82	Uttar Pradesh Kannauj 1988925 61.08	1214886	1214285		601
83	Uttar Pradesh Kanpur 1662859 53.05	882074	882042		32
84	Uttar Pradesh Kheri 1870170 64.68	1209621	1209810	189	
85	Uttar Pradesh Misrikh 1878195 55.89	1049630	1049151		479
86	Uttar Pradesh Shahjahanpur 2331834 53.36	1244364	1243585		779
87	Uttar Pradesh Sitapur 1759943 62.54	1100741	1100826	85	
88	Uttar Pradesh Unnao 2341740 55.46	1298677	1298002		675
89	West Bengal Asansol 1770281 73.27	1297096	1296322		764
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
90	West Bengal Baharampur 1783078 77.54	1382678	1380981		1697
91	West Bengal Bardhaman Purba 1801333 82.85	1492453	1492448		5
92	West Bengal Bardhaman- Durgap. 1851780 80.72	1494778	1493984		794
93	West Bengal Birbhum 1857022 81.91	1521023	1521048	25	

94	West Bengal Bolpur 1839234 82.66	1520401	1520408	7	
95	West Bengal Krishnanagar 1755631 80.65	1415859	1415842		17
96	West Bengal Ranaghat 1871658 81.87	1532304	1531996		308

***As informed through ECI press note no 80 dated 11.05.2024**

***** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballot**

Annexure- 5

फेज ५ साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes Polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Bihar Hajipur 1967094 58.43	1149406	1149394		12
2	Bihar Madhubani 1934980 53.04	1026408	1026338		70
3	Bihar Muzaffarpur 1866106 59.47	1109688	1110095	407	
4	Bihar Saran 1795010 56.73	1018366	1018494	128	
5	Bihar Sitamarhi 1947996 56.21	1094885	1091836		3049
6	Jammu and Kashmir BARAMULLA 1737865 59.10	1027084	1026457		627
7	Jharkhand Chatra 1689926 63.69	1076352	1074449		1903
8	Jharkhand Hazaribagh 1939374 64.39	1248798	1249093	295	
9	Jharkhand Kodarma 2205318 61.81	1363010	1360792		2218
10	Ladakh Ladakh 184808 71.82	132727	132614		113
11	Maharashtra Bhiwandi 2087244 59.89	1250090	1249338		752
12	Maharashtra Dhule 2022061 60.21	1217523	1215525		1998
13	Maharashtra Dindori 1853387 66.75	1237180	1236675		505
14	Maharashtra Kalyan 2082221 50.12	1043610	1041476		1134
15	Maharashtra Mumbai North 1811942 57.02	1033241	1032503		738
16	Maharashtra Mumbai North Central 1744128 51.98	906530	907229	699	
17	Maharashtra Mumbai North East 1636890 56.37	922760	922256		504
18	Maharashtra Mumbai North West 1735088 54.84	951580	951582	2	

19	Maharashtra Mumbai South 1536168 50.06	769010	7692223	213	
20	Maharashtra Mumbai South Cent 1474405 53.60	790339	790338		1
21	Maharashtra Nashik 2030124 60.75	1233379	1233252		127
22	Maharashtra Palghar 2148514 63.91	1373162	1373159		3
23	Maharashtra Thane 2507372 52.09	1306194	1304427		1767
24	Odisha Aska 1620974 62.67	1015883	1016047	164	
25	Odisha Bargarh 1631974 79.78	1302069	1300266		1803
26	Odisha Bolangir 1801744 77.52	1396719	1394081		2638
27	Odisha Kandhamal 1339090 74.16	993091	990520		2571
28	Odisha Sundargarh 1576105 73.02	1150875	1148968		1907
29	Uttar Pradesh Amethi 1796098 54.34	976053	976679	626	
30	Uttar Pradesh Banda 1747425 59.70	1043256	1042931		325
31	Uttar Pradesh Barabanki 1918491 67.20	1289258	1288381		877
32	Uttar Pradesh Faizabad 1927459 59.14	1139882	1139094		788
33	Uttar Pradesh Fatehpur 1938563 57.09	1106690	1105472		1218
34	Uttar Pradesh Gonda 1843121 51.62	951394	951592	198	
35	Uttar Pradesh Hamirpur 1839761 60.60	1114874	1113768		1106
36	Uttar Pradesh Jalaun 2006161 56.18	1127112	1226966		146
37	Uttar Pradesh Jhansi 2161221 63.86	1380214	1378807		1407
38	Uttar Pradesh Kaiserganj 1904726 55.68	1060576	1060767	191	
39	Uttar Pradesh Kaushambi 1909620 52.80	1008255	1007927		328

40	Uttar Pradesh Lucknow 2172171 52.28	1135624	1133259		2365
41	Uttar Pradesh Mohanlalganj 2187232 62.88	1375372	1374478		894
42	Uttar Pradesh Rae Bareli 1784314 58.12	1036997	1036644		353
43	West Bengal Arambagh 1883266 82.62	1555882	1554300		1582
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes Polled	EVM votes Recovered	+	-
44	West Bengal Bangaon 1836374 81.04	1488209	1487892		317
45	West Bengal Barrackpur 1508728 75.41	1137763	1137819	56	
46	West Bengal Hooghly 1858067 81.38	1512060	1511948		112
47	West Bengal Howrah 1769184 71.73	1269079	1268854		225
48	West Bengal Srerampur 1926645 76.44	1472793	1471838		955
49	West Bengal Uluberia 1741438 79.78	1389316	1387012		2304

*As informed through ECI press note no 89 dated 17.05.2024 (***As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballot)

Annexure- 6

फेज 6 साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State - PC - Name Count of Elector* - **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1.	Bihar Gopalganj 2024673 52.32	1059298	1059393	95	
2	Bihar Maharajganj 1934937 52.27	1011421	1011462	41	
3	Bihar Paschim Champaran 1756078 61.62	1082178	1082170		8
4	Bihar Purvi Champaran 1790761 59.68	1068642	1069091	449	
5	Bihar Sheohar 1832745 57.40	1052021	1052505	484	
6	Bihar Siwan 1896512 52.49	995416	995506	90	
7	Bihar Vaishali 1869178 62.59	1170009	1169861		148
8	Bihar Valmiki Nagar 1827281 60.19	1099781	1098897		884
9	Haryana AMBALA 1996708 67.34	1344503	1344533	30	
10	Haryana bhiwanimahendrag arh 1793029 65.39	1172526	1171667		859
11	Haryana FARIDABAD 2430212 60.52	1470649	1469170		1479
12	Haryana GURGAON 2573411 62.03	1596240	1596251	11	
13	Haryana HISAR 1790722 65.27	1168784	1168313		471
14	Haryana KARNAL 2104229 63.74	1341174	1341197	23	
15	Haryana KURUKSHETRA 1794300 67.01	1202401	1202413	12	
16	Haryana ROHTAK 1889844 65.68	1241201	1239652		1549
17	Haryana SIRSA 1937689 69.77	1351932	1351949	17	
18	Haryana SONIPAT 1766624 63.44	1120791	1119190		1601
19	J & K ANANTNAG- RAJOURI 1836576 55.40	1017451	1017520	69	
20	Jharkhand Dhanbad 2285237 62.06	1418264	1414710		3554

21	Jharkhand Giridih 1864660 67.23	1253553	1253005		548
22	Jharkhand Jamshedpur 1869278 67.68	1265169	1264240		929
23	Jharkhand Ranchi 2197331 65.36	1436127	1432859		3268
24	NCT OF Delhi Chandni Chowk 1645958 58.60	964503	963895		608
25	NCT OF Delhi East Delhi 2120584 59.51	1261988	1261887		101
26	NCT OF Delhi New Delhi 1525071 55.43	845285	844889		396
27	NCT OF Delhi North- East Delhi 2463159 62.89	1549202	1548476		726
28	NCT OF Delhi North- West Delhi 2567423 57.85	1485378	1482638		2740
29	NCT OF Delhi South Delhi 2291764 56.45	1293598	1293476		122
30	NCT OF Delhi West Delhi 2587977 58.79	1521541	1518075		3466
31	Odisha Bhubaneswar 1672774 64.49	1078810	1077476		1334
32	Odisha Cuttack 1571622 71.20	1118918	1116941		1977
33	Odisha Dhenkanal 1529785 78.01	1193460	1184033		9427
34	Odisha Keonjhar 1588179 78.97	1254163	1252761		1402
35	Odisha Puri 1586465 75.43	1196684	1191034		5650
36	Odisha Sambalpur 1499728 79.50	1192226	1190616		1610
37	Uttar Pradesh Allahabad 1825730 51.82	946076	945146		930
38	Uttar Pradesh Ambedkar Nagar 1911297 61.58	1176920	1174672		2248
39	Uttar Pradesh Azamgarh 1868165 56.16	1049205	1048948		257
40	Uttar Pradesh Basti 1902898 56.67	1078313	1077422		891
41	Uttar Pradesh Bhadohi 2037925 53.07	1081465	1081697	232	
42	Uttar Pradesh Domariyaganj 1961845 51.97	1019548	1016183		3365

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
43	Uttar Pradesh Jaunpur 1977237 55.59	1099223	1096957		2266
44	Uttar Pradesh Lalganj 1838882 54.38	1000053	999434		619
45	Uttar Pradesh Machhlishahr 1940605 54.49	1057361	1056972		389
46	Uttar Pradesh Phulpur 2067043 48.91	1010909	1011627	718	
47	Uttar Pradesh Pratapgarh 1833312 51.45	943245	943304		59
48	Uttar Pradesh Sant Kabir Nagar 2071964 52.57	1089154	1088750		404
49	Uttar Pradesh Shrawasti 1980381 52.83	1046253	1046002		251
50	Uttar Pradesh Sultanpur 1852590 55.63	1030583	1030179		404
51	West Bengal Bankura 1780580 80.75	1437826	1437806		20
52	West Bengal Bishnupur 1754268 85.91	1507040	1506951		89
53	West Bengal Ghatal 1939945 82.17	1593990	1593450		540
54	West Bengal Jhargram 1779794 83.47	1485591	1483802		1789
55	West Bengal Kanthi 1794537 84.77	1521159	1519392		1767
56	West Bengal Medinipur 1811243 81.56	1477309	1474654		2655
57	West Bengal Purulia 1823120 78.39	1429190	1428596		594
58	West Bengal Tamluk 1850741 84.79	1569233	1568214		1019

*As informed through ECI Press Note No 99 dated May 23, 2024

***As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots

Annexure- 7

फेज 7 साठी मतदानाचा डेटा

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Bihar Arrah 2165574 50.27	1088685	1088409		276
2	Bihar Buxar 1923164 55.39	1065290	1066300		1010
3	Bihar Jahanabad 1670327 55.09	920114	920112		2
4	Bihar Karakat 1881191 54.68	1028641	1027665		976
5	Bihar Nalanda 2288240 49.78	1139006	1139336	330	
6	Bihar Patliputra 2073685 59.24	1228549	1227339		1210
7	Bihar Patna Sahib 2292045 46.85	1073847	11073762		85
8	Bihar Sasaram 1910368 57.16	1091993	1092158	165	
9	Chandigarh Chandigarh 659805 67.98	448547	448548	1	
10	Himachal Pradesh HAMIRPUR 1432636 71.56	1025237	1022970		2267
11	Himachal Pradesh KANGRA 1502514 67.89	1020026	1019345		681
12	Himachal Pradesh MANDI 1364060 73.15	997833	997478		355
13	Himachal Pradesh SHIMLA 1346369 71.26	959445	958978		467
14	Jharkhand Dumka 1591061 73.87	1175294	1174681		613
15	Jharkhand Godda 2028154 68.63	1391960	1388559		3401
16	Jharkhand Rajmahal 1704671 70.78	1206577	1206675	98	
17	Odisha Balasore 1608014 76.77	1234427	1235600	1173	
18	Odisha Bhadrak 1770915 73.23	1296802	1291183		5619
19	Odisha Jagatsinghpur 1700814 75.48	1283700	1280103		3597

20	Odisha Jajpur 1545664 74.47	1151038	1151847	809	
21	Odisha Kendrapara 1792723 71.22	1276773	1272561		4212
22	Odisha Mayurbhanj 1542927 75.79	1169335	1165699		3666
23	Punjab Amritsar 1611263 56.06	903206	903326	120	
24	Punjab Anandpur Sahib 1732211 61.98	1073572	1073709	137	
25	Punjab Bathinda 1651188 69.36	1145241	1145264	23	
26	Punjab Faridkot 1594033 63.34	1009637	1009711	74	
27	Punjab Fatehgarh Sahib 1552567 62.53	970783	971031	248	
28	Punjab Firozpur 1670008 67.02	1119167	1117934		1233
29	Punjab Gurdaspur 1605204 66.67	1070267	1070254		13
30	Punjab Hoshiarpur 1601826 58.86	942766	942810	44	
31	Punjab Jalandhar 1654005 59.7	987508	987602	94	
32	Punjab Khadoor Sahib 1667797 62.55	1043248	1042796		452
33	Punjab Ludhiana 1758614 60.12	1057274	1057219		55
34	Punjab Patiala 1806424 63.63	1149417	1149065		35228
35	Punjab Sangrur 1556601 64.63	1006048	1005403		645
36	Uttar Pradesh Ballia 1923645 52.05	1001317	1001968	651	
37	Uttar Pradesh Bansgaon 1820854 51.79	943007	941708		1299
38	Uttar Pradesh Chandauli 1843196 60.58	1116673	1113469		3204
39	Uttar Pradesh Deoria 1873821 55.51	1040178	1040381	203	
40	Uttar Pradesh Ghazipur 2074883 55.45	1150496	1148952		1544
Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
41	Uttar Pradesh Ghosi 2083928 55.05	1147213	1147461	248	
42	Uttar Pradesh Gorakhpur 2097202 54.93	1152057	1151384		673

43	Uttar Pradesh Kushi Nagar 1875222 57.57	1079573	1079710	137	
44	Uttar Pradesh Maharajganj 2004050 60.31	1208589	1208722		133
45	Uttar Pradesh Mirzapur 1906327 57.92	1104186	1103900		286
46	Uttar Pradesh Robertsganj 1779189 56.78	1010277	1008459		1818
47	Uttar Pradesh Salempur 1776982 51.38	913009	913701	692	
48	Uttar Pradesh Varanasi 1997578 56.49	1128527	1127081		1446
49	West Bengal Barasat 1905400 80.17	1527620	1527533		87
50	West Bengal Basirhat 1804261 84.31	1521154	1519128		2026
51	West Bengal Diamond harbour 1880779 81.04	1524138	1524223	85	
52	West Bengal Dum Dum 1699656 73.81	1254452	1254461	9	
53	West Bengal Jadavpur 2033525 76.68	1559330	1558207		1123
54	West Bengal Joynagar 1844780 80.08	1477298	1477368	70	
55	West Bengal Kolkata Dakshin 1849520 66.95	1238256	1238425	169	
56	West Bengal Kolkata Uttar 1505356 63.59	957319	955466		1853
57	West Bengal Mathurapur 1817068 82.02	1490299	1490330	31	

*As informed through ECI Press Note No 109 Dated May 25, 2024

***As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots

Annexure 8

Annexure Tables A8 to A23

खाली दिलेल्या NDA च्या टप्प्यांनुसार आणि राज्यनिहाय स्ट्राईक रेटच्या सर्वसमावेशक तक्त्यांमुळे चित्र स्पष्टपणे समोर येते:

खालील तक्ता राज्यनिहाय मतदानाच्या टक्केवारीतील वाढ दाखवतो, जो सुरुवातीला जाहीर केलेल्या मतदानाची आकडेवारी आणि अंतिम मतदानाची आकडेवारी यांच्यातील तुलना आधारित आहे. त्याचबरोबर, दिलेल्या राज्यात NDA आघाडीने जिंकलेल्या जागांची संख्या देखील दाखवली आहे. तक्ते ascending क्रमाने मांडले आहेत, ज्या राज्यांमध्ये एकाच टप्प्यात मतदान झाले आहे त्या तक्त्यांपासून सुरुवात केली आहे, तर सातही टप्प्यांत मतदान झालेल्या राज्यांचा अहवाल शेवटी दिला आहे.

तक्ता A8: एक टप्प्यांतील निवडणूक असलेल्या राज्ये

ज्या राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये एकाच टप्प्यात मतदान झाले, त्या ठिकाणी मतदान संपल्यानंतर लगेच दिलेल्या आकडेवारीच्या तुलनेत अंतिम आकडेवारीत EVM मतदारांच्या सहभागाच्या टक्केवारीत वाढ

1. Andaman & Nicobar Islands [Sub-table 8.1]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	56.87	19.04.24	7.00PM	64.10	30.04.24	7.23	1

2. Arunachal Pradesh [Sub-table 8.2]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	2	65.46	19.04.24	7.00PM	77.68	30.04.24	12.22	2

3. Lakshadweep [Sub-table 8.3]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	59.02	19.04.24	7.00PM	84.16	30.04.24	25.14	0

4. Meghalaya [Sub-table 8.4]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	2	70.26	19.04.24	7.00PM	76.60	30.04.24	6.34	0

5. Mizoram [Sub-table 8.5]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	54.18	19.04.24	7.00PM	56.87	30.04.24	2.69	0

6. Puducherry [Sub-table 8.6]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	73.25	19.04.24	7.00PM	78.90	30.04.24	5.65	0

7. Sikkim [Sub-table 8.7]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	68.06	19.04.24	7.00PM	79.88	30.04.24	11.82	1

8. Tamil Nadu [Sub-table 8.8]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	39	62.19	19.04.24	7.00PM	69.72	30.04.24	7.53	0

9. Uttarakhand [Sub-table 8.9]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	5	53.64	19.04.24	7.00PM	57.22	30.04.24	3.58	5

10. Dadra & Nagar Haveli & Daman and Diu [Sub-table 8.10]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
3	2	65.23	07.05.24	8.00PM	71.31	11.05.24	6.08	1

11. Gujarat [Sub-table 8.11]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
3	25	56.76	07.05.24	8.00PM	60.13	11.05.24	3.37	24

12. Andhra Pradesh [Sub-table 8.12]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
4	25	68.12	13.05.24	8.00PM	80.66	17.05.24	12.54	21

13. Telangana [Sub-table 8.13]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
4	17	61.39	13.05.24	8.00PM	65.67	17.05.24	4.28	8

14. Ladakh [Sub-table 8.14]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
5	1	67.15	20.05.24	7.45PM	71.82	23.05.24	4.67	0

15. Haryana [Sub-table 8.15]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
6	10	58.37	25.05.24	7.45PM	64.80	28.05.24	6.43	5

16. NCT of Delhi [Sub-table 8.16]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
6	7	54.48	25.05.24	7.45PM	58.69	28.05.24	4.21	7

17. Himachal Pradesh [Sub-table 8.17]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
7	4	67.53	01.06.24	8.45PM	70.90	06.06.24	3.37	4

18. Punjab [Sub-table 8.18]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
7	13	55.86	01.06.24	8.45PM	62.80	06.06.24	6.94	0

19. Chandigarh [Sub-table 8.19]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
7	1	62.80	01.06.24	8.45PM	67.98	06.06.24	5.18	0

Annexure 9

तक्ता A9: दोन टप्प्यातील निवडणूक राज्ये

राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये मतदानाची वेळ संपल्यावर लगेचच दिलेल्या पहिल्या आकड्याच्या तुलनेत EVM मतदानाची टक्केवारी आणि अंतिम आकड्यांमध्ये वाढ दोन टप्प्यात मतदान घेण्यात आली

1. Rajasthan [Table 9.1]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	12	50.95	19.04.24	7.00PM	57.65	30.04.24	6.70	4
2	13	N . G.	26.04.24	-	65.03	30.04.24	NK	10
Total	25							14

2. Karnataka [Sub-table 9.2]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
2	14	Not Given	26.04.24	-	69.56	30.04.24	NK	12
3	14	67.76	07.05.24	8.00PM	71.84	11.05.24	4.08	7
Total	28							19

3. Tripura [Sub-table 9.3]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	79.90	19.04.24	7.00PM	81.48	30.04.24	1.58	1
2	1	NG	26.04.24	-	80.36	30.04.24	NK	1
Total	2							2

Annexure 10

तक्ता A10: तीन टप्प्यातील निवडणूक राज्ये

EVM मतदानाची टक्केवारी आणि अंतिम आकड्यांमधील वाढ राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये मतदानाची वेळ संपल्यावर लगेचच दिलेल्या पहिल्या आकड्याच्या तुलनेत तीन टप्प्यात मतदान घेण्यात आले.

1. Assam [Sub-table 10.1]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	5	71.38	19.04.24	7.00PM	78.25	30.04.24	6.87	4
2	5	NG	19.04.24	-	81.17	30.04.24	NK	4
3.	4	75.26	07.05.24	8.00PM	85.45	11.05.24	10.19	3
Total	14							11

2. Chhattisgarh [Table 10.2]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	63.41	19.04.24	7.00PM	68.29	30.04.24	4.88	1
2	3	NG	26.04.24	-	76.24	30.04.24	NK	3
3	7	66.99	07.05.24	8.00PM	71.98	11.05.24	4.99	6
Total	11							10

Annexure 11

तक्ता A11: चार टप्प्यातील निवडणूक राज्ये

EVM मतदानाची टक्केवारी आणि अंतिम आकड्यांमध्ये वाढ राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये मतदानाची वेळ संपल्यावर लगेचच दिलेल्या पहिल्या आकड्याच्या तुलनेत चार टप्प्यात मतदान घेण्यात आले.

1. Madhya Pradesh [Table 11.1]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	6	63.33	19.04.24	7.00PM	67.75	30.04.24	4.42	6
2	6	NG	26.04.24	-	58.59	30.04.24	NK	6
3	9	63.09	07.05.24	8.00PM	66.75	11.05.24	3.66	9
4	8	68.63	13.05.24	8.00PM	72.05	17.05.24	3.42	8
Total	29							29

2. Jharkhand [Sub-table 11.2]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
4	4	63.37	13.05.24	8.00PM	66.01	17.05.24	2.64	1
5	3	63.00	20.05.24	7.45PM	63.21	23.05.24	0.21	3
6	4	62.74	25.05.25	7.45PM	65.39	28.05.24	2.65	4
7	3	69.59	01.06.24	8.45PM	70.88	06.06.24	1.29	1
Total	14							9

3. Odisha [Sub-table 11.3]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
4	4	63.85	13.05.24	8.00PM	75.68	17.05.24	11.83	3
5	5	60.72	20.05.24	7.45PM	73.50	23.05.24	12.78	5
6	6	60.07	25.05.24	7.45PM	74.45	28.05.24	14.38	6
7	6	63.57	01.06.24	8.45PM	74.41	06.06.24	10.84	6
Total	21							20

Annexure 12

तक्ता A12: पाच टप्प्यातील निवडणूक राज्ये

EVM मतदानाची टक्केवारी आणि अंतिम आकड्यांमधील वाढ राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये मतदानाची वेळ संपल्यावर लगेचच दिलेल्या पहिल्या आकड्याच्या तुलनेत पाच टप्प्यांमध्ये मतदान घेण्यात आले.

1. Maharashtra [Sub-table 12.1]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	5	55.29	19.04.24	7.00PM	63.71	30.04.24	8.42	1
2	8	NG	19.04.24	-	62.71	30.04.24	NK	2
3	11	54.77	07.05.24	8.00PM	63.55	11.05.24	8.78	4
4	11	52.75	13.05.24	8.00PM	62.21	17.05.24	9.46	5
5	13	48.88	20.05.24	7.45PM	56.89	23.05.24	8.01	5
Total	48							17

2. Jammu & Kashmir [Sub-table 12.2]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	1	65.08	19.04.24	7.00PM	68.27	30.04.24	3.19	1
2	1	NG	19.04.24	-	72.22	30.04.24	NK	1

4	1	36.58	13.05.24	8.00PM	38.49	17.05.24	1.91	0
5	1	54.49	20.05.24	7.45PM	59.10	23.05.24	4.61	0
6	1	52.28	25.05.24	7.45PM	55.40	28.05.24	3.12	0
Total	5							2

Annexure 13

तक्ता A13: सात टप्प्यातील निवडणूक राज्ये

राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये मतदानाची वेळ संपल्यानंतर लगेचच दिलेल्या पहिल्या आकड्याच्या तुलनेत EVM मतदानाची टक्केवारी आणि अंतिम आकड्यांमध्ये वाढ

1. Bihar [Table 13.1]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	4	47.49	19.04.24	7.00PM	49.26	30.04.24	1.77	3
2	5	NG	19.04.24	-	59.45	30.04.24	NK	2
3	5	56.55	07.05.24	8.00PM	59.15	11.05.24	2.60	5
4	5	55.90	13.05.24	8.00PM	58.21	17.05.24	2.31	5
5	5	52.60	20.05.24	7.45PM	56.76	23.05.24	4.16	5
6	8	53.30	25.05.24	7.45PM	57.18	28.05.24	3.88	8
7	8	50.79	01.06.24	8.45PM	53.29	06.06.24	2.50	2
Total	40							30

2. Uttar Pradesh [Sub-table 13.2]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	8	57.61	19.04.24	7.00PM	61.11	30.04.24	3.50	2
2	8	NG	19.04.24	-	55.19	30.04.24	NK	8
3	10	57.34	07.05.24	8.00PM	57.55	11.05.24	0.21	4

4	13	57.88	13.05.24	8.00PM	58.22	17.05.24	0.34	8
5	14	57.79	20.05.24	7.45PM	58.02	23.05.24	0.23	4
6	14	54.03	25.05.24	7.45PM	54.04	28.05.24	0.01	3
7	13	55.60	01.06.24	8.45PM	55.85	06.06.24	0.25	7
Total	80							36

3. West Bengal [Sub-table 13.3]

Phase	PCs	EVM Vote%	Date	Time	Final %	Date	Hike	NDA Seats
1	3	77.57	19.04.24	7.00PM	81.91	30.04.24	4.34	2
2	3	NG	19.04.24	-	76.58	30.04.24	NK	3
3	4	73.93	07.05.24	8.00PM	77.53	11.05.24	3.60	1
4	8	75.94	13.05.24	8.00PM	80.22	17.05.24	4.28	1
5	7	73.00	20.05.24	7.45PM	78.45	23.05.24	5.45	1
6	8	78.19	25.05.24	7.45PM	82.71	28.05.24	4.52	4
7	9	69.89	01.06.24	8.45PM	76.80	06.06.24	6.91	0
Total	42							12

Annexure- 14

Seats won with very low margin

S.No.	State	Seat	Winning Party	Margin
1	Maharashtra	Mumbai North West	Shiv Sena	48
2	Kerala	Attingal	Congress	684
3	Odisha	Jaipur	BJP	1587
4	Rajasthan	Jaipur Rural	BJP	1615
5	Chhattisgarh	Kanker	BJP	1884
6	Chandigarh	Chandigarh	Congress	2504
7	U.P.	Hamirpur	SP	2629
8	Lakshadweep	Lakshadweep	Congress	2647
9	U.P.	Bansgaon	BJP	3150
10	Punjab	Ferozepur	Congress	3242
11	U.P.	Salempur	BJP	3573
12	Maharashtra	Dhule	Congress	3831
13	U.P.	Phulpur	BJP	4332
14	Tamil Nadu	Vrudhunagar	Congress	4379
15	Telangana	Farukhabad	SP	4449
16	U.P.	Daurahra	BJP	4449
17	Telangana	Mehbubnagar	BJP	4500
18	W.B.	Bishanpur	BJP	5567
19	Daman Diu	Daman Diu	independent	6225
20	W.B.	Arrambag	TMC	6399
21	Maharashtra	Beed	NCP SP	6553

Annexure- 15

Voter turnout data for Phase 1

Vote discrepancy is present in 538 seats, whereas Attingle (Kerala), Amreli (Gujarat), Daman & Diu, Lakshadweep have zero discrepancy.

In 169 seats the vote difference of EVM Polled votes and recovered at counting is 3000 or more.

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Arunachal Pradesh Arunachal East 375310 83.31	312658	310213		2445
2	Arunachal Pradesh Arunachal West 517384 73.60	380783	379611		1172
3	Assam Jorhat 1727121 79.89	1379749	1377003		2746
4	Assam Kaziranga 2050126 79.33	1626408	1623167		3241
5	Assam Lakhimpur 1577234 76.42	1205331	1203562		1769
6	Bihar Nawada 2006124 43.17	866102	864900		1202
7	Jammu and Kashmir UDHAMPUR 1623195 68.27	1108206	1106472		1734
8	Lakshadweep Lakshadweep 57784 84.16	48630	48630	0	0
9	Madhya Pradesh MANDLA 2101811 72.84	1530861	1531950	1089	
10	Maharashtra Chandrapur 1837906 67.55	1241574	1238291		3283
11	Manipur Inner Manipur 991574 80.15	794790	789912		4878
12	Manipur Outer Manipur 553078 68.83	380688			
13	Meghalaya Tura 826156 81.37	672284	670441		1843
14	Nagaland Nagaland 1317536 57.72	760507	757154		3353
15	Puducherry PUDUCHERRY 1023699 78.90	807724	804489		3235
16	Sikkim Sikkim 464140 79.88	370765	368889		1896
17	Tamil Nadu ARAKKONAM 1562871 74.19	1159441	1156724		2717
18	Tamil Nadu ARANI 1496118 75.76	1133520	1132317		1203
19	Tamil Nadu CHENNAI CENTRAL 1350161 53.96	728614	727305		1309
20	Tamil Nadu CHIDAMBARAM 1519847 76.37	1160762	1158718		2044
21	Tamil Nadu CUDDALORE 1412746 72.57	1025298	1021640		3658
22	Tamil Nadu KANNIYAKUMARI 1557915 65.44	1019532	1016841		2691
23	Tamil Nadu POLLACHI 1597467 70.41	1124743	1120439		4304
24	Tamil Nadu SIVAGANGA 1633857 64.26	1049887	1048358		1529
25	Tamil Nadu THANJAVUR 1501226 68.27	1024949	1022796		2153
26	Tamil Nadu THOOTHUKKUDI 1458430 66.88	975468	973066		2402
27	Tamil Nadu TIRUVALLUR 2085991 68.59	1430738	1413947		16791
28	Tamil Nadu VILUPPURAM 1503115 76.52	1150164	1145468		4696

29	Tamil Nadu VIRUDHUNAGAR 1501942 70.22	1054634	1053507		1127
30	Uttarakhand Garhwal 1369388 52.42	717834	716561		1273
31	Uttarakhand Nainital-U.S. Nagar 2015809 62.47	1259180	1255964		3216
32	Uttarakhand Tehri Garhwal 1577664 53.76	848186	846803		1383
33	West Bengal Jalpaiguri 1885963 83.66	1577828	1571995		5833

*As informed through ECI Press Note No 74 dated May 7, 2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

*** **As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots** 11 >3000

Annexure- 16

Voter turnout data for Phase 2

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Assam Darrang-Udalguri 2209314 82.01	1811764	1804194		7570
2	Assam Diphu 901032 75.74	682441	678288		4153
3	Assam Karimganj 1412148 80.48	1136538	1140349	3811	
4	Chhattisgarh RAJNANDGAON 1868021 77.42	1446247	1444139		2108
5	Karnataka Bangalore central 2433751 54.06	1315612	1313862		1750
6	Karnataka Bangalore North 3214496 54.45	1750372	1747729		2643
7	Kerala Alappuzha 1400082 75.05	1050726	1042798		7928
8	Kerala Kollam 1326648 68.15	904047	902539		1508
9	Kerala Kozhikode 1429631 75.52	1079683	1078637		1046
10	Kerala Malappuram 1479921 72.95	1079547	1078038		1509
11	Kerala Palakkad 1398143 73.57	1028627	1027240		1387
12	Kerala Vadakara 1421883 78.41	1114950	1110765		4185
13	Maharashtra Nanded 1851843 60.94	1128564	1123660		4904
14	Maharashtra Wardha 1682771 64.85	1091351	1090347		1004
15	Manipur Outer Manipur 484949 85.11	412737			
16	Rajasthan TONK-S MADHOPUR 2148128 56.58	1215309	1214226		1063
17	Uttar Pradesh Aligarh 1997234 56.93	1137051	1131155		5896
18	Uttar Pradesh Gautam B. Nagar 2675148 53.63	1434667	1433370		1297
19	West Bengal Balurghat 1561966 79.09	1235347	1233664		1683

*As informed through ECI Press Note No 74 dated May 7, 2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

*** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots 7 >3000

Annexure- 17

Voter turnout data for Phase 3

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Assam Barpeta 1966847 85.24	1676633	1675229		1407
2	Assam Dhubri 2660827 92.08	2450041	2445683		4358
3	Assam Guwahati 2036846 78.39	1596664	1594699		1965
4	Assam Kokrajhar 1484571 83.55	1240306	1229546		10760
5	Chhattisgarh BILASPUR 2102687 64.77	1361871	1358037		3844
6	Chhattisgarh JANJIR-CHAMPA 2056047 67.56	1389012	1387196		1816
7	Chhattisgarh KORBA 1618864 75.63	1224268	1222833		1435
8	Chhattisgarh RAIPUR 2375379 66.82	1587116	1582240		4876
9	Gujarat Anand 1780182 65.04	1157763	1156426		1337
10	Gujarat Bardoli 2048408 64.81	1327669	1324475		3194
11	Gujarat Bhavnagar 1916900 53.92	1033629	1031533		2096
12	Gujarat Kheda 2007404 58.12	1166619	1164397		2222
13	Gujarat Patan 2019916 58.56	1182950	1181373		1577
14	Karnataka Raichur 2010103 64.66	1299806	1295636		4170
15	Madhya Pradesh BHOPAL 2339411 64.06	1498626	1494415		4211
16	Madhya Pradesh RAJGARH 1875211 76.04	1425911	1424176		1735
17	Maharashtra Latur 1977042 62.59	1237355	1234853		2502
18	Maharashtra Raigad 1668372 60.51	1009567	1008505		1062
19	Maharashtra Ratnagiri-Sindhudurg 1451630 62.52	907618	906206		1412
20	Uttar Pradesh Agra 2072685 54.08	1120864	1119183		1681
21	Uttar Pradesh Badaun 2008758 54.35	1091697	1090662		1035
22	Uttar Pradesh Firozabad 1890772 58.53	1106747	1105210		1537
23	West Bengal Maldaha Dakshin 1782159 76.69	1366728	1364552		2176
24	West Bengal Maldaha Uttar 1862035 76.03	1415718	1413820		1898

*As informed through ECI Press Note No 74 dated May 7, 2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

*** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots. 7>3000.

Annexure- 18

Voter turnout data for Phase 4

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1.	Andhra Pradesh Amalapuram (SC) 1531410 83.85	1284018	1284957	939	
2	Andhra Pradesh Anakapalle 1596916 82.03	1309977	1306348		3629
3	Andhra Pradesh Ananthapur 1767591 80.51	1423108	1420357		2751
4	Andhra Pradesh Araku (ST) 1554633 73.68	1145426	1143013		2413
5	Andhra Pradesh Bapatla (SC) 1506354 85.48	1287704	1282422		5282
6	Andhra Pradesh Chittoor(SC) 1640202 85.77	1406880	1400022		6858
7	Andhra Pradesh Eluru 1637430 83.68	1370153	1366884		3269
8	Andhra Pradesh Guntur 1791543 78.81	1411989	1404061		7928
9	Andhra Pradesh Hindupur 1656775 84.70	1403259	1396687		6572
10	Andhra Pradesh Kadapa 1639066 79.57	1304256	1300147		4109
11	Andhra Pradesh Kurnoolu 1722857 76.80	1323071	1316682		6389
12	Andhra Pradesh Machilipatnam 1539460 84.05	1293935	1292057		1878
13	Andhra Pradesh Nandyal 1721013 80.61	1387367	1385007		2360
14	Andhra Pradesh Narsaraopet 1734858 85.65	1485909	1482913		2996
15	Andhra Pradesh Nellore 1712274 79.05	1353563	1352418		1145
16	Andhra Pradesh Ongole 1607832 87.06	1399707	1401174	1467	
17	Andhra Pradesh Rajahmundry 1623149 80.93	1313630	1311751		1879
18	Andhra Pradesh Rajampet 1665702 79.09	1317448	1314182		3266
19	Andhra Pradesh Srikakulam 1631174 74.43	1214128	1208912		5216
20	Andhra Pradesh Thirupathi (SC) 1729832 79.10	1368362	1365358		3004
21	Andhra Pradesh Vijayawada 1704077 79.37	1352495	1347527		4968

22	Andhra Pradesh Visakhapatnam 1927303 71.11	1370484	1366595		3889
23	Andhra Pradesh Vizianagaram 1585206 81.05	1284886	1278710		6176
24	Jharkhand Khunti 1326138 69.93	927422	924725		2697
25	Jharkhand Lohardaga 1441302 66.45	957690	954968		2992
26	Jharkhand Singhbhum 1447562 69.32	1003482	999884		3598
27	Madhya Pradesh UJJAIN 1798704 73.82	1327715	1326071		1644
28	Maharashtra Jalna 1967574 69.18	1361226	1357971		3255
29	Maharashtra Nandurbar 1970327 70.68	1392635	1391396		1239
30	Maharashtra Raver 1821750 64.28	1170944	1169365		1577
31	Maharashtra Shirur 2539702 54.16	1375593	1372797		2796
32	Odisha Berhampur 1591380 65.41	1040924	1038806		2118
33	Odisha Kalahandi 1700780 77.90	1324936	1322799		2137
34	Odisha Koraput 1480922 77.53	1148182	1144023		4159
35	Odisha Nabarangpur 1514140 82.16	1243957	1236661		7296
36	Telangana Adilabad 1650175 74.03	1221553	1219982		1571
37	Telangana Hyderabad 2217094 48.48	1074827	1073544		1283
38	Telangana Karimnagar 1797150 72.54	1303690	1302447		1243
39	Telangana Malkajgiri 3779596 50.78	1919131	1915185		3946
40	Telangana Nagarkurnool 1738254 69.46	1207470	1205275		2195
41	Uttar Pradesh Hardoi 1910485 57.52	1098820	1097322		1498
42	West Bengal Baharampur 1783078 77.54	1382678	1380981		1697

*As informed through ECI press note no 80 dated 11.05.2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

*** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots **18>3000**

Annexure- 19

Voter turnout data for Phase 5

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Bihar Sitamarhi 1947996 56.21	1094885	1091836		3049
2	Jharkhand Chatra 1689926 63.69	1076352	1074449		1903
3	Jharkhand Kodarma 2205318 61.81	1363010	1360792		2218
4	Maharashtra Dhule 2022061 60.21	1217523	1215525		1998
5	Maharashtra Kalyan 2082221 50.12	1043610	1041476		1134
6	Maharashtra Thane 2507372 52.09	1306194	1304427		1767
7	Odisha Bargarh 1631974 79.78	1302069	1300266		1803
8	Odisha Bolangir 1801744 77.52	1396719	1394081		2638
9	Odisha Kandhamal 1339090 74.16	993091	990520		2571
10	Odisha Sundargarh 1576105 73.02	1150875	1148968		1907
11	Uttar Pradesh Fatehpur 1938563 57.09	1106690	1105472		1218
12	Uttar Pradesh Hamirpur 1839761 60.60	1114874	1113768		1106
13	Uttar Pradesh Jhansi 2161221 63.86	1380214	1378807		1407
14	Uttar Pradesh Lucknow 2172171 52.28	1135624	1133259		2365
15	West Bengal Arambagh 1883266 82.62	1555882	1554300		1582
16	West Bengal Uluberia 1741438 79.78	1389316	1387012		2304

*As informed through ECI press note no 89 dated 17.05.2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

*** As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots 1 >3000

Annexure- 20

Voter turnout data for Phase 6

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Haryana FARIDABAD 2430212 60.52	1470649	1469170		1479
2	Haryana ROHTAK 1889844 65.68	1241201	1239652		1549
3	Haryana SONIPAT 1766624 63.44	1120791	1119190		1601
4	Jharkhand Dhanbad 2285237 62.06	1418264	1414710		3554
5	Jharkhand Ranchi 2197331 65.36	1436127	1432859		3268
6	NCT OF Delhi North-West Delhi 2567423 57.85	1485378	1482638		2740
7	NCT OF Delhi West Delhi 2587977 58.79	1521541	1518075		3466
8	Odisha Bhubaneswar 1672774 64.49	1078810	1077476		1334
9	Odisha Cuttack 1571622 71.20	1118918	1116941		1977
10	Odisha Dhenkanal 1529785 78.01	1193460	1184033		9427
11	Odisha Keonjhar 1588179 78.97	1254163	1252761		1402
12	Odisha Puri 1586465 75.43	1196684	1191034		5650
13	Odisha Sambalpur 1499728 79.50	1192226	1190616		1610
14	Uttar Pradesh Ambedkar Nagar 1911297 61.58	1176920	1174672		2248
15	Uttar Pradesh Domariyaganj 1961845 51.97	1019548	1016183		3365
16	Uttar Pradesh Jaunpur 1977237 55.59	1099223	1096957		2266
17	West Bengal Jhargram 1779794 83.47	1485591	1483802		1789
18	West Bengal Kanthi 1794537 84.77	1521159	1519392		1767
19	West Bengal Medinipur 1811243 81.56	1477309	1474654		2655
20	West Bengal Tamluk 1850741 84.79	1569233	1568214		1019

*As informed through ECI Press Note No 99 dated May 23, 2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

***As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots 6 >3000

Annexure- 21

Voter turnout data for Phase 7

Sl. No	State PC Name Count of Elector* **Poll (%)	EVM votes polled	EVM votes Recovered	+	-
1	Bihar Buxar 1923164 55.39	1065290	1066300		1010
2	Bihar Patliputra 2073685 59.24	1228549	1227339		1210
3	Himachal Pradesh HAMIRPUR 1432636 71.56	1025237	1022970		2267
4	Jharkhand Godda 2028154 68.63	1391960	1388559		3401
5	Odisha Balasore 1608014 76.77	1234427	1235600	1173	
6	Odisha Bhadrak 1770915 73.23	1296802	1291183		5619
7	Odisha Jagatsinghpur 1700814 75.48	1283700	1280103		3597
8	Odisha Kendrapara 1792723 71.22	1276773	1272561		4212
9	Odisha Mayurbhanj 1542927 75.79	1169335	1165699		3666
10	Punjab Firozpur 1670008 67.02	1119167	1117934		1233
11	Uttar Pradesh Bansaon 1820854 51.79	943007	941708		1299
12	Uttar Pradesh Chandauli 1843196 60.58	1116673	1113469		3204
13	Uttar Pradesh Ghazipur 2074883 55.45	1150496	1148952		1544
14	Uttar Pradesh Robertsganj 1779189 56.78	1010277	1008459		1818
15	Uttar Pradesh Varanasi 1997578 56.49	1128527	1127081		1446
16	West Bengal Basirhat 1804261 84.31	1521154	1519128		2026
17	West Bengal Jadavpur 2033525 76.68	1559330	1558207		1123
18	West Bengal Kolkata Uttar 1505356 63.59	957319	955466		1853

*As informed through ECI Press Note No 109 Dated May 25, 2024

**Continuously available on the Voter Turnout App

***As manually entered by field officers. Does not include Postal Ballots 6>3000

Annexure 22

ईव्हीएम विसंगती

मतदानाच्या वेळी ईव्हीएममध्ये नोंदवले गेलेले मतदान आणि मतमोजणी केंद्रांवर ईव्हीएममधून मोजले गेलेले मतदान यांची तुलना करण्यात आली आहे. निवडणूक आयोगाने (ECI) प्रत्येक मतदारसंघासाठी जाहीर केलेल्या ईव्हीएममधील मतदान आणि निवडणूक आयोगाने प्रत्येक मतदारसंघातील उमेदवारांच्या मिळालेल्या मतांच्या आकडेवारीनुसार एकूण ईव्हीएममधील मोजलेली मते यांच्यात तफावत आहे.

लक्षद्वीप 48630/48630, दमण आणि दीव 92779/92779, गुजरातमधील अमरेली 871373/871373, आणि केरळमधील अटिंगल 970517/970517 या चार मतदारसंघांचा अपवाद वगळता, उर्वरित 538 मतदारसंघांमध्ये मतदान केंद्रांवरील ईव्हीएममध्ये नोंदवलेले मतदान आणि मतमोजणी केंद्रांवरील ईव्हीएममधून मोजलेले मतदान एकमेकांशी जुळत नाहीत.

174 मतदारसंघांमध्ये, मतमोजणी केंद्रांवर ईव्हीएममधून मोजलेली मते ईव्हीएममध्ये नोंदवलेल्या मतांपेक्षा 1 ते 3811 मतांनी जास्त आहेत.

उर्वरित 364 मतदारसंघांमध्ये, मतमोजणी केंद्रांवरील ईव्हीएममधून मोजलेली मते ईव्हीएममध्ये नोंदवलेल्या मतांपेक्षा खूपच कमी आहेत, ज्यात तफावत 1 ते 16791 पर्यंत आहे. या सर्व गोष्टी एकत्र पाहता गंभीर गैरप्रकाराचा संशय येतो. 25.05.2024 रोजी ECI ने भारतीय जनतेला आश्वासन दिले की ईव्हीएम सुरक्षित आहेत आणि ईव्हीएममध्ये नोंदवलेले मतदान कमी किंवा जास्त केले जाऊ शकत नाही. काही उदाहरणे घेऊन मत कमी झाल्याचे स्पष्ट दिसून येते:

Table A22

S. No.	State	Constituency	No. of Votes decreased than that polled in EVM
1	T.N.	Tiruvallur	16791
2	Do	Viluppuram	4696
3	Do	Pollachi	4304
4	Do	Cuddalore	3458
5	Assam	Kokrajhar	10760
6	Do	Darrang-Udalguri	7570
7	Do	Dubri	4358
8	Do	Diphu	4153
9	Do	Kaziranga	3241
10	Odisha	Dhenkanal	9427
11	do	Nabarangpur	7296
12	do	Puri	5650
13	do	Bhadrak	5619
14	do	Kendrapara	4212
15	do	Koraput	4159
16	do	Jagatsinghpur	3597
17	do	Mayurbhanj	3666
18	A.P.	Guntur	7928

19	do	Chittoor	6858
20	do	Bapatla	5368
21	do	Hindupur	6572
22	do	Kurnoolu	6389
23	do	Srikakulam	5216
24	do	Vizianagaram	6176
25	do	Vijayavwda	4968
26	do	Machilipatnam	3878
27	Jharkhand	Singhbhum	3598
28	do	Dhanbad	3554
29	do	Ranchi	3268
30	Bihar	Sitamarhi	3049
31	NCT Delhi	West Delhi	3466
32	Kerala	Alappuzha	7928
33	do	Vadakara	4185
34	U.P.	Aligarh	5896
35	do	Domariyaganj	3365
36	W.B.	Jalpaiguri	5833
37	Gujrat	Bardoli	3194
38	Maharashtra	Nanded	4904
39	do	Chandrapur	3283
40	do	Jalna	3255

41	Manipur	Inner Manipur	4878
42	Uttarakhand	Nainital-Udham S. Nagar	3216
43	Chhattisgarh	Raipur	4876
44	do	Bilaspur	3844
45	M.P.	Bhopal	4209
46	Karnataka	Raichur	4170
47	Telangana	Malkajgiri	3946

Seats where more EVM Votes recovered at counting than that Polled at polling stations

[Sub-table 22.1]

S. No.	State	Constituency	Excess votes in EVM Found
1	Assam	Karimganj	3811
2	A.P.	Ongole	1467
3	Odisha	Balasore	1173
4	U.P.	Maharajganj	1033
5	do	phulpur	718
6	Bihar	Bhagalpur	632
7	A.P.	Amalapuram	939

Annexure 23

आहवाल तयार करताना अवलंबलेली कार्यपद्धती

प्रथमदर्शनी हे अविश्वसनीय वाटते, परंतु हे खरे आहे की मतदानाच्या दिवशी मतदान समाप्त झाल्यानंतर 1 ते 3.45 तासांच्या दरम्यान जाहीर करण्यात आलेल्या डेटामधील बदलामुळे सुमारे पाच कोटी मतांची वाढ झाली. सर्वात जास्त सांभाळून केलेल्या गणनेनुसार, भाजप/एनडीएने किमान 76 जागा गमावल्या असल्या. कोविडपेक्षा वाईट असलेल्या आणखी एका महामारीमुळे आमचा निवडणुकीच्या प्रामाणिकतेवर आणि ईव्हीएमच्या निंदनीयतेवर असलेला विश्वास उध्वस्त झाला.

ज्या 538 (542 जागांपैकी) जागांवर निवडणुका झाल्या होत्या, त्या सर्व जागांवर ईव्हीएमने किंवा तर मतदान केलेले मत नष्ट केले किंवा मोठ्या प्रमाणात मतदान न करता मतांची वाढ केली.

फक्त 4 जागांच्या ईव्हीएम प्रामाणिक राहिल्या आणि त्यांनी स्वातंत्र्यपूर्ण आणि निष्पक्ष निवडणुकीच्या प्रक्रियेशी इमान राखले. आश्चर्य म्हणजे या जागा दूरच्या लक्षद्वीप, दमन आणि दीव, गुजरातमधील अमरेली आणि केरळमधील अटिंगल येथे होत्या. ईव्हीएमवर आधारित निवडणूक प्रक्रियेची अदृश्यता मानल्यास, हीच गोष्ट संशयास्पद बनते.

538 जागांपैकी 174 मतदारसंघांमध्ये ईव्हीएममधून प्राप्त झालेली मते ईव्हीएममध्ये नोंदवलेल्या मतांपेक्षा जास्त होती. या जादा मतांची संख्या 1 मत ते 3811 मते इतकी होती. आणखी 374 मतदारसंघांमध्ये मोजणीवेळी प्राप्त झालेली ईव्हीएम मते ईव्हीएममध्ये नोंदवलेल्या मतांपेक्षा कमी होती. मोजणीवेळी कमी प्राप्त झालेल्या मतांची संख्या 1 मत ते 16791 मते इतकी होती.

भाजप/एनडीएच्या जागा वाढवणे आणि/किंवा भाजप/एनडीएच्या विजयाच्या फरकात वाढ करणे आणि/किंवा भाजप/एनडीएच्या पराभवाच्या फरकात कमी करणे, असा उद्देश होता/असा आरोप आहे. याच्याशी संबंधित आणखी एक उद्देश म्हणजे भाजप/एनडीएला ज्या राज्यांमध्ये आपले प्रभाव क्षेत्र विस्तारायचे होते, जसे दक्षिण भारतातील तामिळनाडू आणि केरळ आणि ईशान्य भारतातील अरुणाचल प्रदेश यासारख्या राज्यांमध्ये मतांची टक्केवारी वाढवणे किंवा ओडिशातील बीजेडी सारख्या पूर्वीच्या निकटवर्तीय सहयोगी पक्षाला पराभूत करणे.

ही निष्कर्षे एका अविश्वसनीय आणि प्रचंड मतवाढीवर आधारित आहेत, जी यापूर्वी कोणत्याही निवडणुकीत कधीही पाहिली गेली नाही. खाली दिलेली कार्यपद्धती आणि या कठोर विश्लेषणामागील स्पष्ट कारणे या खुलासांना अविश्वसनीय बनवतात.

कार्यपद्धती

19 आणि 26 एप्रिल रोजी संध्याकाळी 7.00 वाजता, 7 आणि 13 मे रोजी संध्याकाळी 8.00 वाजता, 20 आणि 25 मे रोजी संध्याकाळी 7.45 वाजता, आणि 1 जून रोजी संध्याकाळी 8.45 वाजता ईसीआयने दिलेल्या मतदानाच्या टक्केवारीचा आकडा घेतला गेला आहे कारण त्यातील फरक खूपच कमी (किंवा असावा) आहे (पूर्वीच्या सर्व निवडणुकांमध्ये). जिथे कुठे कोणताही स्पष्ट बदल झालेला नाही, जसे की यूपीच्या तिसऱ्या ते सातव्या टप्प्यातील मतदानामध्ये, आपण पाहतो की ईसीआयने जाहीर केलेला पहिला आकडा फक्त 0.21, 0.34, 0.23, 0.01, 0.25 इतकाच बदलला आहे अनुक्रमे तिसऱ्या, चौथ्या, पाचव्या, सहाव्या आणि सातव्या टप्प्यांसाठी.

अशाच प्रकारे झारखंडसारखी काही ठिकाणे आहेत जिथे पाच टप्प्यात निवडणूक पार पडली आणि फक्त 0.21% फरक आढळला. नागालँडमध्येही 0.95% फरक आढळला.

सर्व पूर्वीच्या निवडणुकांचा आढावा घेतल्यास, मतदानाच्या दुसऱ्या दिवशी जाहीर केलेल्या अंतिम डेटामध्ये केवळ किरकोळ बदल दिसतात.

ईसीआयने 25 आणि 28 मे आणि नंतर 6 जून रोजी प्रसिद्ध केलेल्या टप्प्यांनुसार मतदारसंघनिहाय मतदारांची संख्या आणि प्रत्येक टप्प्यातील एकूण मतदारांची संख्या विचारात घेतली गेली आहे आणि टॅब्युलेट केली आहे. प्रत्येक टप्प्याच्या मतदान शेड्यूलच्या शेवटी ईसीआयने दिलेल्या मतदारांच्या सहभागाची आकडेवारी देखील टॅब्युलेट केली आहे आणि त्यानंतर या आकड्यांच्या आधारे प्रत्येक टप्प्यासाठी मतदार सहभाग एकत्रित करून खालीलप्रमाणे गणना केली आहे:

**Voter turnout by the ECI after
the end of poll schedule time**

Number of electors in
the concerned phase X $\frac{\text{No. of Voters Polled EVM votes}}{100}$ = No. of Voters Polled EVM votes

Similarly, the post hike EVM voter turnout was calculated and the same is as under:

**Voter turnout by ECI given
after many days**

Number of electors in
the concerned phase X $\frac{\text{No. of Voters EVM votes after alleged hike}}{100}$ = No. of Voters EVM votes after alleged hike

त्यानंतर 25 आणि 28 मे आणि 6 जून रोजी ईसीआयने प्रत्येक 542 मतदारसंघांसाठी जाहीर केलेल्या ईव्हीएम मतांच्या डेटाचे टॅब्युलेशन करण्यात आले. त्यानंतर, प्रत्येक मतदारसंघात मोजणीवेळी ईव्हीएममधून प्राप्त झालेल्या मतांचे ईसीआयने जाहीर केलेले डेटा टॅब्युलेट करण्यात आले आहे.

निष्कर्ष असे आहेत की 174 जागांवर मोजणीवेळी ईव्हीएममधून मिळालेली आणि बाहेर पडलेली मते मतदान केंद्रांवर मतदान झालेल्या मतांपेक्षा जास्त होती. 374 जागांवर ईव्हीएममधून मिळालेली मते मतदानाच्या वेळी ईव्हीएममध्ये मतदान झालेल्या मतांपेक्षा कमी होती.

हजारोंमध्ये धावणाऱ्या प्रमुख विसंगतींची एक तक्ता अहवालात जोडलेली आहे. 10000 किंवा त्याहून कमी विजयाच्या फरकाचा आणखी एक तक्ता देखील जोडला आहे.

विशेष म्हणजे, 542 जागांपैकी 169 जागांवर, जे एकूण जागांपैकी एक तृतीयांश आहेत, विजयाचा फरक सुमारे 10000 मतांचा आहे.

या उपक्रमाचा हेतू

माध्यमांमधील अनेक वृत्तांमध्ये निवडणूक आयोगाने (ECI) मतदारसंघनिहाय प्रत्यक्ष मतदानाची आकडेवारी प्रसिद्ध न करता केवळ राज्यनिहाय मतदान टक्केवारी जाहीर केल्याचे दिसून आले आहे. फेज 2 साठी तर राज्यनिहाय टक्केवारी देखील उपलब्ध करून दिली नव्हती, ज्यामुळे मोठ्या प्रमाणात गोंधळ आणि गैरव्यवहाराच्या आरोपांनी या कठोर प्रक्रियेचे आयोजन करण्यास आम्हाला प्रवृत्त केले. ECI च्या 19 एप्रिलच्या पत्रकार निवेदनानुसार, त्यांनी फॉर्म क्र. 17A चे प्रत्यक्ष आकडे गोळा करून दुसऱ्या दिवशी जाहीर करण्याचे वचन दिले होते.

काही राज्यांमध्ये अतिशय कमी मतदान टक्केवारी आढळल्यामुळे ECI मध्ये चिंता निर्माण झाली हे समजण्यासारखे आहे. उदाहरणार्थ, महाराष्ट्रात 55.29% पासून 63.71% **(8.42% वाढ)** आणि राजस्थानमध्ये 50.95% पासून 57.65% **(6.70% वाढ)** करण्यासाठी त्यांना वेळ लागला. याचप्रमाणे, अहवालातील तक्ता A मध्ये विस्ताराने नमूद केल्याप्रमाणे, आसाममध्ये 6.87% वाढ झाली, छत्तीसगडमध्ये 4.88% वाढ झाली, आणि, अपेक्षेनुसार, पश्चिम बंगालमध्ये 25.14% अशी सर्वाधिक वाढ झाली, ज्यात 4.34% वाढ झाली.

या विश्लेषणातून असे दिसते की ज्या राज्यांमध्ये भाजप/एनडीएला आव्हानाचा सामना करावा लागला, त्या राज्यांमध्ये वाढ विशेषतः जास्त होती. हे या गोष्टींवरून सिद्ध होते की मोठ्या वाढीच्या तुलनेत देखील, भाजपला काही ठिकाणी अपयश आले, तर अंदमान आणि निकोबार द्वीपसमूहासारख्या ठिकाणी, 7.23% वाढीच्या मदतीने, भाजप/एनडीएने विजय मिळवला.

मतदानाच्या तर्कहीन टप्प्यांमुळे, ECI च्या 19 एप्रिल 2024 च्या पत्रकार निवेदनानुसार मतदारसंघनिहाय प्रत्यक्ष मतदान आकडेवारी दुसऱ्या दिवशी जाहीर करण्याच्या वचनावर ठाम असण्यामुळे, डेटा लपवून ठेवण्याच्या हालचालींमुळे, VVPAT मागणीवर ECI च्या भूमिकेमुळे, सूरत प्रकरणामुळे—जिथे एक काँग्रेस उमेदवार वादग्रस्तपणे "अयोग्य" ठरवला गेल्यानंतर निवडणुकीशिवाय निकाल घोषित करण्यात ECI ला घाई असल्याचे स्पष्टपणे दिसले—एकूणच मतदारांच्या टक्केवारीची आकडेवारी जाहीर न करता मोठ्या प्रमाणात बदल करण्यात आल्याच्या शंकेला वाव दिला आहे.

अहवाल: २०२४ च्या लोकसभा निवडणुकांचे संयोजन [*मतदान आणि मतमोजणी मध्ये झालेल्या मतांच्या छेडछाडीचे विश्लेषण*] यामागे असलेला एकूण हेतू म्हणजे आपल्या सार्वजनिक संस्थांकडून सार्वजनिक उत्तरदायित्व सुनिश्चित करणे, विशेषतः भारतीय निवडणूक आयोगा सारख्या संविधानिक/कायदेशीर संस्थेच्या संदर्भात. त्यामुळे या माहितीचा प्रसार महत्त्वाचा आहे. तथापि, या अहवालाचा सार्वजनिक प्रसाराशिवाय इतर कोणत्याही उद्देशाने व्होट फॉर डेमोक्रेसीच्या पूर्व परवानगी शिवायचा वापर स्पष्टपणे टाळला पाहिजे, विशेषतः न्यायालयीन कार्यवाही संदर्भात.

मताधिकार
फक्त
लोकशाहीसाठी

✓OTE
FOR
DEMOCRACY

Vote for Democracy

email: votefordemoc@gmail.com

www.votefordemocracy.org.in

